

Marksist Bakış

Bütün Dünyanın İşçileri Birleşin!

Yıl: 6 - Sayı: 23

Fiyatı: 3 TL

Yeni Bir 68

Fırsatlar ve Olasılıklar...

- * Küresel Ekonomik Krizin Marksist Tahlili
- * Tek Yol Sürekli Devrim
- * Stalin Muhalefeti Nasıl Mağlup Etti? (Lev Troçki)
- * Libya ve Suriye: Arap Devrimlerinden İki Kopuş

www.bolsevik.org

TEMEL İLKELERİMİZ

Ya Barbarlık Ya Sosyalizm: Tüm toplumsal ve ekonomik hayatın bir avuç kapitalistin çıkarları doğrultusunda şekillendiği kapitalist sistem varlığını, ancak savaşlarla sürdürmektedir. İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar ve doğanın tahribatının sorumlusu kapitalizm ve onun için özellikleri olan kar hırsı ve rekabettir. Kapitalizmde bütün zenginliği işçiler yaratır. Bu zenginliğin çoğunluğun ihtiyaçları için kullanılabilmesi ancak işçi sınıfının kolektif olarak bütün zenginliğe, üretim araçlarına el koymasıyla, üretimi ve dağıtımı kontrol etmesiyle yani proletarya diktatörlüğü ile mümkündür.

Aşağıdan Sosyalizm: Sosyalizm, ancak tüm ezilenlerin ve yoksulların desteğini alarak onlara öncülük eden işçi sınıfının kitlesel, doğrudan, militan mücadelesiyle; işçi sınıfının kendi eylemleriyle mümkündür. Sosyalizm, küçük bir azınlığın kendini kitleler yerine ikame etmesiyle kurulamaz. Sosyalizm ancak işçi konseyleri aracılığıyla aşağıdan yukarıya örgütlenen bir işçi iktidarı ile gerçekleştirilebilir. Bunun dışındaki kestirmeci, maceracı, tepeden inme her yol kaçınılmaz olarak bir azınlık iktidarıyla, kapitalizmle sonuçlanır. Marks'ın dediği gibi işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır.

Sosyal Devrim: Bu düzenin kurumları işçi sınıfına karşı kapitalistleri korumak için vardır. Bu kurumlar işçi sınıfı tarafından ele geçirilip kullanılmaz. Mevcut sistem iyileştirmeler yapılarak, yani reformlarla düzeltilemez. Sosyalizm parlamento aracılığıyla gerçekleştiremez. Bir sosyal devrim zorunludur.

Yurtseverlik değil Enternasyonalizm: Bütün dünya işçileri kardeşler. İşçilerin vatani yoktur. Küresel bir sistem olan kapitalizmin tarihin çöp tenekesine atılabilmesi için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. Marks bu yüzden bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısı yapmıştır. Ulus içindeki bütün sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtsever ideoloji ise işçi sınıfını uluslararası düzeyde böler, bize kapitalizmin çizdiği ulusal sınırları benimsememizi öğütler. Özünde işçi sınıfını mevcut sisteme eklemleyen bu ideoloji yönetici sınıfların en büyük silahıdır.

Tek Ülkede Sosyalizm Mümkün Değildir: Kapitalizm dünya ölçeğinde bir sistemdir. Bunun alternatifi olan sosyalizm de ancak dünya ölçeğinde gerçekleşebilir. Tek ülkede sosyalizmin olamayacağını görmek için Marksist olmaya bile gerek yoktur. Dolayısıyla herhangi bir ülkede gerçekleşebilecek başarılı bir devrimin kaderi (dolayısıyla tüm insanlığın kaderi), devrimin diğer ülkelere sıçramasına bağlıdır. Bu mümkündür, çünkü kapitalizmin krizleri küresel, devrimler seridir.

Ulusal Sorun: Devrimci Marksistler ezilen halkların kendi kaderini tayin hakkını savunur, ezilen halkın politik temsilcisine ulusal sorunla ilgili konularda devlet karşısında koşulsuz eleştirel destek verir. Devrimci Marksistler her türlü etnik ve dini azınlığın üzerindeki baskılara karşı çıkar, onların örgütlenme hakkını savunur.

Cinsiyetçilik: Yaşadığımız sistem kadınları ezmektedir. Kapitalizm, kadınları işyerinde ucuz iş gücü olarak, aile içinde ise yeni kuşak işçi sınıfının bedavaya yetiştirilmesinde ve ev işlerinin bedava halledilmesinde kullanmaktadır. Bu durum kadınların hayatın her alanında geri planda kalıp ezilmesine yol açmaktadır. Devrimci Marksistler her yerde cinsiyetçiliğe karşı mücadele edip, kadınların her alandaki eşitliğini savunurlar. Devrimci Marksistler insanların cinsel tercihleri nedenleriyle ezilmelerine, eşcinsellerin aşağılanmasına karşı mücadele ederler.

Devrimci Parti: İşçi sınıfının kendiliğinden mücadelelerinin bir işçi devletiyle sonuçlanabilmesi için devrimci parti zorunludur. Bu parti işçi sınıfının en ileri devrimci unsurlarını bünyesinde toplar, onların sınıf içerisindeki dağınık etkisini merkezileştirir, onları koordine eder ve aktif siyasi hayata ve sınıf mücadelesine müdahale eder. Bu parti tüm işçi sınıfına öğretir ve ondan öğrenir. İşçi sınıfı içinde kök salmış, kitlesel bir devrimci işçi partisinin sınıf mücadelesinin kritik anlarında ve özellikle devrimci durumlarda var olması devrimin başarıya ulaşması için çok hayattır, bu yüzden böyle bir partiyi inşa etmek ertelenemeyecek bir görevdir.

Devrimci Görev: Bu ilkelere katılan herkesi Marksist Bakış Dergisi faaliyetlerini büyütme çağırıyoruz..

İçindekiler

Küresel Ekonomik Krizin Marksist Tahlili	2
Tek Yol Sürekli Devrim	9
Devrimden Çöküşe “Sovyet Yüzyılı”	13
AKP ve Devrimci Söylem	21
Stalin Muhalefeti Nasıl Mağlup Etti? (Lev Troçki)	24
Libya ve Suriye: Arap Devrimlerinden İki Kopuş	29
KESK’in Çıkışı Nerede?	36
Yunanistan’da Düğüm Nasıl Çözülecek?	39
Amerikan İç Savaşı	43

MARKSİST BAKIŞ

Üç Aylık Politik Dergi

Yıl: 6 Sayı: 23 Kasım 2011

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Kocatepe Mah. Selanik Cad. No: 23/17

Kızılay/ANKARA Tel: 0 312 480 95 60

Baskı: Yön Matbaacılık - Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi B Blok

1.Kat No: 366 Topkapı, İstanbul Tel: 0-212-544 66 34

Yayın Türü: Yaygın süreli, üç aylık

İletişim İçin:

marksistbakis@yahoo.com

www.bolsevik.org

Büro: Kocatepe Mah. Selanik Cad.

No: 23/17 Kızılay/ANKARA

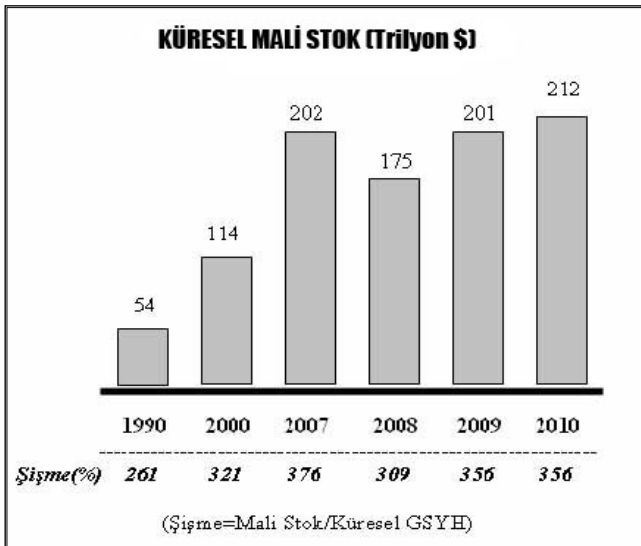
Küresel Ekonomik Krizin Marksist Tahlili

2007 yılında ABD merkezli olarak finans piyasalarından başlayarak patlak veren ve 2008 Eylülü'nde Lehman Brothers'ın iflasının tetiklediği süreçte dip noktasına varan kapitalizmin küresel krizi reel sektörleri de etkileyerek yoluna devam etti. Dünya piyasalarında 2010 yılında görece bir toparlanma yaşansa da gerek krizin etkisinin Avrupa kıyılarını bir yangın gibi sarması ve Yunanistan borç krizi yüzünden iflasın eşiğine gelmişken çoklarının da sırada olması gerekse krizi yaratan ve tetikleyen koşullarda bir değişme olmaması nedeniyle 2011'in ikinci yarısından itibaren ibreler inişi ve ikinci bir dibi gösteriyor. Uluslararası finans kapitalin sözcüleri de krizin gidişatı konusunda oldukça karamsar. Economist dergisi ekonominin kara deliğe düşmek üzere olduğu öngörüsünü kapağına taşıırken krizin ikinci dip noktasının 2012'de kapıyı çalacağı fikri ekonomistler arasında yaygınlık kazanıyor.

2010 yılındaki toparlanma bir dizi faktöre bağlı olarak gelişti. Öncelikle ABD, İngiltere, Japonya ve AB'nin önde gelen devletlerinde kamu harcamalarındaki artış (kurtarma operasyonları) kısa dönemli bir mali teşvik işlevi gördü. Diğer yandan da ABD, AB ve Japon merkez bankaları faiz oranlarını sıfır noktasına doğru çektiler ve piyasaya para basarak ek kredi pompaladılar. Piyasaların görece büyümesine katkı sağlayan diğer bir gelişme de BRIC ülkelerinin bu dönemde devam eden yüksek büyüme oranları oldu.

Erinç Yeldan'ın da belirttiği gibi finans sermaye koşullarını biraz iyileştirir iyileştirmez "yeni kar alanları belirlemektedir. Söz konusu 'büyük' bankalar, şimdilerde FED'den sıfır faiz ile elde ettikleri fonlar aracılığıyla, bütçe açıklarını kapatmaya çalışan hükümetlerin ihraç ettikleri tahvil ve bonoları ucuz fiyata satın alarak, yepyeni köpükler yaratma peşindedir. Finansal yatırımcılar sanki hiç bir şey olmamışçasına küresel krizin aşıldığını ve toparlanmanın başladığını muştulamakta ve kumarhane masasında kağıtların yeniden dağıtılmasını beklemektedir." (Erinç Yeldan, Ekonomi Politik: Toparlanma

Dersleri, 13 Ocak 2010)

McKinsey Global Institute tarafından 2011 Ağustos'unda yapılan "Mapping Global Capital Markets 2011" çalışmasına göre finans piyasası, krizin dip yaptığı 2008'teki küçük gerilemeden sonra aynı hızla spekülasyonlarına devam ediyor. Küresel mali stok (banka mevduatları, hisse senetleri, kamu ve özel borçlanma senetleri) dünya hasılasının 1990'da %261 iken, bu rakam 2007'ye gelindiğinde %334'e ulaşmıştı. Krizin etkileriyle birlikte %309'a gerileme yaşanırken devlet bütçesinden kurtarılan mali sermaye 2010'a gelindiğinde mali stoku dünya milli gelirinin %356'sına çıkardı.

Kriz Yapısal mı?

Burjuva ideologlar, 2007 krizinin ağır geçeceği ve uzun bir dönemi etkileyeceğini beyan edip bu krizi önceleri yeni bir 1929 krizi sayarken, şimdilerde ise durumun daha da kötü

olduğunu vurguluyorlar. Ancak bu ideologlar arasında bu sarsıcı krizin kapitalist sistemin ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul eden yok. Bir avuç açgözlünün para hırsı ve/veya kontrolsüz finans piyasası günah keçisi ilan ediliyor. Bu kadar basit değil elbet. Krizler kapitalizmin yapısal bir sorunu; Marks'ın daha 1800'li yıllarda sistemin işleyişine ışık tutan açıklamaları haklılığından bir şey kaybetmedi. Bugün mali sektör, dünyanın milli gelirinin %300'lerini aşkın bir şişkinliğe ulaşmış, kapitalist sistemde iktisadi etkinliğin ağırlığı üretim ve hizmet sektöründen finansa doğru kaymışken Marks'ın şu cümleleri içine düşülen durumu ne güzel anlatıyor: **"Üretim süreci salt kaçınılmaz bir ara halka, para yapma uğruna katlanılan zorunlu bir bela gibi ortaya çıkar.**

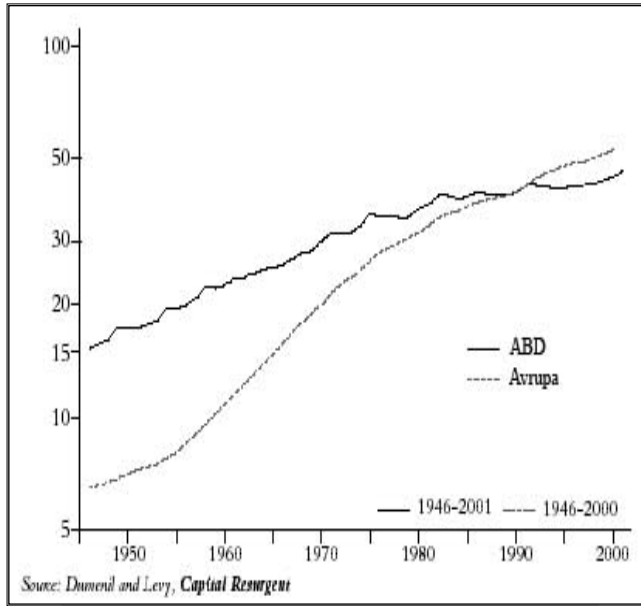
Kapitalist üretim tarzına bağlı bütün uluslar, kendilerini işte bunun için zaman zaman üretim sürecini işe karıştırmaksızın para yapmak için hummalı bir çabanın pençesine kaptırırlar."(Karl Marks, Kapital, Cilt 2, Bölüm 1, s. 57)

Kapitalist sistemde, üretimi gerçekleştiren emek yarattığı değer gerçeğe karşılığını alamamakta; emek gücünün karşılığı ödenmemiş kısmı artı-değerin kaynağı olmaktadır. Karı maksimize etmek üzerine kurulu bir sistem olan kapitalizm açısından artı-değer iki şekilde artırılabilir; çalışma süresinin uzaması ya da üretkenliğin artışıyla birlikte üretilen meta miktarı artarken işçinin kapitaliste artı-değer sağlayan artı emek zamanı genişlemektedir. Çalışma süresinin uzamasının limiti insanın fiziksel gereklilikleriyle sınırlanmış olduğundan kapitalistlerin asıl eğilimi makineleşmeyle birlikte emeğin üretkenliğini artırmaya doğrudur. Rekabet halindeki kapitalistler daha çok üretim araçlarına (sabit sermayeye) yatırım yaparak emek üretkenliğini artırmaya ve böylece rekabetten önde çıkmaya çalışırlar. Sermaye üretim sürecinden elde edilen değer daha büyük miktarlarını yatırıma ayırırken, emekgücünün (değişen sermaye) sermayenin toplam bileşimi içindeki oranı giderek azalır. Marks tarafından "sermayenin organik bileşimi" olarak isimlendirilen sabit sermayenin değişen sermayeye oranı artmaktadır. Başka bir ifadeyle çalışan işçi başına düşen yatırım miktarı artmakta; işçi daha büyük miktarlardaki üretim araçlarını kullanarak değer yaratmaktadır.

Diğer kapitalistlerle rekabet halindeki sermayedarın yatırımlara ayırdığı orana göre elde ettiği artı-değer

giderek küçülmektedir. Diğer bir deyişle üretimin hizmetine sunulan yatırımların (üretim araçları) büyüklüğüne oranla emekgücünün yarattığı değer, karın kaynağı olan değer, azalmaktadır. Dolayısıyla artı-değerin toplam sermayeye oranını ifade eden kar oranı düşmektedir. Kapitalistlerin birikime devam etme amaçları için kritik önemdeki kar oranında yaşanan bu düşüş dolayısıyla yeni yatırımlar için ayrılabilir artı-değer miktarı ve dolayısıyla yatırımlar da azalmaktadır. Yatırımlardaki azalma zincirleme şekilde bütün sektörleri etkiler; taleplerdeki bu gerileme bir aşırı-üretim durumu yaratır ki bu, kar oranlarındaki düşüşün sistem tarafından sürdürülemez bir noktaya geldiği ve bir kriz halinde kendini ortaya koyduğu kırılma noktasını ifade eder. Aşırı-üretim durumu kapitalist krizin kendini ortaya koyma şekline tekabül eder.

Kar oranlarının düşme eğilimi yasadışı bir tarihsel eğilimi ifade etmektedir; bu eğilim kapitalist sistem tarafından ters yönde çeşitli faktörlerle elimine edilmeye çalışılmaktadır. Marks'ın belirttiği bu zıt yönlü etkiler (sömürü yoğunluğundaki artış; ücretlerin, emek-gücünün değerinin altına düşmesi; değişmeyen sermaye öğelerinin ucuzlaması; nispi aşırı-nüfus; dış ticaret ve hisse senetli sermayenin artışı) kar oranlarındaki düşme eğiliminin etkisini azaltmakla birlikte yasanın işleyişinin önüne geçememektedirler.

Sermaye-Emek Oranı (Sabit sermayenin net stokunun çalışılan saat miktarına bölünmesiyle elde edilmiştir)

Krizin Sorumlusu, Finans Sermaye?

Ekonomistlerin önemli bir çoğunluğu krizin finans sermayenin kontrolsüz spekülasyonlarından kaynaklandığını savunuyorlar. Ancak sorun, daha önce açıkladığımız gibi daha derinde. Krizler kapitalizmin yapısal bir parçası ve onun kar ve birikim merkezi işleyişi krizleri kaçınılmaz kılıyor.

Krizin sorumlusu olarak önümüze sunulmak istenen "açgözlü" finans piyasaları, hiç de öyle anlatıldığı gibi reel ekonomiyle hiçbir bağı olmayan, kendinden menkul piyasalar değil. Yeniden-üretim ve dolaşım sürecinin hızlanması ve genişlemesine hizmet eden finansal sektör kapitalizm açısından uzunca bir süredir merkezi öneme sahip:

"Kredi sistemi üretken güçlerin maddi gelişmelerini ve bir dünya-piyasası kurulmasını hızlandırmaktadır. Yeni bir üretim tarzının bu maddi temellerini böyle bir yetkinlik derecesine yükseltmek, kapitalist üretim sisteminin tarihsel görevidir. Aynı zamanda, kredi, bu

çelişkinin şiddetli patlamalarını -bunalımlarını- hızlandırır ve böylece eski üretim biçimini çözüp dağıtacak öğeleri oluşturur."(Karl Marks, Kapital, Cilt 3, s.390) *"Kapitalist üretim çevrimi, diğer şeylerin arasından, krediye dayanır. Zincirin bir halkasının ödeme gücü diğer halkaya bağlıdır. Zincir sayısız noktadan kırılabilir. Er ya da geç, kredi nakit olarak ödenecektir. Bu gerçek çok sıklıkla kapitalist yükseliş dönemleri boyunca borçlu hale gelenlerce unutulur."*(Karl Marks, Kapital, Cilt: 3, Bölüm: 30)

Kapitalizmin temel dürtüsü olan kar elde etmek ve onu biriktirmek için sermaye yaklaşık bir çeyrek asırdır kar oranlarındaki uzun dönemli düşüşü telafi etmek adına gerçek üretim süreçlerinden ayrılarak karların gitgide daha karmaşık mali işlemler ve manipülasyonlardan elde etmeye yönelmekte. Finansallaşma yoluyla kar oranlarını iyileştirme peşine düşen sermaye bu konuda istediği başarıyı elde edememektedir; çünkü sadece üretken emekgücü karın kaynağı yeni değerleri yaratabilecek unsurdur. Finansal sektör yeni bir değer yaratmayıp, reel sektörün yarattığı değerlere ortak olmakta, ondan payını almaktadır. Dolayısıyla reel sektörün ne kadar sağlıklı işlediği, karlılığı finansal sektörün de durumunu belirlemektedir, belirleyecektir.

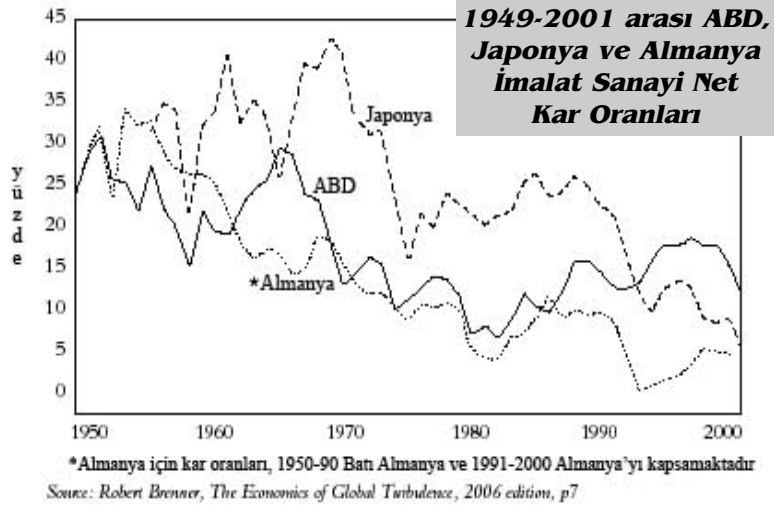
Krizin Geleceği

Krizler determinist bir algıyla ifade edildiği gibi sistemin sonunun işaret değil. Krizler, sistemin yeniden yapılandırılması ihtiyacının en acil şekilde kendini ifade etmesine tekabül ediyor. Kapitalizm sınıfsal bir karşı koyuşla yüz yüze gelmediği durumda krizden kendisine yeni bir yol açarak çıkabilecektir. Kriz durumu kimi kapitalistler için bir sona tekabül etse de, diğerleri kar oranlarını iyileştirerek bir çıkış sağlayacaktır. Hele ki krizin bedelinin emekçi sınıflar tarafından ödendiği koşullarda. Kısacası kapitalizmin krizlerden çıkıp çıkmayacağını belirleyen krizin derinliği ya da süresi değil, proletaryanın kriz koşullarında derinleşen çelişkilerin de etkisiyle kapitalizmin yükünü daha fazla sırtında taşımayı reddederek devrimci öncüsünün liderliği altındaki kalkışmasının zafere uzanabilmesidir. Şunu da belirtmeden geçmeyelim; kapitalizmin alt edilebilmesi için gerekli koşulları büyük oranda yaratan krizler ve onların yol verdiği savaşlardan başkası da değildir.

Gelelim 2007 krizine ve bizi nasıl bir geleceğin beklediğine. Geleceğin nasıl şekilleneceği değişik faktörlerin etkisi altında belirleniyor; dolayısıyla geleceğe dair kesin şu ya da bu olur demek mümkün değil. Örneğin şu an kendini bir mayalanma olarak hissettiren yeni bir mücadele dalgası

önemli farklar yaratabilir, zincir bir noktadan kırabilir. Ancak biz en azından krizin gelişimine bakarak insanlığı bekleyen olası tehlikelere göz atalım.

2007 krizi ABD'den başlayarak önce finansal piyasaları sonra da reel sektörü hızla etkisi altına aldı. 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk defa dünya ekonomisi bir bütün olarak daralma içinde. Dünyanın en gelişmiş iki ana merkezi, ABD ve AB krizle boğuşuyor, ekonomileri durma noktasına doğru yavaşlıyor. Dünya ekonomisinin yüzde

40'ından fazlasını üreten bu iki gücü vuran kriz, karşılıklı birbirine bağımlı diğer ülke ekonomilerini, hatta yükselen ekonomileriyle BRIC ülkelerini de etkilemeye başladı. Kimileri küresel kapitalist sistemin krizden çıkışının motoru olarak BRIC ülkelerine bel bağlamıştı. Ancak dünyanın bu derece önemli iki merkezini resesyona sokan bir krizden, onların tedarikçisi (ihracata dayalı bir ekonomik modeli) olan ülkelerin ya da gelişmekte olan

Marks tarafından "sermayenin organik bileşimi" olarak isimlendirilen sabit sermayenin değişen sermayeye oranı artmaktadır. Başka bir ifadeyle çalışan işçi başına düşen yatırım miktarı artmakta; işçi daha büyük miktarlardaki üretim araçlarını kullanarak değer yaratmaktadır. Diğer kapitalistlerle rekabet halindeki sermayedarın yatırımlara ayırdığı orana göre elde ettiği artı-değer giderek küçülmektedir. Diğer bir deyişle üretimin hizmetine sunulan yatırımların (üretim araçları) büyüklüğüne oranla emekgücünün yarattığı değer, karın kaynağı olan değer, azalmaktadır. Dolayısıyla artı-değerin toplam sermayeye oranını ifade eden kar oranı düşmektedir.

ülkelerin etkilenmemesi mümkün değildi. Nitekim kriz dalga dalga bu bölgelerin ekonomilerini de etkiliyor, büyümeleri yavaşlıyor. Dolayısıyla BRIC ülkelerinin yükselen ekonomilerinin sistemi krizden çıkarmaya güçleri yetmemektedir.

Kapitalistler açısından da krizden çıkış yolu karanlıktır. Krize karşı ortak bir irade oluşmadığı ve bir krizden çıkışı sağlayacak bir model olmadığı yönünde yakınmalara burjuva ideologlar arasında rastlamak mümkün. İngiltere'nin Guardian gazetesi "Bu hikayeye mutlu bir son yok... Niçin? Çünkü, uluslararası bir işbirliği yok. Kemer sıkma için planlar var, ama büyüme planları yok." diyerek yakınmasını dilendirirken kapitalist sistemin ağababaları arasındaki bölünmeye işaret etmektedir. Gerçekten de egemenler arasında çarpıcı bir bölünmüşlük dikkatleri çekmektedir. Bu bölünmüşlük ülke içlerinde egemen sınıfın fraksiyonları, rekabet halindeki sermaye güçleri ve bunun yansıması olarak siyasi iktidarda kendini göstermekte; dünya çapında ise büyük kapitalist güçler arasındaki bölünmüşlük derinleşmekte ve keskinleşmektedir. Bu durum uluslararası rekabeti artırmakta ve dünyanın bu büyük güçler arasında yeniden bölünmesi kavgasını şiddetlendirmektedir. Dünyanın süper gücü olarak ABD'nin gerilemesi ve Çin'in bu noktaya doğru ilerleyişi süreci ekonomik krizle birlikte hızlandı. ABD'nin dünya lideri olma konumunu desteklemeyen ekonomisine karşın Çin yükselen ekonomisiyle 2010 yılında dünya imalat sanayi üretiminin liderliğini de ele geçirmiş durumda. "Ekonomik canlılığı azalmış bir ülkenin askeri ve güvenlik üstünlüğünü korumaya devam edebildiği asla görülmemiştir" diyen Paul Kennedy'nin(Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşü) sözlerinin haklılığının bilincindeki ABD ise Çin'in ekonomik ve askeri gelişmesinin önünü kesmek için elinden geleni ardına koymuyor. Bir yandan savaşın yaratacağı yıkıma kendi sermayesi için rant alanları olarak ihtiyaç duyan ABD, diğer yandan da Çin'in için kritik önemdeki enerji kaynaklarına (Sudan, Libya vb.) uzanan kollarını kesmek derdinde. Ancak BRIC bloğu da boş durmak niyetinde değil. En son Rusya, Birleşmiş Milletler'de Suriye'ye ambargo kararının alınmasını veto ederek engelledi. Dünyada değişen güç dengeleri silahlanmaya da yansımış durumda. İsviçre merkezli düşünce

Kapitalistler açısından da krizden çıkış yolu karanlıktır. Krize karşı ortak bir irade oluşmadığı ve bir krizden çıkışı sağlayacak bir model olmadığı yönünde yakınmalara burjuva ideologlar arasında rastlamak mümkün. Egemenler arasında çarpıcı bir bölünmüşlük dikkatleri çekmektedir. Bu bölünmüşlük ülke içlerinde egemen sınıfın fraksiyonları, rekabet halindeki sermaye güçleri ve bunun yansıması olarak siyasi iktidarda kendini göstermekte; dünya çapında ise büyük kapitalist güçler arasındaki bölünmüşlük derinleşmekte ve keskinleşmektedir. Bu durum uluslararası rekabeti artırmakta ve dünyanın bu büyük güçler arasında yeniden bölünmesi kavgasını şiddetlendirmektedir. Dünyanın süper gücü olarak ABD'nin gerilemesi ve Çin'in bu noktaya doğru ilerleyişi süreci ekonomik krizle birlikte hızlandı. ABD'nin dünya lideri olma konumunu desteklemeyen ekonomisine karşın Çin yükselen ekonomisiyle 2010 yılında dünya imalat sanayi üretiminin liderliğini de ele geçirmiş durumda.

kuruluşu SIPRI(Stockholm International Peace Research Institute)'ye göre dünya askeri harcamalarında ABD'nin payı %43 iken BRIC'inki ise %14'e çıkmış durumda.

Kızıışan küresel rekabet, savaşları da beraberinde getiriyor. Zaten krizler ve savaşlar ayrılmaz şekilde birbirlerine bağlılar. Savaş, sadece yaratacağı yıkımla gelen yeni yatırım alanları, yeni pazarlar anlamına da gelmiyor, emperyalist güç dengelerinin şekillenmesinde tamamen belirleyici olmasa da bu yeni biçimlenmeyi öteliyor. Ancak krizin derinliği düşünüldüğünde kapitalistler açısından Libya'nın yeterli olmayacağı, daha büyüklerine ihtiyaç duyacakları açık. Bu anlamda ilk hedefteki Suriye, pandoranın kutusu olabilir.

Savaşlar her ne kadar kriz halindeki kapitalizme bir soluklanma alanı yaratırsa da sistemin yapısal sorunu kar oranlarındaki düşüşü telafi etmek için yeni bir sermaye birikim modeli ile desteklenmesi gerekiyor:

(2. Dünya Savaşı sonrası) "*uzun dönemli büyümenin arkasında, bütçe ve borçlanma politikaları değil, savaş harcamalarının, teknolojik gelişmelerin, yeni sanayi dallarının getirdiği birikim olanakları, savaşın getirdiği yıkımın ABD kapitalizmine açtığı olanaklar, yeni şekillenmeye başlayan Fordist sermaye birikim rejiminin kâr oranlarını restore ederek hızlandırması, ABD hegemonyasının sunduğu küresel liderliğin etkileri yatıyordu.*"(Ergin Yıldızoğlu, Piyasalar yine "kalp krizi" geçirdi, Cumhuriyet, 22.08.2011)

1940'larda ABD'nin yapmış olduğu gibi büyüyerek dünyanın geri kalanı için de gerekli talep ve kaynağı yaratacak ve bu şekilde krizden çıkış yolunu açacak dünyanın motor gücü/lideri olacak bir ekonomi ortada yok. Kaldı ki böyle bir büyümenin koşullarını oluşturacak yeni bir sermaye birikim modelinin yerinde de yeller esiyor. Bugün burjuva güçlerin yapmaya çalıştığı ise bu krizi yönetmeye çalışmak. Bu şekilde 2009'un sonlarından başlayan hafif toparlanma döneminde olduğu gibi krizin etkileri zayıflatılsa da küresel ekonomiyi kriz

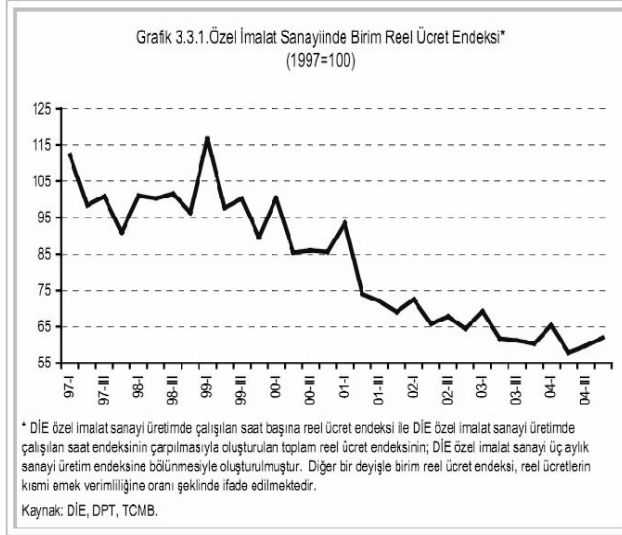

noktasına getiren eski paradigmalara uygun işleyiş kaldığı yerden devam edecek; daha önce belirttiğimiz gibi finansallaşma aynı şekilde sürecek. Oysaki finansal sektörün de ortakçısı olduğu değerın kaynağı sanayi üretimi ve onun karlılık düzeyi olduğuna göre kapitalistler, sistemi yeni bir sermaye birikim rejimine göre yeniden şekillendirmeden bu krizden gerçek anlamda çıkamayacaklar.

Son olarak gelelim krize çözüm olarak sunulan Keynesyen politikalara. Keynesyen politikaların işlememesinin günümüzde küresel ekonomik sistemin aldığı biçime dayalı nedenlerine geçmeden önce kapitalist sistemin krizleri yaratan yapısal bir özelliğinin bu politikaları yetersiz kıldığını belirtelim. Kriz içindeki kapitalizmin sorunu eksik talep ya da piyasa değil, karlılıktır. Başlangıç bölümünde bu kar oranlarındaki düşmenin kapitalizmin yapısal bir sorunu olarak krizleri nasıl yarattığını anlatmıştık. Keynesyen politikalar, karlılık soru-

Türkiye 1980'lerden itibaren neoliberalizmin küresel işbölümünde kendisine çizdiği ucuz emek cenneti ve finansal spekülasyon merkezi olma rolünü yerine getirmeye devam ediyor. Tabii haklarını yemeyelim, AKP gerek yerli gerekse uluslararası sermaye için bu görevi layıkıyla yerine getiriyor ve ülke tarihinde en azılı neoliberalizm uygulayıcısı olma sıfatını hak ediyor.

yoruz. Keynesyen politikalar, sermaye hareketlerinin, dış ticaretin denetlendiği, devletin parasının değerini kontrol edebildiği, böylece, mali-parasal uyarıcıların ülke içinde kalarak, ülkedeki büyümeyi, istihdamı desteklediği koşullarda uygulanmaya kondu. Bugün, küreselleşme "tek ülkede" Keynesyen politika izlemeye izin vermiyor... Bu yüzden, Keynesyen politikaların ya küresel çapta uygulanması ya da yalnızca Batı ekonomilerini destekleyecek biçimde (koruyucu önlemlerle birlikte) uygulanması gerekiyor." (Ergin Yıldızoğlu, a.g.e.)

nunu çözemeyeceğinden krizin de çözümü olamazlar. Kaldı ki "Keynesyen politikaların başarıyla uygulanabilmesi açısından büyük bir yapısal sorunun olduğunu görü-

Türkiye'de Durum Nasıl?

Küresel krizin dip yaptığı 2008 sonuna doğru Tayyip Erdoğan üzerine çok tartışılan 'kriz Türkiye'yi teğet geçecek' açıklamasını yapmıştı. Küresel daralma yaratan 2007 krizi tabii ki dünya ekonomisiyle bütünleşmiş Türkiye'yi teğet geçmedi, ancak Türkiye'de dünyada olduğu gibi finansal piyasaları değil doğrudan reel sektörü vurdu. Dünya çapında 2009'da krizden en çok etkilenen ekonomiler arasına giren Türkiye, 2008 başına göre yüzde 13 küçülürken işsizlik yüzde 13,4'e çıktı, sanayi üretimi yüzde 30'ları aşan oranda geriledi. Sıcak para akışına bağımlı Türkiye ekonomisine 2009'da yabancı sermaye girişinin yavaşlamasının bedeli sanayi üretiminde 150 bin kişinin işini kaybetmesi, ihracatın yüzde 27 düşmesi, sabit sermaye yatırımlarının azalması oldu.

Tayyip Erdoğan krizin teğet geçmesinden bahsededursun ekonomideki bu daralma ve onun yarattığı toplumsal etkiler AKP'yi de vurdu. 2009 yerel seçimlerinde AKP, iktidara geldikten sonraki en düşük oy oranını (%38,39; 2004 yerel seçimlerinde bu oran %41,67 ve 2007 genel seçimlerinde ise %46,58'di) aldı. 2009 sonundan itibaren küresel piyasalardaki toparlan-

mayla birlikte tekrar artan spekülasyon yabancı sermaye girişleri Türkiye'nin 2010'u ekonomik canlanma ve büyüme ile kapatmasını sağladı. Tabi bu canlanma sermaye için bir canlanma; yoksa toparlanmanın faturası emekçiler için ağır: "...toparlanma olarak öne sürülen sürecin, aslında emeğin kazanımlarını giderici, sendikasılaştırma, işsizleştirme, taşeronlaştırma, esnekleştirme ile yoğrulmuş." (Erinç Yeldan, "Ekonomi" emeği güvencesizleştirerek "toparlanıyor", 3 Mayıs 2010, ses.org.tr)

Sıcak paraya dayalı büyüme modeli, krizi ortadan kaldırmayıp sadece ötelemekte ve gelecek krizin derinliğini de artırmaktan başka işe yaramamaktadır. Kapitalist krizin ikinci dip yapmasının beklendiği 2012'ye doğru ilerlerken bu durumu daha net görebilme imkanı bulacağız. Tayyip Erdoğan, Temmuz 2011'de yaptığı açıklamada "Daha önce 'teğet geçecek' dedim. Bu defa pek teğet geçeceğe de benzemiyor. Daha iyiyiz, daha güçlüyüz." türküsünü tutturmaya devam etse de bakanları kendisiyle aynı fikirde değil. Krizin Türkiye'yi ciddi

şekilde etkilemesinden dem vuran AKP'li bakanlar harcamalarını kısın, borçlanmayın uyarılarına çoktan başladılar. Uluslararası ekonomi çevrelerinde de Türkiye'de kriz göstergelerine dair yorumlar hiç de iyimser değil. Başbakan yardımcısı Ali Babacan, hükümetin 2012 ekonomik büyüme rakamını %4 olarak revize ettiğini açıklasa da IMF'nin bu konudaki öngörüsüyle aradaki fark hayli büyük. IMF, 2012'de Türkiye'nin sadece yükselen piyasalar değil, dünya ekonomisinin de altında bir büyüme performansı(yüzde 2,2) göstereceğini düşünüyor. Daha da ötesi IMF Raporu'na göre yakın gelecekte kriz olasılığı en yüksek ülkeler (Brezilya, Güney Afrika, Endonezya) arasında Türkiye başı çekiyor. Benzer bir değerlendirme de Economist'ten geliyor. Uluslararası finans kapitalin en etkin sesi Economist dergisinin; yaklaşık otuz yükselen ekonomiyi inceleyerek tüketici fiyat enflasyonu, milli gelirin büyüme hızı, işsizlik oranı, özel sektör kredileri, faiz oranları ve cari açığın bileşimine göre oluşturulduğu aşırı ısınma endeksinde Türkiye ilk yedi ülke arasında; yani "cazırdayan" grupta.

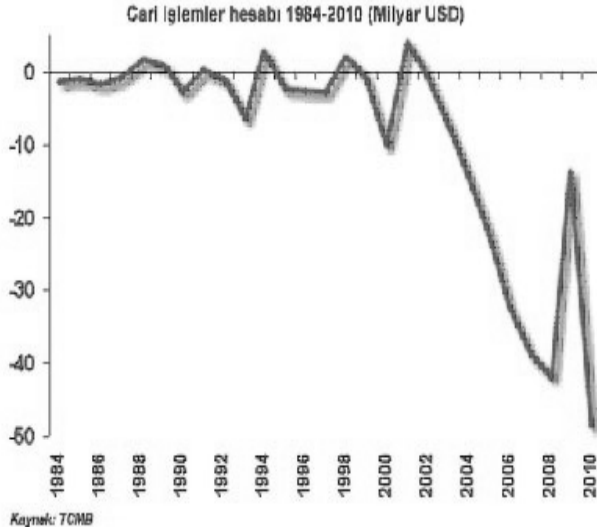
Başarılı Ekonomi Yönetimi?

Burjuva iktisatçılarından satılık medya kalemlerine kadar geniş bir cenahtan AKP'nin Türkiye'yi mucizevi bir ekonomik büyümeye taşıdığı propagandasını uzunca bir süredir dinliyoruz. Bu propagandanın etkisi altında utançaça AKP'nin siyasal başarısının ardında bu "başarılı" e k o n o m i idaresinin olduğunu dilendiren sol c e n a h t a n unsurlar bile var. Peki, göz boyamaları bir kenara bırakırsak gerçek böyle mi? Bu

konuda Erinc Yeldan'a kulak verelim... Yeldan DPT verilerinden yararlanarak AKP'nin hiç de öyle kendisini pazarladığı gibi mucizevi bir büyüme yaratmadığını ortaya koyuyor: "Türkiye ekonomisinin AKP idaresi altında (2003 - 2010) arasındaki yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 4.6 düzeyindedir. Bu oran Türkiye ekonomisinin tüm Cumhuriyet tarihi (1923-2010) boyunca sergilediği genel ortalamadan anlamlı bir farklılık göstermemektedir (yüzde 4.5). Dahası, Türkiye için 2001

sonrasında IMF tarafından biçilen yılda ortalama yüzde 5 büyüme hedefinin de gerisindedir. Eğer, Türkiye ekonomisinin büyüme ortalamalarını IMF programının tam anlamıyla uygulamaya konulduğu 1998 sonrasında başlatırsak, neoliberal modelin büyüme hızı yüzde 3.4'e gerilemektedir."(Erinc Yeldan, Ekonomi Politik: "Büyüme" Efsanesi, 6 Nisan 2011)

Devletin kendi kuruluşlarının rakamlarının da ortaya koyduğu gibi ortada mucizevi bir başarı öyküsü olmadığı gibi değişen bir ekonomi yönetimi anlayışı da yok. Türkiye 1980'lerden itibaren neoliberalizmin küresel işbölümünde kendisine çizdiği ucuz emek cenneti ve finansal

spekülasyon merkezi olma rolünü yerine getirmeye devam ediyor. Tabii haklarını yemeyelim, AKP gerek yerli gerekse uluslararası sermaye için bu görevi layıkıyla yerine getiriyor ve ülke tarihinde en azılı neoliberalizm uygulayıcısı olma sıfatını hak ediyor. 1990'lardan beri süregelen sıcak para girişine dayalı ekonomik büyüme modelini devam ettiren AKP, 2001'de olduğu gibi 1999 ve 1994'te de krizle sonuçlanan sanal büyüme dalgasını aynı şekilde sürdürerek yelkenlerini şişiriyor.

Merkez ekonomilerdeki düşük faiz oranlarına (OECD ortalaması %3-4) karşılık küresel sermayeye yüksek finans getirisi (Türkiye'de reel faiz oranı %10'a yakın) sunan yükselen piyasalara doğru spekülatif nitelikli yüksek sermaye girişinden Türkiye de payını büyük oranda alıyor. Sermaye ithal eden ülkeler arasında ABD, Britanya, İtalya, İspanya ve Kanada'dan sonra Türkiye'nin gelmesi oldukça çarpıcı.

Yerli sermayenin sermaye açığı ve devlet borçlarının finansmanı için sıcak para girişine bel bağlayan Türkiye ekonomisinin kısa vadeli borçluluğu artmakta ve sonuçta yabancı sermaye girişleriyle büyüyen, bu girişler yavaşladığında krize sürüklenen kırılgan bir ekonomi açığa çıkmaktadır. Yabancı sermayeye bu aşırı bağımlılık ekonomiyi istikrarsızlığa ve sermaye hareketlerindeki ufak değişimlerden çok hızla etkilenmeye itmektedir.

Önümüzdeki süreçte dünya piyasalarında krizin yeni bir dip yapacağı beklentisi yükselmekte. Küresel piyasalar bir bütün olarak daralma içindeler ve durum da daha vahimleşiyor. Türkiye'nin ana ticaret ortağı (ithalat ve

ihracatının yaklaşık yarısını gerçekleştirdiği) AB bölgesinde Yunanistan batağının yanında ağır toplardan İtalya'da ekleneceğe benziyor. Avrupa'daki daralma sürdüğü sürece Türkiye'ye doğru sermaye akışının yavaşlayacak, durgunluk içindeki AB'ye ihracatın gerilemesiyle dış açık(cari işlemler dengesi/hesabı) artacak gibi görünüyor. Türkiye ekonomisinin gelecek görünümünü değerlendirirken gözden çıkarılmaması gereken bir nokta var ki Türkiye, küresel sermayeye yüksek finansal getirisi sunmasının ötesinde ABD açısından kritik bir bölgesel müttefik olarak, özellikle de Arap Baharı, Suriye müdahalesi ve ABD askerlerinin Irak'tan çekilmesi gündeminde, özel bir öneme sahip. Dolayısıyla ABD, Türkiye'deki ortağı AKP'nin istikrarsızlaşarak zora düşmesini istemeyecektir. Peki, ama ya ABD elinden bir şey gelmeyecek noktaya gelir; ABD ekonomisi de dışarıya likidite sağlayamayacak kadar daralırsa?

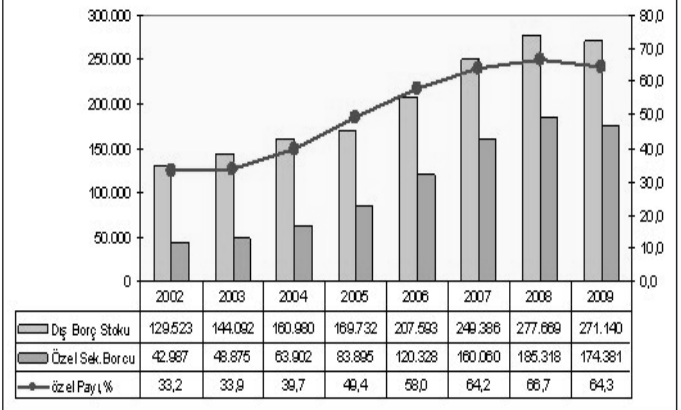
Bizim Cephe Neler Oluyor?

Rosa Lüksemburg'un ünlü "ya barbarlık ya sosyalizm" ikilemi kapitalist kriz dönemlerinde bütün yakıcılığıyla kendini insanlığa dayatır. Büyüyen barbarlık sadece yok edici savaşların yıkımında krizini aşmaya çalışan kapitalistlerle sınırlı değildir; geleceksizliğe sürüklenen kitleler içinde artan öfke ve umutsuzluk kendisine adres olarak aşırı sağ bulur. Son dönemde "demokrasinin beşiği" Avrupa ülkelerindeki faşist partilerin oy oranlarına bakın ya da göçmenlere yönelik artan saldırıları veyahut Norveç'teki kanlı katliamı göz önüne getirelim. Faşistler, bütün ıstırapların kaynağında göçmenler olduğu ajitasyonlarıyla kitleleri yabancı düşmanlığıyla doldururken Avrupa'nın ve dünyanın artık eskisi gibi bir yer olmadığının da kanıtını sunuyorlar.

Sistemin olağan işleyişinin tıkanması merkezi zayıflatıp uçları güçlendirirken bu durumdan nasibini alan sadece sağ değil elbet. Kitlelere normal zamanlarda aşırı gelen radikal sol fikirler ve eylemler önceleri daha küçük güçleri toparlayarak ilerlese de hızla geniş yığınları etkisi altına alır. Mısır'dan Tunus'a, Yunanistan'dan İngiltere'ye,

Bugün kapitalizmin cehennemine karşı harekete geçmiş kitleler, ne istemediklerini iyi biliyorlar. Ancak mücadele ilerleyip keskinleştikçe ne istediklerini de şekillendirecekler. Bugün, Doğu Bloku'nun yıkılmasıyla cisimleşen komünizmin prestij kaybına karşılık kapitalizmin yıldızını parlatması süreci tersine dönüyor. Kapitalizm sefalet, savaş, baskı ve zulümle bir tutulurken sosyalizmin yıldızı yükseliyor ve yaydığı ışık daha geniş kitleleri aydınlatıyor, onlara ilham veriyor. Her manada tarihi zamanlar bizi bekliyor.

AKP Döneminde Dış Borçlar ve Özel Sektör
(2002-2009, Milyon Dolar, %)

İspanya'dan ABD'ye yaşanan tam da budur. Bütün bu birbirinden farklı coğrafyaları etkileyen, benzer bir tepkiden kaynağını alan ve benzeri örgütlenme ve taleplerle ilerleyen bir dalga mayalanmaktadır. Kimi zaman bastırmak, kimi durumda manipüle ederek boşa çıkarmak; kitlelerin artan hareketliliği karşısında hangi yöntem seçilirse seçilsin yeni bir dalga en çok da egemen sınıfların zihinleri meşgul etmekte, onları harekete geçirmektedir. Financial Times yazarlarından Gideon Rachman'ın 29 Ağustos'taki yazısında 2011'i öfke yılı olarak nitelendirip varlığını tespit ettiği "küresel ruh hali"nin Arap yarımadasından Madrid'de, Yunanistan'dan İngiltere'ye, Hindistan'da yolsuzluklara karşı kitlesel eylemlerden Şili'deki öğrenci hareketine, Tel Aviv'deki büyük protestolardan (bunu kendisi söylemese de biz ekleyelim) ABD'de de Wisconsin'e, Wall Street eylemlerine kadar uzatırken yapmak istediği sadece tespit değil, önlem alınması için erken bir uyarıdır da.

Bugün kapitalizmin cehennemine karşı harekete geçmiş kitleler, ne istemediklerini iyi biliyorlar. Ancak mücadele ilerleyip keskinleştikçe ne istediklerini de şekillendirecekler. İşte o zaman PepsiCo'nun dünya başkanı Indra Nooyi'nin Milliyet'e yaptığı 17 Ekim tarihli konuşmada dile getirdiği şu kapitalizmi aklama vaazları da sökmeyecektir: *"Kapitalizm aslında iyi bir şey. İnsanlardaki yeteneklerin, vasıfların ortaya çıkmasını sağlayan bir araç. Öte yandan kapitalizmin vicdanlı olması lazım. Vicdanını kaybeden kapitalizm beraberinde felaket getirir. Wall Street'de bugün protesto edilen kapitalizm değil. Vicdanını kaybetmiş kapitalizm..."*

Bugün, Doğu Bloku'nun yıkılmasıyla cisimleşen komünizmin prestij kaybına karşılık kapitalizmin yıldızını parlatması süreci tersine dönüyor. Kapitalizm sefalet, savaş, baskı ve zulümle bir tutulurken sosyalizmin yıldızı yükseliyor ve yaydığı ışık daha geniş kitleleri aydınlatıyor, onlara ilham veriyor. Her manada tarihi zamanlar bizi bekliyor.

Aynur Akman

TEK YOL SÜREKLİ DEVRİM

"Tek Yol Devrim", Türkiye'de devrimci mücadelenin en parlak dönemlerini ifade eden, 1968 ve 78 süreçlerinin simgeleşen sloganlarından birisiydi. Özellikle 70'lerin ikinci yarısında sistemin derinleşen krizine karşılık olarak devrimci mücadelenin yüz binlerce kişiyi saflarına katmış olması, "devrim yakındır" fikrinin yayılmasını kolaylaştırıyordu. Bu yüzden, "tek yol devrim", bir çağrı veya tespit olmanın yanı sıra insanların umudun sıcaklığıyla gönüllerini kaptırdıkları bir beklentiydi.

Sistemin derin buhranı ile devrimci mücadelenin kitlelerde yarattığı heyecanı hesaba kattığınızda tek yol devrim sloganının neden bu kadar tutulduğunu anlamak zor değil. Ama bir de yürüyen çetin sınıf mücadelesinin rehberi olarak "devrim programı" sorunu vardır. Yani devrime duyulan özlem başka bir şey, onu gerçekleştirmek başka bir şeydir. Kabaca söyleyecek olursak "Tek Yol Devrim", ama ne devrimi ve nasıl gerçekleştirecek? Bozuk düzenin değişmesi gerektiği anlamında devrim, evet, ama iş devrimi gerçekleştirmeye gelince salt tepkisellikle bir yere kadar gidilebilir. Tabiri caizse devrimin altını doldurmak gerekir. Bunun anlamı da yükselen sınıf mücadelesi için devrim programının netleştirilmesinin zorunluluğudur.

"Tek Yol Devrim" ama nasıl? Yerine ne koyulacak, hangi sınıfsal zeminde nasıl bir düzen inşa edilecek? Burjuva devlet aygıtıyla çatışmak, bu uğurda cefakarlıkları göğüslemek anlamında Türkiye devrimci geleneğinin bizlere bıraktığı parlak miras şüphesiz çok kıymetlidir, ama aynı şeyi devrimci program konusunda söylemek mümkün değil. Türkiye devrimci geleneğinin devrim programının ana hatlarına kabaca bir göz atmak faydalı olacaktır.

68'deki en net "devrim" programı, sol Kemalizmle Stalinizmin kesiştiği yerde sol cunta planları şeklinde ortaya çıkıyordu. 27 Mayıs darbesini devrim olarak selamlayan bu kesimler orduya devrimin motoru olarak bakıyorlardı. Bu "devrimin" programı milliyetçi bir kalkınma hamlesiydi, arzulanan bağımsız güçlü Türkiye idi(1). Bir tarafta Mümtaz Sosyallar, İlhan Selçuklar, Doğan Avcıoğulları ve diğer tarafta Mihri Belli'nin başını çektiği eski TKP'liler... Orduya ilerici roller atfetme Kemalizmin sol hareket üzerindeki tesiri olarak

genel kabul görür. Ama o dönem Moskova SBKP tedarisatından geçmiş eski TKP kadroları SSCB'nin Ortadoğu ülkelerinde izlediği sol cuntalar (BAAS modeli) taktiğini Türkiye'de uygulamaya çalışıyorlardı. Kaddafi ya da Esad gibi diktatörler Ortadoğu'da SSCB nüfuzunun genişlemesini sağlıyorlardı. Türkiye'de de bu tip sol cunta neden olmasındı? Yani sol cuntacılıktaki ideolojik etken olarak Kemalizm tek başına ele alınmamalıdır. Mihri Belli gibi eski TKP'liler SSCB'nin Ortadoğu'da uyguladığı dış politikayı izlemekteydiler ve buna uygun olarak Türkiye'de ordunun merkezinde olduğu bir siyasetin propagandasını yapmaktaydılar. Diğer taraftan Kemalizmle Stalinizmin milliyetçilik, bürokratizm, kalkınmacılık, elitizm gibi ortak paydaları, farklı farklı kökenlerden gelen aydınların 1960'larda sol cuntacılık

çatısı altında buluşmasının daha genel bir izahı olabilir.

1960'larda büyük yankı uyandıran TİP'in "devrim" programı ise Aybar'ın sözleriyle ifade edecek olursak "bir daha ki seçimlerde başa gürleşeceğiz" idi, yani parlamentoculuktu(2). Bu yüzden de TİP, giderek

"Tek Yol Devrim" ama nasıl? Yerine ne koyulacak, hangi sınıfsal zeminde nasıl bir düzen inşa edilecek? Burjuva devlet aygıtıyla çatışmak, bu uğurda cefakarlıkları göğüslemek anlamında Türkiye devrimci geleneğinin bizlere bıraktığı parlak miras şüphesiz çok kıymetlidir, ama aynı şeyi devrimci program konusunda söylemek mümkün değil.

daha da radikalleşen gençlik tabanını parlamentocu pasifizme karşı antiemperyalist aksiyon öneren MDDcilere kapı-tırmıştı. Radikal gençlik eylemlerinin devleti harekete geçirerek legal alanı kapatacağından korkan TİP liderliği gençliği frenlemeye çalıştıkça gençliğin TİP'ten kopuşu hızlandı. Baş teorisyeni Mihri Belli olan MDD programına göre ise parlamento ile bir yere varılamazdı, bu yüzden gençlik ilerici subaylarla birleşmeli (sol cunta), işçi ve köylülüğün de desteği kazanılarak ABD'ye karşı bağımsızlıkçı milli bir devrim mücadelesi verilmeliydi(3). Bu, ikinci kurtuluş savaşı anlamına gelecekti. Kemalistler hayata zaten emek sermaye çelişkisi içerisinde bakmazlarken Stalinizmin tedrisatından geçen gençlik hareketi Türkiye'yi feodal ve sömürge bir ülke olarak görüyor ve bu yüzden

devrimci mücadelenin antiemperyalist-bağımsızlıkçı ve demokratik olması gerektiğini ifade ediyorlardı. Böyle olunca antikapitalist bir rota ve proleter devrimcilik hiç mümkün olamazdı. SSCB'de Stalinizmin egemenliğini tesis etmesini müteakip Komintern'in 6. Kongresi'nde sömürge sorunu tartışılırken sözde Türkiye uzmanı Otto Kuusinen Türkiye'yi feodalizm öncesi ilişkilerin egemen olduğu arkaik bir ülke olarak tarifliyordu(4). Stalinizmin burjuvaziden ödünç aldığı pozitivizm, Türkiye soluna böylelikle 1927'lerden itibaren damgasını vuracaktı. Yeni kuşak devrimciler bu okuldan yetişecek ve Stalinizm değişik tonlarıyla Türkiye'de sosyalist hareketi işgal edecekti.

MDDcilerle mücadelesini kaybeden TİP'in programı SD yani sosyalist devrimdi, güya!.. TİP, Türkiye'nin ekonomik koşullarının sosyalist devrim için elverişli bir aşamayı işaret ettiğinden yola çıkarak işçi sınıfına daha çok vurgu yapıyordu. TİP de MDDciler gibi pozitivist ve aşamacı bir bakış açısının esiri durumundaydı ve de tam anlamıyla tutarsızdı, çünkü devrimciliği lafzen kullanırken gerçekte parlamentoculuğun sınırlarına titizlikle sadık kalıyor, burjuva devletle karşı karşıya gelmemek için büyük çaba gösteriyordu. Bu durum hem Aybar TİP'i için hem de Aybar'ın tasfiyesinin ardından Boran TİP'i için aynıdır(5). Aradaki fark Behice Boran'ın TİP'i ortodoks Stalinci bir çizgiye çekmesidir. Parlamentoculukla burjuva devlete yatkınlık anlamında Boran önderliğindeki 70ler TİP'i 60'lar TİP'inin daha küçük ve daha bürokratik versiyonudur o kadar.

1970'lerde DİSK tepe bürokrasisine yerleşen Moskova'nın resmi kardeş örgütü TKP'nin programı ise ulusal demokratik cephe (UDC) idi. Adından da belli olduğu gibi bu program, sosyalizm ve devrimle zıt istikametteki sınıf işbirlikçiliğinin programıydı. Türkiye'de Baas tipi bir sol cunta ihtimali 12 Mart darbesinin ardından 70'lerde gündemden düşmüştü. Moskova'dan gelen direktifler TKP'nin legalleşmesi ve

başat aktörü CHP olan bir halk cephesi kurmak yönündeydi. TKP, "eli kana bulaşmamış" MHPlileri bile UDC'ye davet edecek kadar işbirlikçiydi. DİSK'e hakim olarak radikal işçi hareketini frenliyor, CHP'ye yaltaklanıyor, faşistlerle değil diğer sol yapılarla savaşıyor, 12 Eylül'e SSCB dış politikası gereği "askersel yönetim" şeklinde selamlamalarda bulunuyordu. Türkiye'de en kilit sınıf mevzilerini tutmuş olan TKP işte böyle bir ucubeydi.

68'den 78'e gençlik hareketinin devrim programına dönelim. 68 gençlik hareketi TİP'ten koştuktan sonra bölünmüş bir şekilde farklı rotaları takip etti. Bir kısım gençlik grubu Mihri Belli çevresinde son ana kadar sol cunta planları içerisinde kalırken daha büyük kesim sol cunta ile bazen

Sol cuntacılıktaki ideolojik etken olarak Kemalizm tek başına ele alınmamalıdır. Mihri Belli gibi eski TKPliler SSCB'nin Ortadoğu'da uyguladığı dış politikayı izlemekteydiler ve buna uygun olarak Türkiye'de ordunun merkezinde olduğu bir siyasetin propagandasını yapmaktaydılar. Kemalizmle Stalinizmin milliyetçilik, bürokratizm, kalkınmacılık, elitizm gibi ortak paydaları, farklı farklı kökenlerden gelen aydınların 1960'larda sol cuntacılık çatısı altında buluşmasının daha genel bir izahı olabilir.

ilişkili bazen ilişkisiz şekilde kendi yolunu çizdi. Mustafa Kemal tesirinden tam anlamıyla kopulmadan idam sehpalarında Türk ve Kürt halklarının kardeşliği noktasına gelindi. Bu eklektik çizgide uluslararası mücadelelerin katkıları da büyük oldu. Che Guevera'dan Mao'ya, Filistinli gerilla gruplarından Avrupa'daki gençlik hareketlerine ve üçüncü dünyacılığa kadar geniş bir etki alanı devrimci gençlik hareketini şekillendirdi. İşçi sınıfının önemi ise hiç anlaşılmadı, bu ise Marksizmin hiç anlaşılmadığı anlamına geliyordu. İşçi sınıfından kopukluk çoğu durumda "devrimci iradenin" her şeye kadir mutlak devindirici bir güç olarak ele alındığı idealist duruşlara varıyordu. Diğer taraftan bu iradeciliğin altı boştu, eylemsel radikallik hareketin ideolojik sağ duruşuyla çelişki içerisindeydi. Tarihsel bir çelişki olarak en keskin eylemlerin şiarları, "bağımsızlık" ve "demokrasi" gibi ufku burjuva sınırları aşmayan genel hedefler olabiliyordu. Gençlik radikalizminin programatik zayıflığı 70'lerin en kritik zamanlarında olayların akışına müdahale etmek anlamında büyük bir acizlik anlamına geldi.

Tersine olaylar hareketi bir yerlere sürükledi, belirleyen olmayı bir yana bırakın belirlenen konumuna düşüldü. 1970'lerde içinden dev taraftar kitlelerine sahip olan Dev Yol, Kurtuluş, HK gibi örgütler çıkaran Türkiye'deki radikal gençlik hareketi, ülke 12 Eylül'e doğru tam gaz ilerlerken daha fazlasını yapabilecek durumda değildi.

70'lerde Türkiye'de devrimci hareketin büyük kısmını oluşturacak 68 geleneği, ordunun ilericiliği konusundaki illüzyonlardan 12 Martın acı deneyimlerinin de yardımıyla kurtulmuş olsa da Kemalizmin etkisi genel olarak varlığını sürdürdü. Geri kalan eksiklikler de şiddetlenerek sürdü. Devrimci hareketin programı aşamalı devrim algılayışı çevresinde şekilleniyordu. Buna göre sosyalist devrim ve işçi iktidarı mümkün olamazken mücadele anti-feodal, anti-oligarşik, anti-faşist, ileri demokratik bir düzen ve bağımsızlık mücadelesi olarak tanımlanıyordu. Bu haliyle devrim

adına hareket eden örgütlenmelerin kapitalizmin ufkunu aşan bir programının olmadığını söyleyebiliriz. Oysa 1970'lerin ikinci yarısında zirveye çıkan burjuva düzendeki bunalım ve buna koşut olarak yükselen devrimci sınıf hareketinin şiddetle öne çıkardığı problem burjuva toplumsal formasyonun ayakta kalıp kalamaması ya da tersinden sorarsak işçi emekçi iktidarının kurulup kurulamamasıdır. Üstelik emekçi sınıfın atılımıyla emperyalist kapitalizmin karşı saldırıları tüm dünyada benzer süreçlerin yaşanmasına neden oluyordu. Şili, Yunanistan, Portekiz, İran ve daha birçok örnekte aynı soru soruluyordu: İşçi sınıfı iktidarı ele geçirebilecek mi yoksa burjuvazi satırı mı indirecek? Karşıtlığı anti-emperyalizm ya da anti feodalizm şeklinde ortaya koyup bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi veren yurtsever Türkiye solu, müthiş bir yerellikle dünyada gelişen sınıf mücadelesiyle bağlar kurmak derdinde olmadı. Ne de olsa Stalinizm proletarya enternasyonalizmi yerine yurtseverliği çoktan ikame etmişti.

Marksizmi anlayamamış önderliklerin 68'in programatik zayıflığı ve eklektizmini sırf pragmatik kaygılarla dogmatikleştirmesi sadece 12 Eylül yenilgisini beraberinde

getirmekle kalmadı, etkileri bugün de devam eden kalıtsal bir hastalığa dönüştü. S a l t Denizlerin Mahirlerin a n ı l a r ı üzerinden s i y a s e t yapan, tarihsel ve teorik

meselelere tamamen yabancı bir gelenek, devrimci yetiştirmekte verimli olan bu toprakların meyvelerini heba etmek konusunda büyük başarı gösterdi.

Rus Devriminde Program Sorunu

20.yy'ın son çeyreğinden Türkiye'nin bugünlerine miras kalanlar bunlarken 20.yy'ın başında Rusya'da benzer problemlere Rus işçileri ve gençliği içinden bambaşka yanıtlar üretilecekti. Çarlığın sona yaklaştığı yıllarda Rusya'da da devrimin "ne devrimi" olduğu ve ne şekilde gerçekleştirileceği, devrimcilerin kafasını meşgul eden en

temel konulardan birisiydi. Rusya'da feodal "kalıntılar" (ki bunlara kalıntı denebilirse) toplumsal yaşamda Türkiye'dekinden çok daha fazla yer kaplamaktaydı. 1917 Şubat'ında Çarlık yıkıldığında bu konu çok yakıcı bir hal aldı ve ivedilikle cevaplanması gerekiyordu. Aksi takdirde devrimin kaybedilmesi kaçınılmazdı. İşte bu açıdan büyük Ekim İhtilali'nin dönüm "evresi" 1917 Nisan ayıdır, çünkü bu ay boyunca Bolşevikler yoğun bir iç çekişmenin ardından partilerinin programında köklü bir değişikliğe giderek süregiden devrimin başına geçebildiler, aksi halde olayların gerisinde kalacaklar ve kaçınılmaz şekilde fren vazifesi göreceklerdi. Nisan Tezleri ile ne değişmişti? Bolşevikler aşamacılığın sol bir varyantını savunurken (işçilerin ve köylülerin demokratik diktatörlüğü) Nisan Tezleri toplumsal çatışmanın sinir uçlarını teşkil eden, çözülmemeyi bekleyen tüm sorunların ancak işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesiyle sonuca bağlanabileceğini ortaya koyar. Toplumsal devrim şunu ifade etmektedir: Ya işçilerin iktidarı ya da emperyalizmin. Köylüleri arkasına alan işçi iktidarı en acil demokratik görevler olan toprak reformu, ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve barışı sağlarken aynı zamanda üretim araçlarının kontrolünü emekçilere vererek sosyalist tedbirleri de uygulamaya sokarak devrimi sürekli hale getirmiştir. Ancak Bolşevikler hiçbir zaman sorunun Rusya'da halledilebileceğini düşünmemişlerdi, sorunun sadece ve sadece uluslararası arenada dünya devrimi ile nihai şekilde çözüme kavuşturulabileceğini bildiklerinden tüm güçleriyle dünya ihtilali hedefine asılacaklardı.

Aşamalı devrimi savunanlara ne olmuştu? Menşevikler ve Narodnik-SR'ler son ana kadar Rusya'da burjuva demokratik cumhuriyetin tutunmasına çalıştılar. Çarlık Rusyası'nda uzun uzun yıllar devrimci mücadeleler içinde sayısız kahramanlıklar göstermiş ve bedeller ödemiş Narodnik geleneğin devamcıları olan SR'ler 1917'de parti programlarının proleter devrimcilik ve antikapitalizmle bağdaşmaması sonucu ister istemez düşman kampın bir aktörü olmak durumundaydılar. Nitekim ileriki yıllarda büsbütün emperyalist kapitalist sistemin taşeronuna dönüşmüşlerdi. 1918'de Ekim Devrimi'nin önderleri Lenin ve Troçki'ye eş zamanlı suikastlarda bulundular. Daha sonraysa Beyaz Ordu'nun subayları olacaklardı. Bu kaçınılmazdı, çünkü iktidar ya işçi sınıfının elinde olacaktı ya da emperyalist kapitalizmin. İşçi iktidarına karşysanız, öyle ya da böyle, burjuvazinin ve emperyalist ortaklarının yanındasınız demektir.

Geçmişten Günümüze Program Sorunu ve Sürekli Devrim

Program konusunda 20.yy'ın örneklerinden günümüz örneklerine gelelim. Nepal'de yaklaşık 80 yıl sonra olanlar Ekim Devrimi'nde olanlarla birçok açıdan benziyordu. Eksik olan sahnede yerini alacak olan Bolşevik bir güçtü. Narodnik ya da Menşevik programın uygulayıcısı Maoistler Nepal'de başroldeydi. Tıpkı Rusya'da rol benzerlerinin düşündükleri gibi Nepal'i sosyalizme geçiş için yeterli görmüyorlardı. Başlarında oldukları devrimi "demokrasi" aşamasında frenlemeye koyuldular. Stalinizmin uzak Asya'daki versiyonu olan Maoistler, sınıf işbirlikçiliğini teorileştiren yaklaşım-

Tarihsel bir çelişki olarak en keskin eylemlerin şiarları, "bağımsızlık" ve "demokrasi" gibi ufkı burjuva sınırları aşmayan genel hedefler olabiliyordu. Gençlik radikalizminin programatik zayıflığı 70'lerin en kritik zamanlarında olayların akışına müdahale etmek anlamında büyük bir acizlik anlamına geldi. Tersine olaylar hareketi bir yerlere sürükledi, belirleyen olmayı bir yana bırakın belirlenen konumuna düşüldü.

le masaya oturdu. Şimdilerde de başbakanlık koltuğunda oturuyorlar. Maoist başbakan Battarai, Mustang lüks spor arabalara binerken Nepal'in uzak Asya'nın ucuz emek cennetlerinden birisi olması süreci hızlanacaktır. Gelgelelim Maoistler Nepal devriminin "anti-feodal demokratik halk devrimi" aşamasında durmak zorunda olduğunu iddia etmişlerdi; peki devrimin demokratik görevleri yerine getirildi mi? Tabi ki hayır. Nepal'de milyonlarca topraksız köylüyü ilgilendiren toprak reformu yapıldı mı, hayır. Nepal'de ezilen birçok ulusa ait milyonlarca kişiyi ilgilendiren ulusal sorun çözüldü mü, hayır. **Bu iki temel sorunda olduğu gibi geç kapitalistleşmiş ülkelerdeki burjuvazinin Maoistlerin anlattığı gibi ilerici bir rol oynaması mümkün değildir.** Toprağın köylüye dağıtılması bütün mülk sahibi sınıflar için iç savaş sebebidir.

Burjuvaziyi, büyük toprak sahibi sınıfı ve onlarla işbirliği halindeki diğer emperyalist odakları yenmeden toprak reformu yapamazsınız. Yani, proletarya, köylülüğe özelde toprak reformu çağrısıyla genelde de sömürü ve büyük mülk sahibi sınıflara karşıtlığıyla önderlik eder. Sadece ve sadece bu yolla Nepal'deki kriz emekçi halkların lehine çözümlenebilir. Nepal'deki işçi emekçi iktidarı demokratik görevleri büyük bir hızla tatbik ederken bir yandan da sosyalist tedbirleri uygulamaya sokar. Diğer taraftan işçi iktidarının Nepal'de tek başına ayakta kalması mümkün olmadığı için Nepal emperyalist zincirinden kopan ilk halka olarak kavranmalıdır. Nepal'in sosyalist devrim yoluna girmesi, kapitalizmin krizinin iyiden iyiye derinleştiği ve sınıf mücadelesinin tüm dünyaya yayılarak radikalleştiği içinden geçtiğimiz süreçte emekçi kitlelere

şiddetle ihtiyaç duydukları perspektifi verirken kapitalistleri de iyice uçuruma sürükleyebilirdi. Bunun anlamı da sosyalist devrimler çağının bir kez daha açılması ve emperyalist kapitalist sistemle ölüm kalım kavgasına girilmesi olurdu.

Tunus ve Mısır'da başlayan kitle hareketleri, ABD ve Avrupa dahil tüm dünyayı etkiledi. Elbette ki emperyalist kapitalistler de boş durmadılar. Bir yandan kitle hareketini itibarsızlaştırmaya çalışırken bir yandan da Suriye ve Libya'da kitlelerin önderliksizliğini fırsata çevirmeye çalışıyorlar. Ama Wall Street'i İşgal Et sloganıyla başlayan emekçi gençlik hareketini kendi ülkelerinde frenleyemiyorlar. Tüm ABD eyaletlerine yayılan eylemler Kanada ve Avrupa'ya da yayıldı. Avrupa'da birçok burjuva devlet iflasın eşliğindeyken burjuvazi bir yönetememe kriziyle başa. Yunanistan'da rejimin çökmemesi için AB ve İMF gibi emperyalist birlikler ellerinden geleni yapsalar da sistemin ayakta kalması zor görünüyor. Yunanistan'dan Arap kitlelerine ABD'li emekçilerden Latin Amerika'ya antikapitalist enternasyonalist bir hareket ve bu hareketin aktörü yeni bir kuşak söz konusudur. Sürekli devrim bu hareketin sonuç

alabilmesinin yegane stratejisini sunmaktadır. Asıl tarihsel olan ise sürekli devrimi teorisini ete kemiğe büründürebilecek devrimci önderliğin yaratılmasıdır. Tek devrimci yol sürekli devrim yoludur. Diğer yollar kapitalizme çıkar.

(1) "Memleketteki siyasi gelişmeyi belli olaylar, konular üzerinde topladık: Milli bağımsızlık, demokrasi, tarafsızlık politikası, barış politikası. Bugün ana dava milli bağımsızlıktır. Kurtuluş savaşıdır. Demokratik düzen her şeyden önce geliyor. Sosyalist devrime gitmek için olayların üzerinden atlayamayız. Düşman Amerikalıdır. Amerikalıyı tutan da büyük burjuvazi. Savaşı buna göre ayarlamalıyız." (İsmail Bilen, TKP Merkez Komitesi Dış Bürosu 1962 Konferansı, TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2002, s. 23)

(2) M. Ali Aybar, "1969'da başa gürseceğiz, 1973'de iktidara geleceğiz" söylemini sloganları haline getirmişti.

(3) "Evet çağımız milli kurtuluş devrimleri ve sosyalist devrimler çağıdır. Ama hiçbir ülke, birincisini gerçekleştirmeden, bağımsız bir ülke, feodal kalıntılardan arınmış demokratik bir ülke durumuna gelmeden, ikincisini, sosyalist devrimi gerçekleştirmeyi düşünemez... O halde Amerikan vesayeti altındaki Türkiye'nin, feodal kalıntıları bağrında hala barındıran bir ülke olan Türkiye'nin önündeki devrimci görev, Milli Demokratik Devrim'i gerçekleştirmektir. O halde bugün Türkiye'de temel devrimci slogan "Milli Demokratik Devrim" sloganı, "Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye" sloganıdır." (Mihri Belli, Türk Solu'nun 53. sayısının eki Milli Demokratik Devrim broşüründen, aktaran: Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, cilt 7, ekler, s. 490)

(4) Kongreye katılan Türkiye delegesi Fahri (Ali Cevdet), "Otto Kuusinen tarafından hazırlanan taslak tezlerde Türkiye'nin 'feodalizm-öncesi' koşulların egemen olduğu ilkel bir ülke olarak tanımlanmasına ve Mustafa Kemal'in emperyalizme karşı mücadelesinin ilerici sayılmasına şiddetle itiraz etti. Fahri, Türkiye'nin 70-80 yıldır sanayileşme yoluna girmiş olduğunu, şimdi de 600 bin sanayi işçisinin bulunduğunu söyledi. Ona göre, Mustafa Kemal'i orduyla yükselen ticaret ve sanayi burjuvazisi destekliyordu: 'Kemalist burjuvazi' işçi sınıfına zulmediyordu ve 'tamamıyla karşı devrim saflarına geçmişti.' (aktaran: Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi, cilt 6, s. 1889) Bolşevik tezlerde ısrar eden Ali Cevdet'in bu itirazları kongrede duymazlıktan gelinirken Ali Cevdet'in daha sonraki akıbeti 1936'da başlayan Stalin'in Büyük Temizlik sürecinde diğer Bolşevikler gibi oldu.

(5) "Önümüzdeki seçimlerde oy kaynağı köyler olacaktır. TİP köylünün oylarını kazanmadan iktidara gelemmez. Bu anlamda sosyalist iktidar yolu köyden geçer." (Behice Boran, Türkiye ve Sosyalizm Sorunları, aktaran: A. Hamdi Dinler, TİP Tarihinden Kesitler, Gelenek Yayınları, İstanbul, 1990, s. 39)

Devrimden Çöküşe "Sovyet Yüzyılı"

Bir tarihçi 20. yüzyıl üzerine bir tarih yazımına giriştiğinde karşısına çıkacak en önemli olay tartışmasız Ekim Devrimi olacaktır. Ekim Devrimi yüzyıllardır varlığını koruyan sınıflı toplumlara ve onun en gelişmiş ifadesi olan kapitalizm sömürülen sınıfların vurduğu en bilinçli darbeydi. Bolşevizm öncülüğündeki kitleler, ilk işçi iktidarı olan Paris Komünü'nde eksik kalan resmi muazzam bir silahlı ayaklanmayla, milyonların Beyaz Ordu'ya karşı korkusuzca ölüme koştuğu kahramanca bir iç savaşla ve kurdukları işçi iktidarını daha uzun süre ayakta tutmayı başarak tamamladılar. Dahası sadece Rusya'da değil, sömürülenlerin isyan

çılgılığı tüm dünyada yankısını buldu ve yeni bir tarihsel dönemin açılışını müjdeledi. 20. yüzyılın bütün siyasi paradigmaları Ekim Devrimi'nin bozduğu dengelerin yeniden şekillenmesi üzerine kuruldu. Ekim Devrimi'nin ardından Lenin ve Troçki önderliğindeki Bolşeviklerin temel amacı işçi sınıfını iktidarda tutacak ve kapitalizmi tarihin çöplüğüne gönderecek tek pratik olan dünya devrimini sürekli kılmaktır. Kapitalizmin güçlü halkaları çözülmedikçe Rusya'da ayakta kalamayacaklarını çok iyi biliyorlardı. Burjuvazi içinse bütün mesele devrimin nasıl boğulacağı üzerine düğümlemişti. Rusya'nın geri bir köylü ülkesi olması, dünya devriminin geciktiği koşullarda onlara büyük fırsatlar verecekti.

Kapitalistler Ekim Devrimi'nin doğurduğu işçi iktidarını savaşla boğamayacaklarını 1918-1921 arasındaki İç Savaş sürecinde görmüşlerdi. Asıl sıkıntı ve devrimi boğmaya muktedir güç içerideydi. İç Savaş süresince eski toprak sahiplerinin, prenslerin, kapitalistlerin dönüşünden sosyalist bir düzenden daha fazla çekinen muhafazakâr Rus köylüsü devrimi savunmak için cepheye koşmuştu. Ancak eski rejimin sahipleri kesin bir yenilgiye uğrayınca köylülerin sınıfsal güdülerini depreşmeye başlamıştı. İç savaş dönemindeki zor alımlar ve savaş komünizmi uygulamaları savaşın ardından Rus köylüsünün yeni rejime de homurdanmaya başlamasına neden oldu. Bolşevikler yeni rejimle büyük bir kan uyuşmazlığına sahip, sayıca rejimin temelini oluşturan proletaryadan çok daha fazla, düşman sayılmasa bile memnun edilmesi hayati öneme sahip bir toplumsal katmanla karşı karşıyaydılar. NEP'le başlayarak Ekim'in kazanımlarından bu hoşnutsuz kitleye verilen her ödün işçi iktidarının temellerini oymaya ve yeni bir rejime doğru evrilmesine yol açtı. Geriye doğru atılan her adım kaçınılmaz çöküşü de diyalaktiğin bir sonucu olarak dayatıyordu: 1927 yılında Troçki'nin sürgüne gönderilmesiyle eski Bolşevik kuşağın tasfiyesine girişen ve iktidarı eline alan Stalin öncülüğündeki bürokrasi yeni bir toplumsal ve siyasal rejimin inşasına artık start veriyordu.

Günümüzde Sovyet tarihi üzerine yapılan tartışmaların en önemli odak noktalarından birisini yeni rejimin karakteri sorunu oluşturmaktadır. Stalin'in iktidara geldiği dönemden sonrasını anlamlandırma çabaları salt geçmişe ait tarihsel bir tartışmanın da ötesinde devrimci Marksistler açısından özel bir öneme sahiptir: Bu konuda alınacak tavır bugüne kadar devrimci mücadeleler tarihinde yaşanan ayrışmaların neresinde konumlanıldığını da işaret etmektedir.

Kapitalistler açınsansa SSCB tarihi sosyalistlere karşı kullanılabilecek bir sopa niteliğini taşımaktadır. Sosyalizmi karalamak adına kullanılan bütün argümanlarda Stalinizmin günahlarının önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. Yeniden sosyalizm diyebilmek ve insanlığı yeniden bu mücadelenin etrafında birleştire-

bilmek Bolşevizmi Stalinizmin günahlarından arındırıp, eski parlak günlerindeki meşruiyetine kavuşturmakla mümkündür. Sadece entelektüel tartışmayla bunu başaramak mümkün olmadığı gibi, Troçki'nin miras bıraktığı devrimci Marksizme doğru bir siyasal tavır alış gereklidir. SSCB'nin karakterinin tanımlanması Troçki'den başlayarak devrimci Marksist hareketin odaklandığı en önemli konulardan birisi olmuştur. Bizim içinde SSCB tarihi üzerine yazılan sağlıklı değerlendirmeleri incelemek ve sonuçlar çıkarmak önemli bir uğraş alanıdır. Moshe Lewin'in "Sovyet Yüzyılı" adlı eseri SSCB'nin toplumsal ve siyasal yapısını değerlendirmek açısından önemli bir veri kaynağı olduğundan doğruları, eksikleri ve hataları ile mercek altına alınmayı hak etmektedir.

"Sovyet Yüzyılı"nın Başlangıç Noktası: Stalinizmin Yükselişi ve Kaçınılmaz Dönüşüm

Lewin'in başlangıç noktası olarak seçtiği dönem SSCB'de ciddi siyasal dönüşümlerin yaşandığı İç Savaş sonrası dönemdir. Lenin'in aktif politikadan uzaklaşmaya başladığı

dönem aynı zamanda parti içi bürokratikleşmenin ve Sovyetlerin bu değişimden etkilenmeye başladığı süreçle çakışmaktadır. Lewin'e göre "...esas mücadele, iç savaştan doğan yepyeni bir duruma uyum sağlayacak, yeni bir siyasal cephe açma programının tanımına girişmiş bir Lenin ile (başında kendisinin olacağı) devletin ne olması gerektiğine dair fikirlerini, Bolşevizm'le yakından uzaktan ilgisi olmayan, Rusya'nın tarihini algılama biçiminden (geçmişte ne ifade ettiği ve şimdi için ne gerektirdiğiyle birlikte) beslenen ve kendi başına bir amaç olan kişisel bir iktidarın ifadesi niteliğindeki önermelere dayandıran bir Stalin arasındaydı." (Moshe Lewin, Tarihin

Tezgâhında Ekim 1917: Çarlık Rejiminin Beklenmedik Mirasçıları, 2009). Lenin daha politik faaliyetten çekilmeden önce karşısındaki "aşçının ileride pişirebileceği acı yemeklerin" farkındaydı. Lenin'in sağlığının bozulmasının yarattığı sıradan nesnel durum bir yana, Stalin'in Lenin'le mücadeleye girişecek denli kendine güven kazanmasının sebebi dayandığı toplumsal sınıfın kazandığı güçtü. İç savaş sonrası parti artık gerçek anlamda Lenin'in partisi olmaktan çıkmıştı. Her türden kariyerist "iktidar partisi"ni kendi kariyerlerinin bir çıkış noktası olarak görüyordu ve

Lenin'in mirasçıları bu klik karşısında gitgide güçten düşmekteydi. Lenin'in ölümü, onun temsil ettiği siyasal akımın da sonunun yaklaştığının habercisiydi. Lewin'in de ifade ettiği gibi bu dönemde ele alınan yeni rejimin kuruluşu, anayasanın hazırlanması, milliyetler meselesi, ideoloji, partinin ve devletin rolü, ekonomi politikası ve köylülüğe karşı izlenecek politikalar gibi bütün önemli siyasal sorunların çözümünde dengeler hep Stalin öncülüğündeki bürokrasiden yana ağır basıyordu.

Lewin, Sovyet Yüzyılı'nda Stalin'in kendi kişiliğine, bunun mücadelesi üzerindeki etkilerine ve genel olarak Stalinizmin politik-psikolojik evrimine dair oldukça parlak değerlendirmeler yapmaktadır. Lewin Stalinizmi "...siyasi varlığı üzerinde kontrolünü yitirmiş bir parti sisteminin olumsuz yüzünün ta kendisi"(s.23) olarak tanımlayarak bir nevi Stalin'i yaratan nesnellikten bir tanesine işaret etmektedir: Stalin bozulmaya yüz tutmuş ve eski Bolşevik kuşağın geleneklerinden giderek uzaklaşan kontrolsüz bir parti yığınının görünür yüzüydü. Kinto, iktidarını sağlamlaştırmak isteyen parti bürokrasisinin politik hamlelerine yön

verebilecek kişisel özelliklerin neredeyse tamamını genlerinde taşıyordu: Kin, kişisel hırs, üstün siyasal entrika çevirebilme yeteneği, kabalık... Lenin bu özelliklerin birçoğuna hayatının son dönemlerinde bizzat şahit olmuştu ve vasiyetinde dile getirmekten çekinmemişti.

Stalin şahsında toplanan iktidar gücünün 1927'den sonra açık bir politik yönelişe dönüşecek temel mottosu Lewin'in de haklı olarak belirttiği gibi "Rusya'nın mesihvari rolüne dayalı bir genişlemenin ürünü olan 'super-devlet' anlayışı"ydı. 1927'de uygulamaya konulan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı bu hedefe doğru açık olarak atılan ilk adım özelliğini taşısa da tarihi geriye sardığımızda özellikle milliyetler meselesinde Stalin'in tek ve bölünmez bir devlet tasavvuru ve diğer halklara yönelik Büyük Rus şovenizminden esintiler taşıyan despotik tavrı super devlet idealinin çok daha erken bir tarihte canlandığını göstermektedir.

Lewin'in tahlillerinin başarılı noktalarından birisi Stalinizm ve SSCB tahlilini ifade eden "super devlet" kavramıydı ki bu, kendisini Troçkist varsayan bazı akımların bile dillendiremediği kadar ileri bir yaklaşımı ifade eder. Stalinizm esasında Batı'nın

20. yüzyılın bütün siyasal paradigmaları Ekim Devrimi'nin bozduğu dengelerin yeniden şekillenmesi üzerine kuruldu. Ekim Devrimi'nin ardından Lenin ve Troçki önderliğindeki Bolşeviklerin temel amacı işçi sınıfını iktidarda tutacak ve kapitalizmi tarihin çöplüğüne gönderecek tek pratik olan dünya devrimini sürekli kılmaktı. Kapitalizmin güçlü halkaları çözülmedikçe Rusya'da ayakta kalamayacaklarını çok iyi biliyorlardı. Burjuvazi içinse bütün mesele devrimin nasıl boğulacağı üzerine düğümlenmişti. Rusya'nın geri bir köylü ülkesi olması, dünya devriminin geciktiği koşullarda onlara büyük fırsatlar verecekti.

gelişmiş kapitalist ekonomileriyle iktisadi, siyasi ve askeri anlamda rekabet edebilecek, Çarlık Rusya'sının Büyük Rus milliyetçiliğini miras olarak devralan bürokrasinin ideolojisiydi ve Stalin'in iktidara gelişinden SSCB'nin dağılmasına kadar geçen zaman dilimindeki bütün önemli olaylar tarihsel bir inceleme konusu yapıldığında bürokrasinin aldığı tavrın tamamen milliyetçi bir çıkar silsilesine bağımlı kılındığı görülecektir. Bu sadece SSCB için değil; Mao, Tito, Enver Hoca gibi bütün Stalinist liderler için de geçerlidir. Yoksa kendilerine "sosyalist" diyen

ülkelerin 20. yüzyılın çeşitli dönemlerinde fiziki çatışmaya varan bir mücadelenin içine girmesine rasyonel bir yorum getirilemezdi. Lewin Stalin'in yükselişi karşısında diğer eski Bolşeviklerin yapabilecekleri çok şey olduğunu hesaba katmaktadır. Özellikle İç Savaş sonrasında Stalin'in başlattığı mücadele dönemini "liderlerin kişiliklerinin istikamet seçiminde muazzam bir fark yaratabildiği klasik bir durum"(s.48) olarak nitelendirmektedir. Zinovyev, Kamenev gibi eski Bolşeviklerin karakter yönünden zayıflıklarını hatırlatan Lewin, esas eleştiri oklarını ise Stalin'e karşı mücadelede sahip olduğu yeteneklerin ve prestijinin hakkını veremeyen Troçki'ye yöneltmektedir.

Lewin'in Stalin döneminde partinin ve onu ayakta tutan kadroların psikolojisine yönelik tahlilleri eserinin başarılı yanlarından bir diğeridir. Stalin'in partiye ve kadrolarını değerlendirirken söylediği şu sözlerden yola çıkmak doğru olacaktır: "Bizim için nesnel güçlükler yoktur. Tek mesele kadrolardır. İşler yürümez ya da kötü giderse bunun nedeni herhangi bir nesnel koşulda aranmamalıdır. Bu, kadroların hatasıdır... Liderler görevleri belirlemekte serbesttir, ama kötü kararlardan ya da sonuçlardan sorumlu tutulamaz... İyi kadrolarla hiçbir şey imkânsız değildir. Tepede belirlenen politikalar her zaman doğrudur; başarısızlıklar liderin çevresine ya da astlarına yüklenebilir."(s.50). Bu ifadeler Lewin tarafından Stalin'in yönetmelikvari konuşmalarından tercüme edilen sıradan ifadelerdir. Stalin'in kesin ikti-

darı partide sadece bir yeniden yapılanma değil, yeni bir parti kültürü yaratmıştı. Lewin'in üzerinde en çok durduğu nokta partide Stalin'in sarsılmaz otoritesinden başlayarak yukarıdan aşağıya doğru örülen zincirleme bir güvensizlik halidir. Stalin'in eski Bolşevik kadrolardan başlayarak bütün topluma yayılan terör dalgasının en önemli besin kaynağı paranoya ve güvensizlikti. Stalin için en yakınındaki kişi bile en ufak bir hatada kellesi vurulacak kadar değersizdi, değerli olan ve korunmaya muhtaç tek şey onun kişisel iktidarı ve gücüyü. Bu gücü sarsacak herkes isterse Stalin'in sadık bir hizmetkârı olsun er ya da geç düzmece davaların sanık koltuğuna oturacak ve belirsiz bir akıbete sürüklenecekti.

Lewin bu konuyu şöyle açmaktadır: "Sapkın avı Stalin'in stratejisinin ve kişi kültürünü inşa sürecinin parçasıydı. Sözgelimi Katolik ya da Ortodoks dininde uygulandığı şekliyle kült teriminin kullanımını haklaştıran, sadece yüce öndere insanüstü nitelikler atfedilmesi değil, aynı zamanda, bu kültürün uygulanışının bütün bir sapkın avı teknolojisine dayandırılıyor olmasıydı."(s.54). Yine Lewin'in altını çizdiği gibi bu "sapkınlık" kategorisinin altı her zaman Troçki ve onun siyasi mücadelesine yönelik karalamalarla doldurulmuştu. Dahası parti sistematik terörle birlikte sadece en değerli kadrolarını değil, sahip olduğu bütün moral değerleri de kaybediyordu. Lewin'in şu sözü bu noktada anılmaya değerdir: "Yoldaş emirler veren, ücretinize ve terfinize karar veren bir üstse, bu terimin kullanımı büyüsunü yitirir."(s.61). Lewin'in Troçki'nin en yakın yol Rakovsky'den aktardığı sözlerle de kulak vermek gerek: "Parti artık yüz binlerce bireyin toplamıdır. Bu insanları birleştiren ortak bir ideoloji değil, herkesin kendi paçasını kurtarma telaşıdır. Sorun, bu kadar amorf bir kitleden nasıl yeniden bir komünist parti yaratılacağıdır. Tek yol parti içi demokrasiyi yeniden tesis etmektir."(s.65).

Moshe Lewin Stalinizmin yükseliş dönemine ait çarpıcı detayları bir akademisyen titizliğiyle başarılı bir şekilde aktarsa da çok temel bir yanıla düşmekten kurtulamamaktadır. Stalinizmi toplumsal-sınıfsal bağları göz ardı edilebilecek, salt parti ve sovyetler bünyesinden kopup gelen bir kadro akımı olarak görmektedir. Kitabın birçok bölümünde yazar, Stalinizmi çok saf bir şekilde idari yöntemlerle aşılabilecek bir travma olarak görmektedir. Stalinizmin yükselişi esasında Sovyet toplumunda kırılan fay hatlarının hareketini yansıtmaktadır. Tüm Rusya genelinde yaşanan sınıfsal kutuplaşmalardan bağımsız bir "Stalinizm" veya ona karşı cephe açan "Troçkizm" düşünülemez. Bu noktayı kavramaktaki eksiklik birçoklarında Stalin-Troçki ayrımının geçmişin tozlu raflarında kalmış, sekte tartışmaların bir ürünü olarak görülmesine temel oluşturmaktadır. Dolayısıyla esas eksiklik tarihin materyalist kavrayışında ve akışını sınıf mücadelesinin belirlemesi gibi çok temel bir Marksist tezi es geçmekte

yatmaktadır. Lewin'in eserini tümünden sağlıksız bir duruma iten Stalinizmin tarih dışı bir kategoriye indirgenmesi bu temel eksiklikten kaynaklanmaktadır.

Şunu da belirtmek gerekir ki yazar Stalinizme karşı herhangi bir alternatifin olup olmadığı konusunda oldukça ketum davranmaktadır. Okuyucular kitaptan Stalin'e karşı mücadelenin sadece Lenin tarafından verildiği ve ondan sonra bir kopuş olduğu sonucunu çıkabilirler. Troçki'nin Stalinizme karşı mücadelesi, onun öncülük ettiği Uluslararası Sol Muhalefet ve Dördüncü Enternasyonal bu anlamda bahis konusu yapılmamıştır. Troçki, sadece Lenin'in son dönemlerinde Stalin'e karşı yükselttiği mücadelede gerekli ataklığı göstermemekle eleştirilerek anılmaktadır o kadar. Troçki bu eleştirileri otobiyografik çalışması olan Hayatım'da ve diğer eserlerinde cevaplamaktadır. Diğer taraftan diyelim ki o esnada Troçki gerçekten gerekli ataklığı gösterememiştir. Bu neyi değiştirir? Meseleye Levin gibiler sınıf mücadelesi ekseninden bakmadıkları için Sovyetlerde yürüyen kavgaya bir tür Stalin-Lenin ya da Stalin-Troçki kavgası gözüyle bakarlar. Böyle olunca da şurada bu yapılsaydı, şu anda bu denseydi gibi akıl yürütmelerle tarihin akışını neredeyse kişisel kavgaların bir toplamına dönüştürürler. Oysa gerek Lenin ve Troçki gerekse de Stalin Sovyet toplumunda birbirleriyle mücadele eden sosyal sınıfların temsilcileridir ki bu mücadelenin ayakları aynı zamanda dünyada yürüyen sınıf mücadelesine basmaktadır. Lenin ve Troçki devrim ilerlerken milyonlarca emekçiyi peşlerinden sürüklüyorlardı, heyecanları kitlelerin heyecanına ve ataklığına karışıyordu. Oysa 1923-24 süreçlerinde ve daha sonrasında durum bambaşkadır. Lenin ve Troçki'nin üzerinde yükseldiği zemin çökmüştür. Dünya devrimi gelmemiş, işçi sınıfı iç savaşta atomize olmuş ve işçi sınıfı hareketi Rusya'da fiilen sonlanmıştır. Diğer taraftan devrim ülkesinde dev bir bürokrasi gelişmiş ve otoriter yöntemlerle ipleri eline almıştır. Kendi gerici sınıf çıkarlarını ifade eden köklü dönüşümlere hazırlanmaktadır. Dolayısıyla Lenin'in son kavgasının hedefine ulaşmamasını ve Troçki ile Sol Muhalefet'in yenilmesini sınıf mücadelesinin Rusya'da ve dünyadaki gelişimi ile açıklamak gerekir. Bu meselenin temel taşıdır. Diğer taraftan Lewin Troçki'yi

Lenin hayattayken Stalin'e karşı gerekli ataklığı göstermemekle eleştirse de Bolşevik gelenek içinde Stalinizme bayrak açan yegâne önderin Troçki olduğu gerçeği ne hikmetse atlanmaktadır. Sınıf mücadelesi tarihi yenilgilerle doludur. Mücadeleyi kaybetse de doğru tarafta olan, bunun için hayatını ortaya koyan ve sonuna kadar dövüşenler, işçi sınıfının asla unutulmayacak kahramanlarıdır. Ama Troçki bundan çok daha ötesine gitmiştir. O Marksizm bayrağının tüm devrimci özünün gerici burjuva düşüncesiyle boşaltılarak bir paçavraya dönüşmesine kavgaya adamı bir ideolog olarak engel olmuştur. Tüm bunlara kayıtsız kalması Lewin'in sınıf mücadelesinde yanlış yerde konumlanması ile alakalıdır. Stalin yeni bir politika belirlerken moment aldığı belli başlı noktalar vardı: Sınıf mücadelesinin o anki gelişimi, Troçki önderliğindeki devrimci Marksist geleneğin mücadelesi, Sovyet toplumunun dinamikleri, uluslararası devrimci hareketin atılmalılığı, kapitalist dünyadan gelen basınç... Stalinizmin yarattığı tarihsel momenti anlamak isteyen birisi mutlaka ve mutlaka bu olguların her birisine odaklanmak zorunda kalacaktır. Bu bir zorunluluktur. Lewin'in Sovyet toplumunu anlama çabaları, uzun yıllar karanlıkta kalmasının ardından kullanıma açılan arşivlerden edindiği muazzam bilgi hazinesiyle okuyanlar için ufuk açıcı bir başvuru kaynağı olabilir. Parti kadrolarının bileşimi, yaşam standartları, kadınların toplumdaki rolü, demografik hareketler, kentleşme, silahlanma ve daha pek çok konuda verilen bilgiler SSCB'nin toplumsal ve siyasal karakterini betimlemek açısından önemlidir. Ama sadece bu kadarına yeterli olacaktır. Lewin hastalığı tanımlayıp, tedavisini es geçmektedir.

1930'ların SSCB'si:

Baskı ve Terör

Yeni rejim, güç bürokrasinin tepe noktalarında ve Stalin'in şahsında toplandıkça başta karşıtlarına olmak üzere, toplumun geniş kesimlerine yönelik bir baskının fitilini ateşledi. Emegün ultra sömürüsü, polis devleti metotlarının en uç biçimlerini kaçınılmaz kılıyordu. Stalin, "tek ülkede sosyalizm" in 1920'lerdeki "kaplumbağa hızıyla büyüme" tezine göre gerçekleşmeyeceğinin farkına varalı çok zaman olmuştu ve hedefi artık "Batı'nın yüz yılda aldığı yolu on yılda kat etmek" olarak belirlemişti. Bu hedefin sadece

Gerek Lenin ve Troçki gerekse de Stalin Sovyet toplumunda birbirleriyle mücadele eden sosyal sınıfların temsilcileridir ki bu mücadelenin ayakları aynı zamanda dünyada yürüyen sınıf mücadelesine basmaktadır. Lenin ve Troçki devrim ilerlerken milyonlarca emekçiyi peşlerinden sürüklüyorlardı, heyecanları kitlelerin heyecanına ve ataklığına karışıyordu. Oysa 1923-24 süreçlerinde ve daha sonrasında durum bambaşkadır. Lenin ve Troçki'nin üzerinde yükseldiği zemin çökmüştür. Dünya devrimi gelmemiş, işçi sınıfı iç savaşta atomize olmuş ve işçi sınıfı hareketi Rusya'da fiilen sonlanmıştır. Diğer taraftan devrim ülkesinde dev bir bürokrasi gelişmiş ve otoriter yöntemlerle ipleri eline almıştır. Kendi gerici sınıf çıkarlarını ifade eden köklü dönüşümlere hazırlanmaktadır. Dolayısıyla Lenin'in son kavgasının hedefine ulaşmamasını ve Troçki ile Sol Muhalefet'in yenilmesini sınıf mücadelesinin Rusya'da ve dünyadaki gelişimi ile açıklamak gerekir.

tarımla başarılı olmayacağı açık olduğu gibi; endüstrileşmenin ve teknik ilerlemenin hızlandırılmasını, ayrıca emeğin bu amaç doğrultusunda seferber edilmesini gerektiriyordu. İlk adım kolektivizasyonla geldi ve Stalin'in büyük terörünün ilk örnekleri Rus köylüsü üzerinde sergilendi. Lewin buradan şu çarpıcı sonuca ulaşmaktadır: *"Rejim tarafından yüzlerce yıllık geleneklerinden*

Tüm

Rusya genelinde yaşanan sınıfsal kutuplaşmalardan bağımsız bir "Stalinizm" veya ona karşı cephe açan "Troçkizm" düşünülemez. Bu noktayı kavramaktaki eksiklik birçoklarında Stalin-Troçki ayrımının geçmişin tozlu raflarında kalmış, sekter tartışmaların bir ürünü olarak görülmesine temel oluşturmaktadır. Dolayısıyla esas eksiklik tarihin materyalist kavrayışında ve akışını sınıf mücadelesinin belirlemesi gibi çok temel bir Marksist tezi es geçmekte yatmaktadır.

vazgeçmeye zorlanan ülkenin kırsal bileşeni, rejimi muazzam yönetim-baskı mekanizmasını daha da güçlendirmeye mecbur ederek, tabiri caizse, intikamını aldı. Bu mekanizm olmadan, rejim tarımdan pek bir şey alamazdı." (s.94). Nitekim alamadı da. Büyük kentler kırdaki terörden

kaçan köylülerle şişerken, tarımsal üretim muazzam bir düşüş yaşadı. Lewin kitabının birçok bölümünde kentlerdeki sosyolojik değişimleri aktararak kolektivizasyonun politik sonuçlarına bir derinlik kazandırmaktadır. Bunlar içerisinde aktarılmaya değer pek çok detay bulunsada meselelerin politik sonuçlarıyla ilgili olarak Lewin'den şu noktayı aktarmak yerinde olacaktır: *"SSCB örneğinde, rejim artık kendini, nüfusun büyük bölümünü o zamana kadar kendi rızasıyla yaptığı bir işi yapmaya zorlamak için gerekli olan muazzam bir cebir aygıtıyla donatmak zorundaydı."* (s.93). Stalinizmin akıl dışılığının maddi kanıtlarından birisi de burada bahsi edilen zor aygıtının ta kendisiydi.

Lewin bu noktadan sonra Bolşevik Parti'nin

dönüşümüne değinir. Artık parti eskiden olduğu gibi canlı ideolojik-politik tartışmaların yapıldığı, kararların kimi zaman kavga kıyamet tartışmalarından sonra alınabildiği, partinin hareket yeteneğinin liderinin ikna gücüne bağlı olduğu canlı bir organizmadan ziyade; askeri bir şef örgütüne dönüştürüldü. Artık kararlar tartışılmıyor, eskiden büyük tartışmalar eşliğinde yapılan kongreler, konferanslar büyük şefin canhıraş bir şekilde alkışlandığı tiyatro gösterileri şeklinde geçiyordu. Parti artık en tepedekinden en aşağıdakine bir şefler zinciri aracılığıyla idari bir mekanizmadan ibaretti ve üyelerinin görevi politika yapmaktan ziyade gökten kendilerine inen vahiyleri huşu içinde sorgusuz sualsiz yerine getirmektir. Öte taraftan gizli polis teşkilatı GPU 1930'ların cadı avı koşullarında sıradan bir parti üyesinin tepesinde bile demoklesin kılıcı gibi sallanıyordu.

1936-38 yılları arasında neredeyse bir girdap gibi bütün eski Bolşevikleri içine çeken terör dalgasının siyasi amacı Lewin'in de ifade ettiği gibi gayet açık: Stalin "kendisine yeni bir tarihsel mazeret sağlama ihtiyacı" duyuyordu. *"Bütün bir tarihsel dönemi kayıtlardan silmesi, buna tanıklık etmiş olanlardan ve o kahramanlık yıllarında kimin ne yaptığını bilenlerden kurtulması gerekiyordu."* (s.130) Lewin'in aktardığına göre 1930-1953 arası dönemde 3.778.000 kişi tutuklandı ve 778.000 kişi kurşuna dizildi (s.140). Tutuklananların büyük kısmından bir daha haber alınamadı. Tutuklamaları yürüten NKVD (Devlet Güvenlik Bakanlığı) tutuklananların endüstriyel çalışma yaşamına dâhil edilmesiyle dev bir sanayi imparatorluğuna ve büyük atılımın motor güçlerinden birisi haline dönüşmüştü. Fabrikaların, demiryollarının, limanların inşasında mahkûmların işgücünden yararlanılıyor ve birçok mahkûm bu yoğun çalışma temposunu sürdürmeye yetecek dereceden ihtiyaçlarını (yiyecek, kıyafet vs.) karşılayamadığı için ölüp gidiyordu. Sol Muhalefet üyesi komünistlerin gönderildiği Vorkuta gibi en yakın demiryoluna dahi binlerce kilometre uzaklıktaki kamplarda Stalin'in "tek ülkede sosyalizm" sözde teorisinin arkasına gizlenen süper devlet inşası arkasında bir kan deryası bırakarak yoluna devam ediyordu.

Dipsiz Bir Kuyu: Bürokrasi

Lewin'in 1930'lara ait İzvestiya'dan aktardığı şu pasaja bir göz atalım: *"Mülki idaremizde haddinden fazla gereksiz daire ve kuruluş, memurların yazı yazmaktan, soruşturma yürütmekten ve yazışmaları cevaplamaktan başka bir şey yapmadıkları sayısız üst yapı oluştu. Ve çoğu durumda, bu kırtasiye zincirinin ucu kesinlikle hiçbir yere varmıyor."* (s.108) Bu sözler bir bürokratin yakarıları... Lewin'in bürokrasi üzerine gözlemlerinden bürokrasi için "dipsiz bir kuyu" tanımlaması

çıkarılabilir. Bunun çeşitli sebepleri var. Ancak Lewin bir noktada "yönetilemez hale gelmiş bir sistem heyulası ve toplumsal magmanın kontrolünü yitirme korkusu"na değinmektedir. Bürokrasinin başlattığı terör ancak bütün topluma bir örümcek ağı gibi yayılarak uygulanabilirdi ve bürokrasi genişlediği ölçüde terör ve baskı onun içine de sızmak zorundaydı. Artık kısır bir döngü söz konusuydu: Bürokrasi üye sayısı bakımından geometrik bir artış hızı yakalıyor ve kendi içinde de düzenli temizliğe gidiyordu.

Alt kademede uygulanan yoğun temizliği bu noktada bir kenara bırakalım ve Lewin'in

bürokrasinin üst kademeleri için yaptığı gözlemlere odaklanalım: Üst noktalarda iktidar gücü en tepede büyük şefin yer aldığı bir piramidi andırıyordu. Lewin'in aktarımına göre bu zaman dilimi *"Entrika ve kulis oyunlarında usta birinin, diğer her liderin kaderini belirleme gücü de dahil, tüm gücü elinde toplaması için, klasik anlamda elverişli bir andi."*(s.110)

Bu durum artık genel bir geçerlilik haline gelmişti. Lewin parti yaşamının artık devindirici gücünün "sistemik paranoya" olduğunu öne sürmektedir. Ona göre *"kin, garez, sapkınlık, öfke; bütün bunlar sistemin işleyiş biçiminin bileşenleri..."* haline gelmişti. Lewin örneğin parti üst yönetiminde şöyle bir olayı aktarır: Stalin 1940'ların sonunda bir tarihte savaş sonrası prenslerinden olan Kosigin'den Molotov, Mikoyan, Kaganovic gibi politbüro üyelerinin kişisel yaşantılarında yaptıkları tüm harcamaların listesini hazırlamasını ister. Bu üst kadrolarda harcamaların kendi aleyhlerinde kullanılabileceği gerekçesiyle büyük bir sıkıntı yaratır ve Stalin'e karşı gelinemediğinden dolayı bütün oklar

Kosigin'e doğrultulur. Kosigin bu dönemde(1948-1950) neredeyse her sabah karısıyla vedalaşarak evden ayrılmaktadır. İşte partideki ruh halinin belki de sıfatlardan daha çarpıcı ifadesi bu ve buna benzer yaşanan pek çok olaydır. Bu etkenlerin Stalin'i sürekli olarak "düşman kalabalıklarla" mücadeleye zorladığını ama Stalin'in asıl mücadelesinin kendisine hiçbir zaman fiziki bir tehlike arz etmemiş kişilerden ziyade "nesnel engellere" yani "toplumsal eğilimler ve değişimler, kurumlardaki yıpranma, psikolojik ve kültürel yapılar" silsilesine karşı olduğunu ileri sürmektedir.

Stalin'den Sonrası: Lewin'in Kruşçev

Dönemine Yaklaşımı

Stalin kurduğu imparatorluğun genlerine, kendisinden sonra

bile toplumsal devrim olmadan silinmeyecek izler bıraktı. Lewin, Stalin'in ulaştığı ideolojik sapkınlığı şöyle özetliyor: *"Stalin artık şanlı Çarcı geçmişin büyüğü altındaydı. Eski Rusya tarihinden ödünç aldığı tek şey onur mahkemeleri değildi. Tüm bakanlık kodamanları artık üniforma giyiyordu ve unvanları doğrudan Çar Büyük Petro'nun rütbeler çizelgesinden alınmıştı. Bu dışsal teferruatın daha vahim olan, çökmekte olan Stalinizm'in protofaşist nüveler taşıyan aşırı Rus milliyetçiliği idi. Stalin bu ruhun kendisinden sonra da yaşamasını istiyordu. Bu amaçla, yeni Sovyet ulusal marşını gözden geçirerek, çok*

uluslu bir ülkeye Büyük Rusya'yı şovence öven bir marş dayattı."(s.172)

Partinin ve bürokrasinin bütün ideolojik formasyonunu artık süper güç haline gelen bir imparatorluğun kendini her türlü iç ve dış tehditten koruma, kendisinin konumunu sarsabilecek ulusal ve uluslararası her türlü devrimci muhalefeti ezme dürtüsü belirliyordu. Parti artık bürokrasi içerisinde balı tutanın parmağını yaladığı bir "ekonomik" idareciler katmanından, parti ve devlet içi nizamı korumakla yükümlü gizli polis teşkilatından, en tepede ise sayısı bir elin parmaklarını geçmeyen ve en ufak bir toplumsal sorunu bile aşağı katmanlara bırakmaktan korkacak kadar merkezileşmiş bir karar alıcılar bütününden oluşuyordu.

Devrimin ardından yapılan XI. Parti Kongresi'nden önce Lenin ve Troçki, Politbüro üyelerine yazdıkları mektupta partinin ekonomik işlere girmemesini, parti olarak kalmasını istiyordu. Ancak bürokratik işleyiş yeni bürokratik kanallar açılarak kontrol ediliyor, açılan her kanal kendi etrafını büyütüyordu.

Toplumsal dokuda artık kapatılma-

yacak kadar derin gedikler açılmıştı. Geri dönüşün tek yolu artık sosyal bir devrimdi, ancak bu da mümkün olmadı.

Stalin dönemi politikalarının ulaştığı Lewin'in deyişiyle "sistemik paranoya" hali uzun süre devam edemezdi. Terörün bu seviyede uzun süre devam etmesi bizzat bürokratik aygıtın bütünselliği açısından ciddi bir tehdide dönüşmüştü, toplumsal dokunun bu kadar yoğun biçimde baskılanması, tedirginliğin her köşeyi kapsayacak şekilde genişlemesi SSCB'deki düzenin varlığı açısından ciddi bir sorun teşkil ediyordu. Stalin'in ardından onun sadık adamlarından Malenkov Büyük Şef'in boşluğunu doldurması için seçilmişti ama onun tahttaki ömrü fazla uzun olmadı. Kruşçev'in yeni genel sekreter olmasıyla birlikte

Lewin bu noktadan sonra Bolşevik Parti'nin dönüşümüne değinir. Artık parti eskiden olduğu gibi canlı ideolojik-politik tartışmaların yapıldığı, kararların kimi zaman kavga kıyamet tartışmalarından sonra alınabildiği, partinin hareket yeteneğinin liderinin ikna gücüne bağlı olduğu canlı bir organizmadan ziyade; askeri bir şef örgütüne dönüştürüldü. Artık kararlar tartışılmıyor, eskiden büyük tartışmalar eşliğinde yapılan kongreler, konferanslar büyük şefin canhıraş bir şekilde alkışlandığı tiyatro gösterileri şeklinde geçiyordu. Parti artık en tepedekinden en aşağıdakine bir şefler zinciri aracılığıyla idari bir mekanizmadan ibaretti ve üyelerinin görevi politika yapmaktan ziyade gökten kendilerine inen vahiyleri huşu içinde sorgusuz sualsiz yerine getirmektir. Öte taraftan gizli polis teşkilatı GPU 1930'ların cadı avı koşullarında sıradan bir parti üyesinin tepesinde bile demoklesin kılıcı gibi sallanıyordu.

Dünya devrimi ve sürekli devrime karşı duyulan nefret 1924 Alman devrimi, 1926-27 Çin devrimlerinden başlayarak 1936 İspanya gibi örneklerle kendisini göstermeye devam etmiş, Kruşçev ve sonrasında da aynen sürdürülmüştür. 1950'lerde Irak, 60'larda Endonezya ve 68 Fransası ve daha niceleri işçi sınıfının ayağa kalkmasından Stalinizmin nasıl da korkuya kapıldığının örneklerini bizlere sunmaktadır.

SSCB'de yeni bir sürecin kapıları açılıyordu. Kruşçev'in ilk icraatı Stalin'in yarattığı dehşeti törpülemek oldu. 20. Kongre'de yaptığı konuşmayla kendisinin ve O'nun döneminden birçok liderin de uygulanmasına hizmet ettiği baskının ve terörün tüm sorumluluğu bir anda paranoyaya saplanmış bir liderin üzerine yıkıverdi.

Lewin "*Stalin'in ölümünün sistemde, rejimi diriltmeye muktedir bir lider grubunun oluşmasına imkân veren çeşitli subapları açtığını*" iddia etmektedir, ancak bunun nasıl gerçekleşebileceği sorusunun ucunu açık bırakmaktadır. Kruşçev döneminde siyasi protestoda bulunanların, hatta Kruşçev'e karşı darbe girişiminde bulunan Voroşilov gibi muhafazakâr Stalincilerin sadece hapis cezası almaları, 1953'ten sonra tutuklu sayısının düzenli bir azalışa geçmesi, kitlesel sürgünlerin 1960'a geline süreçte neredeyse bitmesi Lewin'e Stalin'in sağken yarattığı karanlığın ardından adeta kurtarıcı bir aydınlık gibi gelmektedir. Oysa 1956'da Macaristan'da işçi sınıfı siyasal özgürlükler ve eşitlik için bayrak açtığında Kruşçev 30 bin emekçinin can vereceği katliam emrini vermekten çekinmeyecekti. Mesele Lewin'in tarihe sınıflar mücadelesi tarihi olarak bakmayı bilmemesinde yatmaktadır. Bir şef gitti, diğeri geldi. Peki, ama toplumsal ilişkilerde ne gibi dönüşümler yaşandı? Toplumsal hayatın yeniden üretiminde ve bunun örgütlenmesinde hangi köklü dönüşümler oldu da Lewin bir takım Stalinistleri hatırlatarak Stalin'den Kruşçev'e bir kopuş olduğunu düşünmektedir? Toplumsal yaşamdaki gerçek dönüşümleri ifade eden bu gibi konularda bir değişiklik olmadı. SSCB'de emekçi sınıfların kaderi ve egemen sınıf olarak bürokrasinin pozisyonları aynı kaldı. Kruşçev ile bürokratik klik içerisindeki bir çatışmanın sonuca ulaşmasından da bahsedilemez. Sadece klikin tepesi doğal yollarla değişmiş, birkaç ismin de bir bürokratik klasik olarak ayağı kaydırılmıştır. Stalin sonrasında kemerlerin zaruri olarak gevşetilmesi belli ki Lewin'i çok heyecanlandırıyor ve Lewin bu noktadan hareketle tarih dışı sonuçlara ulaşıyor. Lewin "Stalinizm" gerçeğini sadece fiziki baskı ve şiddetle kısıtlamaktadır ki bir kez daha tarihsel meselelere Marksist perspektiften değil burjuva biliminin olgucu perspektifinden bakmaktadır. Kaldı ki fiziki baskı ve şiddet konusunda Kruşçev ve sonrasındakiler pratikleriyle dünya da bir numara olduklarını göstermişlerdir, devlet terörü

Stalin dönemi gibi akıl dışı bir noktada değildir o kadar. Stalinizmin pratik ifadelerine odaklanan Lewin, onun Bolşevik geleneğin ideolojik olarak sahip olduğu bütün prensiplere karşıt sonuçlar oluşturmuş politik bir yönelimin ifadesi olduğunu pek göz önünde tutmamaktadır. Bir örnek olarak Stalinizmin dünyada yükselen her devrim hareketine karşı takındığı karşı devrimci politik hat gösterilebilir. Dünya devrimi ve sürekli devrime karşı duyulan nefret 1924 Alman devrimi, 1926-27 Çin devrimlerinden başlayarak 1936 İspanya gibi örneklerle kendisini göstermeye devam etmiş, Kruşçev ve sonrasında da aynen sürdürülmüştür. 1950'lerde Irak, 60'larda Endonezya ve 68 Fransası ve daha niceleri işçi sınıfının ayağa kalkmasından Stalinizmin nasıl da korkuya kapıldığının örneklerini bizlere sunmaktadır.

Lewin esasında bazı anlarda esen değişim rüzgârlarının niteliğine oldukça yaklaşıyor: Bürokratik idareciler artık eski temizlik hareketlerinin sopasını üzerlerinde hissetmiyorlardı ve daha rahat hareket ediyorlardı. Beraberinde zenginlikten daha büyük ölçülerde yararlanıyorlardı. Lewin'in belirttiği gibi bürokratlar artık "sadece avantajlarla yetinmeyip servet birikimi"ne yöneliyordu. Devlet işletmelerinin her türlü kaderi yöneticileri tarafından belirlenmeye başlandı ve Lewin bu sürecin adını "devlet ekonomisi içinde bir protokapitalizmin billurlaşması" olarak koymaktadır. Yalnız bu noktada da bir kopuş yaşanmadığını eklemek gerekir. Üretim araçlarının kontrolünü elinde bulunduran bürokrasi Sovyet toplumundaki ayrıcalıklı konumunu adım adım güçlendirmiş, Sol Muhalefet'in tasfiyesi ve Stalin'in birinci beş yıllık planı ile ipleri tamamen eline geçirmiş ve bu saatten sonra gerek işçi hakları gerekse de sosyal eşitsizlikler anlamında mutlak biçimde pervasızlaşmıştır. Kruşçev ile beraber ekonomik atılımlarına devam etmişlerdir.

Lewin'in meseleye bakışındaki temel sıkıntı esasında bürokrasinin ne olduğunun tanımlanmasında yatmaktadır. Kitap boyunca bürokrasinin nasıl bir lüks, sefahat ve rant içerisinde yaşadığını görebilirsiniz. Ancak bürokrasi içerisinde sadece iktisadi bir yaşamın var olduğu bir kapalı kutu değil, bu konumunu korumak için de var olan ve niteliksel değişimlerini bu durumun nasıl korunacağını gözeterek yaşayan bir organizmaydı. Tıpkı burjuvazi gibi, kendi konumunu tehdit edecek herhangi bir duruma karşı

politik refleksleri devreye sokabilen ve varlığı emekçi sınıfların sömürüsüne dayanan bir sınıftı. Dolayısıyla Lewin'in büyük umutlarla baktığı konjoktürel reformlar olsa olsa bürokratik sınıfın rahat hareket etme imkanını genişleten pragmatik hamlelerdi.

Kaçınılmaz Çöküş

1990'lara gelindiğinde 20. yüzyılın iki büyük süper gücünden birisi olan devasa SSCB kumdan kaleler gibi yerle bir oldu. Lewin "Hasta bir ekonomiye karşılık yan gelip yatarak zenginleşmekte olan gelişen bir bürokrasi; sistemin performansı düştüğü halde çoğalan bürokratik ayrıcalıklar; büyüme azalırken artan yatırımlar; bağımsız yeteneğe tahammül edemeyen rejimin dışladığı eğitilmiş ve vasıflı insan sayısındaki belirgin artış"(s.466) rejimi çöktecek sihirli formülü oluşturuyordu. Lewin'in tanımıyla "siyasi sistemi olmayan bir devlet" olan SSCB artık ne Kruşçev'in ne de Lewin'in bolca methettiği Andropov'un siyasal reformlarıyla rotasından geri dönüş yaşayabilirdi. Gidebileceği en iyi yer Mao önderliğindeki Çin'in ulaştığı "piyasa sosyalizmi" olabilirdi; ancak rejim ve bürokrasi ÇKP'nin gösterdiği siyasal kıvraklığın zerresine sahip değildi. Lewin'e göre rejimin nereye gittiği ne tek düşüncesi, zenginliği paylaşmak olan bürokrasinin ne de Brejnev, Çernenko gibi silik genel sekreterlerin umurundaydı.

Dünya ekonomisini 1970'lerde pençesine alan kapitalist kriz SSCB'yi de etkisine aldığı anda Stalinist bürokrasinin hareket alanı çok kısıtlı olacaktı. Serbest piyasa kapitalizmi bu krize minimal devlet parolasına sahip neo-liberal model ile cevap verirken, Çin de Mao'nun başlattığı piyasa reformlarıyla bu tarihlerde devlet güdümünde serbest piyasaya geçiyordu. Çin'e göre dünya ekonomisine çok daha fazla bağımlı durumda olan SSCB'nin piyasa reformlarına adapte olması çok daha zordu. Nitekim Gorbaçov'un bu doğrultuda başlattığı "glasnost ve perestroyka" hamlesi sadece çözülmeyi hızlandıracaktı.

"SSCB Gerçekte Neydi?" Tartışmasına

Lewin'in Katkısı

Lewin SSCB'nin ekonomide devlet mülkiyetinin egemen olduğu ve bürokrasinin tüm ipleri elinde bulundurduğu bir "bürokratik mutlakiyetçilik" biçimi olarak nitelendirmektedir. Sıklıkla SSCB'nin Stalin sonrası rejimini eski Çarlığın devlet gelenekleriyle kıyaslamakta ve Rus Çarlarıyla parti genel sekreterleri arasındaki paralelliklere işaret etmektedir. Ancak kitabın birçok kısmında bürokrasinin burjuvaziden hiç de geri kalmayacak şekilde sınıfsal reflekslere ve kar

hırsına sahip olduğunu belirtmesine rağmen "kapitalizm" kavramını SSCB'yi tanımlamak için kullanmaktan kaçınmaktadır. Meselenin kilit noktası da burada yatmaktadır: Troçki SSCB'yi İhanete Uğrayan Devrim adlı eserinde "yozlaşmış işçi devleti" olarak tanımlamış ve Dördüncü Enternasyonal'in takipçileri Troçki'den sonra bu formülasyonda herhangi bir değişikliğe gitme girişiminde bulunmamışlardı. Troçki bürokrasinin siyasal bir devrim

aracılığıyla ortadan kaldırılabilceğini savunuyordu, ancak tarih Troçki'nin ölümünün ardından da akmaya devam etti. Bürokrasinin toplumsal bir devrim olmadan, yalnızca reformlar yoluyla yerleştiği koltuktan kaldırılamayacağı ve işçi iktidarının ilk günlerindeki yönetim alışkanlıklarına dönülemeyeceği açıkça belli olmuştu. Lewin'in bakışında ise reformlara SSCB'nin içine düştüğü hastalıklardan kurtulması için özel bir önem atfedilmektedir. Dolayısıyla her biri esasında Stalin'in şöyle ya da böyle takipçileri olan liderler umut ışığı olabilmektedir.

Moshe Lewin ulaştığı hatalı politik sonuçlara rağmen SSCB tarihi üzerinde okuyuculara derinlikli bir bilgi kaynağı sağlamaktadır. Bu çabası 20. yüzyıl SSCB'nin yaşadığı değişimler anlaşılmadan değerlendirilemeyeceğinden dolayı övgüyü hak etmektedir. Bugün SSCB üzerinden "sosyalizm"e savrulan bütün iftiralara ancak böyle cevap verilebilir. Bizim içinse esas mesele tarihte Stalinizmle her türlü akrabalığı koparmış gerçek bir devrimci geleneğin de var olduğunu, hala bu geleneği ayakta tutan gerçek devrimci Marksist bayrağın yol aldığını ve insanlığın kurtuluşunun yegâne alternatifinin bu geleneğin uluslararası sınıf mücadelesinin taşıyıcı gücü olması gerekliliğini dile getirmektir.

Fikret Seyhan

AKP ve Devrimci Söylem

Türkiye ve dünyada tarihin hızlandığı bir evreden geçiyoruz. Kapitalizmin dipsiz bir kuyuya dönüşen krizi, emperyalist işgal ve savaş rüzgarları ile yükselen sınıf mücadelesi ve isyanlar... 21.yy'da yaşam, bir önceki yüzyılda olduğu gibi savaşlar ve devrimler çağı olarak akıyor.

Kapitalizmin motoru tekliyor, dünya çalkantılı bir süreçten geçiyorken Türkiye de olağanüstü bir süreç yaşıyor, yaşıyor; ama Türkiye'de geçilen kritik eşiklerin dinamikleri dünyadakinden farklı. Dünyadaki esas dinamik ekonomik kriz ve buna koşut olarak yükselen emekçilerin sınıf mücadelesiyken Türkiye'nin olağanüstü koşullarını egemen sınıf içerisindeki çatışma ve Kürt sorunu belirledi ve halen de belirliyor.

Egemen sınıf içerisindeki çatışma, çoklarının yanlış analiz ettiği gibi laik sermaye (TÜSİAD) ile yeşil sermaye (MÜSİAD) arasındaki pazar hakimiyeti mücadelesi değil. TÜSİAD patronlarının laik-muhafazakar gibi kalıplar etrafında yaşam tarzları üzerinden saf tutmayacağını, işleri yürüdüğü sürece toplumsal dokunun belirli ölçülerle muhafazakarlaşmasına karşı çıkmayacaklarını defalarca yazmıştık. Zaten AKP ile ters düşmedikleri ölçüde asıl

büyük voleleri vuranlar da onlar oldular.

Diğer taraftan TÜSİAD patronlarının Kemalist askeri-sivil bürokrasi ile ciddi problemleri vardı. TÜSİAD bu kesimi uluslararası sermaye ile tam entegrasyon önünde engel olarak görüyordu. Burjuva cumhuriyetin kuruluşuna ve dolayısıyla felsefesine imza atan Kemalist askeri-sivil bürokrasi, tarihsel gelişim içerisinde iktidar odaklarının merkezinde kalmayı hep bilmişti. Ama Soğuk Savaş bittiğinde Kemalist askeri-sivil bürokrasi için işler zorlaştı. Tarihsel gelişimi gereği kendi başına askere ve diğer bürokratik unsurlara karşı kavga yürütemeyecek kadar pısırık olan TÜSİAD'ı 90'lar boyunca ve 2000'lerin başında AB yoğun olarak destekliyordu. Kemalist askeri-sivil bürokrasi ise AB'ye uyum paketleri adı altında ilerleyen süreçte milliyetçilik ve laiklik zırhına sarılarak tutunmaya çalıştı.

Kemalistlerin Tasfiyesi

Gelgelelim tüm Ortadoğu'da taşların yerinden oynadığı

2000'lerde Türkiye'deki iktidar odakları arasındaki bu kavga bir "iç kavga" olarak kalamazdı. 1990'lar ve 2000'lerin başında demokratikleşme, sivilleşme adı altında AB'nin dayattığı uyum paketleri başlı başına Kemalist iktidar odaklarını hedefliyordu. Yani çatışma eskiden beri uluslararası bir nitelik taşıyordu. Diğer uluslararası güç ABD ise Ortadoğu'da kendisine ayakbağı olan ulusalcı burjuvaları temizleme derindeydi. Saddam, Kaddafi, Esad ve İran'daki mollaları ulusalcı burjuvalara örnek gösterebiliriz. Dolayısıyla Türkiye'deki Kemalist iktidar odaklarının temizlenmesini Ortadoğu genelinde milliyetçi burjuvaların alaşağı edilmesi sürecinin bir parçası olarak görmek gerekmektedir.

2000'lerin ilk on yılı tamamlanırken Türkiye'de egemen sınıf içerisindeki mücadelenin galibinin mutlak biçimde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Kemalist askeri-sivil bürokrasi iktidar odaklarından neredeyse tümüyle temizlendi. Böylece uluslararası sermayeyle ekonomik ve siyasi entegrasyon sürecine ayak uyduramayanlar tasfiye edilmiş oldu. Kemalist odakların tasfiye edilmesi sürecini liberal büyük sermaye yürütmedi, yürütemezdi; ancak yeni bir dinamik; toplumsal desteği sağlayabilecek, enerjik, aynı zamanda ılımlılaştırılarak emperyalist kapitalist sisteme entegre edilmiş, muhafazakar bir güç bu işi halledebilirdi. Bu çerçevede Türkiye, ılımlı İslam rejiminin model ülkesi olarak vitrindeki yerini aldı ve Ortadoğu'daki tarihi dönüşümlerde üzerine düşeni yapması için piyasaya sürüldü. Egemen sınıfın bileşi-

Devrimcilerin vurgusu AKP'yi hedeflemeye doğru kaymak zorundadır. Bu vurgu emek ve özgürlükler eksenli olacak ve kendisini ulusalcı hezeyanlardan arındıracaktır.

minde bu köklü dönüşümlerin politik yaşamda önemli yansımalarının olması ise kaçınılmazdır.

Vurgu ve Tonlamalardaki Değişim

Bu değişimlerin yaşanmasıyla Marksistlerin vurgu ve tonlamalarında ne tür değişiklikler yaşanmalıdır? Öncelikle "vurgu ve tonlamalardaki değişiklikler gerekli midir", ya da "bu tarz değişiklikler oportünizme mi çıkar" gibi soruları cevaplandırmak faydalı olacaktır. Devrimcilerin müdahalede bulunduğu sosyal ilişkiler çelişkiler bütünüdür. Bunlar yeknesak ve durağan değil tersine çok yönlüdür ve hareket halindedir. Dolayısıyla devrimcilerin cephaneliği her duruma uyan, dondurulmuş slogan ve sözde katı ilkeselliklerden oluşamaz. Mekanik ultra solcu ile kıvrak oportünist arasında her daim (izlenmesi zor da olsa) devrimci bir çizgi vardır.

Değişen koşullar ve güç dengeleri çerçevesinde mücadelede öne çıkarılacak unsurların keskin vurgularla ortaya konması ve bu şekilde parti tabanı ve işçi sınıfının ileri kesimlerinin donanımlı hale getirilmesi, Lenin'in "çubuk bükme" olarak bilinen tipik yöntemi idi. Çarlık Rusyası'nın baskı koşullarında öne çıkardığı profesyonel devrimciler örgütü vurgusu ya da Birinci Dünya Savaşı'nda "asıl düşman içeride" çağrısının ötesine geçerek devrimci yenilgisizlik noktasına varması, bu konuda Lenin'den verilecek en bilinen örneklerdendir.

Peki Türkiye'de yaşanan son tarihsel dönüşümle ilgili devrimci söylemde vurgu hangi yöne kaydırılmalıdır? Son sürece kadar Türkiye'de geleneksel olarak iki başbakan vardı. Birincisi hükümetin başı olan, diğeri ise genelkurmay başkanı olardı. TSK hem 12 Eylül düzeninin başı olarak 1980'lerde, Kürt ulusal hareketine yönelen baskı sürecinin yöneticisi olarak da 1990'larda ipleri genel olarak elinde tutmuştur. Bu süreçte devrimciler de sürekli olarak baskılanmış, hapislere atılmış ve katliamlara tabi tutulmuştur. Son olarak 2000'lerin başında yaşanan 19 Aralık katliamı ve F tipi hapishaneler TSK'nın baş aktörü olduğu egemen sınıfın sosyalistlere reva gördüğü şeylerin bir özeti gibiydi. İktidarda da Bülent Ecevit ve DSP'si vardı. Bu sürecin ideolojik boyutundaysa Türk milliyetçiliği temeldi; elitist, laikçi bir duruş, emekçi düşmanı neoliberalizmle harmanlanıyordu. Özellikle 28 Şubat sürecinde kendisine sosyalist diyen birçok unsur da açık veya kapalı, bazen de çelişkili ya da yumuşak karınlı biçimde, özlerinde bulunan Kemalist damarla, yönetici sınıfın bu katmanına eklemleniyordu.

Bütün bu süreç boyunca Marksistler hedef tahtasına ulusal-çı burjuvaları koydular. "Kahrolsun ABD İşbirlikçi MGK" sloganları attılar. Bunu yaparken kendilerini karşı cenahın yani AB ve liberal büyük sermayenin uzantıları olan sol liberallerden de ayrı tutmaya özen gösterdiler. Hatırlanacak

olursa bu konuda safları iyiden iyiye belli eden tartışma AB'ye katılım konusunda yaşanıyordu. Sol liberaller ya açıkça AB'ye evet diyorlar ya da en azında AB'ye hayır diyemiyorlardı. Kemalizme yedeklenen sosyalistler de hayırlarını vatan millet eksenine yaslıyorlardı. Marksistlerin tutumu ise sınıf merkezli enternasyonalist bir hayırdı.

Şimdilerdeyse devir değişti. Kemalist askeri sivil bürokrasinin kaleleri birer birer düşürüldü. En sağlam kale olarak yıkılmaz diye düşünülen TSK darmadağın oldu. Referandum ardından sayfalarımızda değindiğimiz gibi AKP egemen sınıf içerisindeki çatışmanın sonuca ulaşması sürecini tamamladı. AKP, bu gücü kuşkusuz uluslararası güçlerin desteğinden buluyordu. İlimli İslam ülkesi olarak

Ortadoğu'ya model olması beklenen Türkiye'de artık burjuva devlet AKP'nin mutlak denetiminde. Gülen cemaatinin de devlet mekanizması içinde hatırı sayılır bir gücü olduğu ortada. Pensilvanya'daki Gülen'in Türkiye'deki sözcülerinin ağzından hangi süreçlerin bizi beklediğini öğrenir olduk.

Muhalefet Baskılanıyor

Bu süreç aynı zamanda emekçi sınıflara karşı çok köklü saldırıların gerçekleştiği bir dönem oldu. AKP hükümeti işçi sınıfına karşı çok yönlü ideolojik ve sistematik saldırılar yürütürken artık hedefte kıdem tazminatları var. Kamu emekçilerinin haftasonu da çalışması gerektiği bakan seviyesinde dillendirilirken öğretmenlerin yaz aylarında artık "yan gelip yatamayacakları" işleniyor. Emekçi sınıflara yönelen bu akıl almaz saldırılar karşısında direnişin kaynaklığını yapabilecek emek örgütleri de ablukaya alınmış durumda. Türk İş, KESK, TMMOB gibi emek örgütlenmelerine yönelik hamleler büyük olgunluk kazanmış durumdadır. İşçi sınıfının

haklarına karşı amansız saldırılara sosyalistlere ve muhaliflere yönelik baskı dalgası eşlik etti. İlk etapta tutuklama dalgalarının Ergenekon süreci ile ulusal-çıların ezilmesi ile sınırlı olduğu genel kanısı hakimdi. Kemalist solcular ya da Kemalizmden etkilenmiş kimi "sosyalistler" operasyonlar karşısında ayağa kalkarken Kürt ulusal hareketi ve onunla dirsek temasındaki sol ilk etapta tutuklamaların burayla sınırlı olacağını düşünüyordu. Bu kesimler olumlayan bekle görcü bir pozisyondayken liberal sol tutuklamaları demokratikleşme olarak sunmaktaydı. Ne var ki AKP hükümeti "Devrimci Karargah" rezil komplosuyla SDP ve diğer sol gruplara yönelik tutuklamalara gittiğinde işin rengi belli olmaya başlamıştı. Daha önceki Hanefi Avcı meselesi de zaten her şeyi ortaya koyuyordu. Tutuklamalardaki keyfiliğin boyutları sosyalistler açısından Türkiye'deki dengelerin değişmekte olduğunu göz önüne seriyordu. Açık alanda legal çalışma yürüten herkesin bildiği sosyalistler gülünç iddialarla yasadışı örgüt üyeliği

***Kemalist odak-
ların tasfiye edilmesi
sürecini liberal büyük
sermaye yürütmedi,
yürütemezdi; ancak
yeni bir dinamik;
toplumsal desteği
sağlayabilecek, enerjik,
aynı zamanda ılımlı-
laştırılarak emperyalist
kapitalist sisteme
entegre edilmiş,
muhafazakar bir güç
bu işi halledebilirdi.***

kapsamına sokularak tutuklanıyorlar. T.Erdoğan'ı protesto eden Hopa halkına reva görülenler, ardından Metin Lokumcu'nun ölümünü protesto edenlerin başlarına gelenler, HES'lere karşı koyan köylülere yapılanlar, burjuva demokrasinin zaten dar olan alanlarının yeni süreçle beraber iyiden iyiye tehdit altında olduğunu gösteriyor.

Ardından Kürt hareketine yönelik baskı dalgası AKP'nin reformcu yüzünün sadece ve sadece Kemalistlere karşı bir pozisyon alıştan ibaret olduğunu gösterdi. AKP "kimi kültürel hakları veririm, bunlar basit iş, sonra da Kürt sorunu bitmiş olur" diye düşünüyordu. İstenen bu gibi kısmi reformlar karşılığında PKK'nin tasfiyesiydi. Seçimler ve referandum öncelerinde AKP, PKK ile bir takım müzakereler yürütüyor, bu yolla seçimlere çatışmasızlık ortamında giriliyor ve AKP'nin rahat bir nefes alması mümkün oluyordu. Ama seçimlerin ardından verilen sözler tutulmuyordu. Neticede PKK'nin salt kültürel reformlarla tasfiye olmayacağı gözüktüğünde AKP, askerin sopasını ele almakta tereddüt etmedi ve yeniden 1990'ları andıran büyük çaplı çatışmalar alevlendi. AKP'nin Kürt ulusal hareketini ayakta kalan tek muhalif güç olarak ezmeye kalkması kaçınılmaz şekilde büyük bir baskı dalgasının gelmesini zorunlu kılıyor. Fethullahçıların "Türk ulusalcılarını ezdik sıra Kürt ulusalcılarında" sözü Kürt sorununu çözmeye odaklanan müzakereci bakış açısını değil, muhaliflerini ezmeye odaklanmış otoriter heveskarlığı anlatmaktadır. Son aylarda çatışmalarda her iki taraftan yüzlerce genç insan hayatını kaybederken KCK operasyonları kapsamında binlerce siyasi cezaevlerine gönderildi.

Ahmet Şık, Nedim Şener gibi gazeteciler Ergenekon kapsamında hapiste tutulurken *Ragıp Zarakolu ve Büşra Ersanlı gibi tanınmış aydınların KCK kapsamında hapse atılması bir yandan AKP'nin baskıyı hangi boyutlara vardırıldığını ortaya koyarken bir yandan da demokratikleşme adı altında AKP'ye destek olan sol liberallerin de maskesini kesin olarak düşürdü.* Artık bu tiplere ancak ruhunu satılığa çıkarmış ikbal avcılarını gözüyle bakılabilir.

AKP'ye muhalif olanlar keyfi uygulamalarla yıllardır cezaevinde yatarken yolsuzluklara batmış AKP yandaşları korunuyor, Deniz Feneri davasında olduğu gibi birkaç ay yatıp serbest bırakılıyorlar. Bu gibi davaların üstüne giden savcılar sürgünler ya da görevden el çektirmeler yoluyla cezalandırılırken bir zamanlar Kemalistlerin elinde olan yargı giderek AKP'nin arka bahçesi konumuna dönüşüyor.

Yazılı ve görsel medyanın ana arterleri tümüyle AKP'nin yayın organları durumuna dönüşmüş durumda. AKP'ye eleştirel bakan gazeteci ve televizyoncular ekranlardan ve sütunlardan birer ikişer temizlendiler. Medya eskiden de iktidar partilerine yağcılık yapardı kuşkusuz, ama Kürt sorununu dışarıda bırakırsak bu kadar yoğun bir sansür ve tek yanlılık 1990'ların başından beri pek görülmemiş bir şey değildir.

Bir NATO ülkesi olan Türkiye'de eskiden de ABD'nin istediği olurdu, ama şimdi bu ilişkiler daha farklı bir noktaya geldi. Eskiden Türkiye'nin şu haliyle Suriye'ye saldırması olacak iş değildi, ama şimdi *AKP liderliğindeki Türkiye ABD'den aldığı ilhamla Suriye'de, Libya'da, Kıbrıs'ta emperyalist bir azgınlık içerisinde.* Bunun anlamı ABD'nin

Türkiye üzerindeki etkisinin eskisine nazaran daha da artışıdır. Kürt ulusal hareketine yönelik büyük çaplı saldırıların arkasında ABD istihbaratı ve desteğinin olması da bununla ilgilidir. AKP, Irak'ın ABD tarafından işgalinin hemen öncesinde 1 Mart 2003'te yoğun muhalefetin gücüyle tezkereyi meclisten geçirememişti. Ama şimdilerde Suriye'ye saldırmak konusunda olsun ya da potansiyel İran saldırısına destek vermek konusunda olsun AKP propaganda ve sansür gücüyle her türlü hile ve hurdaya başvurup meseleyi oldu bittiye getirme niyetindedir.

Toparlayacak olursak. Türkiye'de egemen sınıf içerisinde Kemalist odaklar tasfiye edildiler. *İşçi sınıfına, Kürtlere, demokratik haklara ve çevre ülkelere yönelik saldırganlığın başını şimdilerde AKP hükümeti çekmektedir.* Önceki dönemde egemen sınıf içerisindeki çatışma sürerken gösterilen AKP odaklanması Marksistlerin haklı eleştirilerine vesile oluyordu. Kaldı ki Kemalizm esinli bu odaklanma yaşam biçimi olarak muhafazakar bir çevrede yetişmiş milyonlarca

emekçiyi AKP'nin kucağına iterek sosyalistlerin yokluğunda bir çeşit kemikleşmeyi beraberinde getirmişti.

Diğer taraftan devrin değiştiği de ortada, bugün egemen sınıf içerisindeki çatışma sonuca bağlanmıştır. Burjuva devlet aygıtı tüm kurum-sallığıyla AKP denetimindedir. AKP hükümeti

emekçilere ve Kürtlere karşı yürüttüğü sistematik baskıyı arttırdıkça kaçınılmaz şekilde demokratik haklara ve sonunda da kendisine muhalefet eden herkese saldırmak zorundadır. Bu yüzden devrimcilerin vurgusu AKP'yi hedeflemeye doğru kaymak zorundadır. Bu vurgu emek ve özgürlükler eksenli olacak ve kendisini ulusalcı hezeyanlardan arındıracaktır. Bozuk düzenin efendisi olduğunu artık örtbas etmesi mümkün olmayan AKP giderek geniş halk yığınları nezdinde aşırı sömürünün, vurgunculuğun, iltimasın ve baskının cisimleşmiş hali olacaktır. Bu şekilde biriken enerjiyi Marksistler kendilerinde soğurmayı bilmelidirler. Böyle bir fırsatın kapıyı çalacağını zaman gösterecektir.

Türkiye'de egemen sınıf içerisinde Kemalist odaklar tasfiye edildiler. İşçi sınıfına, Kürtlere, demokratik haklara ve çevre ülkelere yönelik saldırganlığın başını şimdilerde AKP hükümeti çekmektedir.

STALİN MUHALEFETİ NASIL MAĞLUP ETTİ?

Lev Troçki

Yoldaş Zeller'in mektubunun ortaya attığı sorular, sadece tarihsel olarak değil, şimdiki zaman için de ilgi uyandırıcıdır. Bu sorularla özel konuşmalarda, ekseriyetle kişisel olanlarda olduğu kadar sıklıkla politik literatürde de karşılaşmak olağan. "Nasıl ve niçin iktidarı kaybettiniz?", "Stalin aygıtı nasıl ele geçirdi?", "Stalin'in gücünü meydana getiren nedir?"

Devrim ve karşı devrimin iç yasaları meselesi, her yerde ve her zaman bütünüyle kişisel şekilde ortaya kondu, sanki mesele derin çelişkiler ve toplumsal nitelikli değişimlerle ilgili değil de satranç oyunu ya da bir tür sportif müsabakayla alakalıymış gibi. Bu bağlamda büyük halk hareketleriyle karşı karşıya kaldıklarında birçok sözde-Marksist, meclis lobilerinin kıstaslarını kullanan vulgar demokratlardan hiçbir şekilde ayırt edilemez.

Tarihi azıcık da olsa anlayan herhangi birisi, her devrimin onu takip eden bir karşı devrimi kışkırttığını bilir. Bu karşıdevrim ki, şüphesiz, ulusu ekonomi alanında asla tamamen başlangıç noktasına geri fırlatmaz; ancak her zaman politik fethinin dikkate değer bir kısmını, bazen aslan payını halktan alır. Karşı-devrim dalgasının ilk kurbanları, genel bir kural olarak devrimin ilk döneminde, hücum zamanında, "kahramanlık" döneminde kitlelerin başında bulunan devrimciler katmanıdır. Bu genel tarihsel gözlem bizi şu fikre götürür ki mesele basitçe beceri, kurnazlık ya da iki veya birkaç kişinin hüneri meselesi değil, benzersiz bir şekilde daha derin sebeplerin meselesidir.

Marksistler, yüzeysel kadercilerden (Leon Blum, Paul Faure vb. türü) farklı olarak, toplumsal mücadelede bireyin, onun inisiyatifinin, cesaretinin rolünü yadsımazlar. Ancak idealistlerin aksine, Marksistler son tahlilde bilincin varlığı tarafından belirlendiğini bilirler. Devrimde liderliğin rolü muazzamdır. Doğru bir liderlik olmadan proletarya zafer kazanamaz. Ancak en iyi önderlik bile, nesnel koşulları yoksa devrim yaratamaz. Proleter liderliğin en iyi meziyetleri arasında, saldırılabileceğimiz zaman ile geri çekilmenin gerekli olduğu anı ayırtme kapasitesi hesaba katılmalıdır. İşte bu yetenek, Lenin'in esas gücünü oluşturur(1).

Sol Muhalefet'in bürokrasiye karşı savaşımının başarı ya da yenilgisi, şöyle ya da böyle bir dereceye kadar, kuşkusuz, savaşan iki kamptaki liderlerin niteliğine bağlıdır. Ancak bu nitelikler üzerine konuşmadan önce, savaşan kampların kendilerinin karakterlerini açık bir biçimde anlamalıyız; bir kampın en iyi lideri diğeri için tamamen değersiz olabilir, tersi de doğrudur. "Niçin zamanında Troçki askeri aygıtı Stalin'e karşı kullanmadı?" sorusu -ki çok yaygındır (ve naif)- soru soran kimsenin Sovyet bürokrasisinin proletaryanın devrimci öncüsü karşısındaki zaferinin genel tarihsel nedenlerini dile getirmek istemediği ya da isteyemediği bir dünyanın en belirgin kanıtıdır. Ben bu nedenleri birçok kez, otobiyografimden başlamak üzere birtakım kitaplarda yazmıştım. En mühim sonuçları birkaç satırda özetlemek niyetindeyim.

Ekim Devrimi'nin zaferini sağlayan, şimdiki bürokrasi değil, Bolşevik önderlik altındaki işçi ve köylü kitleleriydi. Bürokrasi, nihai zaferden sonra saflarını sadece devrimci işçilerle değil diğer sınıflardan (eski çar yanlısı memurlar, subaylar, burjuva entelektüeller, vb.) da temsilcilerle doldurarak büyümeye başladı. Şimdiki bürokrasinin ezici çoğunluğu, Ekim Devrimi sırasında burjuva kamptaydı (sadece Sovyet büyükelçileri Potemkin, Maisky, Troyanovsky, Suits, Khinchuk, vb. örneklerini alın). Bürokrasi içerisinde Ekim günlerinde Bolşevik kampta olanların büyük çoğunluğu da, devrimin hazırlığı, yönetilmesi bir yana (devrimi takip eden ilk yıllarda da) devrimde

azıcık bile olsa önemli bir rol almadılar. Bu durum bilhassa Stalin'in kendisi için geçerlidir. Şimdiki genç bürokratlara gelince, onlar eskileri tarafından seçildi ve eğitildi, çoğu kez kendi çocukları arasından. İşte Stalin, devrimden sonra yetişmiş bu yeni kastın "şefi" haline gelmiştir.

Her ülkede sendikal hareketin tarihi sadece grevlerin ve genel olarak da kitle hareketlerinin değil, fakat sendika bürokrasisinin oluşmasının da tarihidir. Bu bürokrasinin ne büyük bir muhafazakar güce sahip olabildiği ve nasıl bir şaşmaz seziyle "ılımlı" liderlerini seçtiği ve onları ihtiyaçlarına göre şekillendirdiği yeterince iyi bilinmektedir: Gompers, Gren, Legien, Leipart, Citrine vb.(2). Eğer Jouhaux bu zamana kadar soldan gelen saldırılara karşı pozisyonunu korumayı başarmışsa, bunun nedeni harika bir stratejist olması değildir, gerçi o bürokrat çalışma arkadaşlarından şüphesiz üstündür (onların arasında ilk sırayı alması boşuna değil). Pozisyonunu korumayı bilmiştir çünkü bürokratik aygıtın varlığının devamı için bıkmadan usanmadan kavga vermediği, bu mücadele için en iyi metotları kolektif şekilde seçmediği, Jouhaux'u düşünmediği ve ona gerekli kararlar için telinde

bulunmadığı bir gün, bir saat yoktur. Ancak bu, hiçbir şekilde Jouhaux yenilmez anlamına gelmez. Koşullardaki beklenmedik bir değişimde -devrime ya da faşizme doğru- bütün sendika aygıtı kendine güvenini kaybedecek, yetenekli manevraları güçsüz olduklarını kendilerine gösterecek ve Jouhaux'un kendisi fevkalade değil, sefil bir izlenim yaratacaktır. Sadece; 1918'de, devrim hiç de arzu etmedikleri şekilde patladığında, aynı şekilde 1932'de, Hitler ilerlerken, Alman sendikalarının kudretli ve kibirli şeflerinin nasıl aşağılık ve değersiz kişiler olduklarını gösterdiğini anım-

lamaya ihtiyacımız var.

Bu örnekler bürokrasinin zayıflık ve gücünün kaynaklarını gösterir. İlk dönemde, "kahramanlık" zamanında kitle hareketinden çıkarlar. Ancak kitlelerin üstünde yükselir ve böylece kendi "toplumsal sorununu" (garantilenmiş varlığı, etkisi, saygı vb.) çözüme kavuştururken, bürokrasi giderek artan oranda kitleleri hareketsiz tutmaya çalışır. Niçin risk alsın? Kaybedecek bir şeyleri var. Reformist bürokrasinin esenliği ve etkisinin azami genişlemesi, kapitalist gelişme ve işçi kitlelerin göreceli pasifliği döneminde gerçekleşir. Ancak bu pasiflik sağdan ya da soldan kırıldığında, bürokrasinin saltanatı son bulur. Akıllı ve yeteneği ahmaklık ve acizliğe dönüşür. "Liderliğin" doğası, öncülük ettiği sınıfın (ya da kastın) doğasına ve bu sınıfın (ya da kastın) içinden geçtiği nesnel koşullara denk düşer.

Kontrolünde devlet iktidarı ve ona bağlı bütün avantaj ve ayrıcalıklar olan Sovyet bürokrasisi, bütün kapitalist ülkelerin reformist bürokrasilerinin hepsinin toplamından ölçülemez şekilde daha güçlüdür. Gerçekten Sovyet bürokrasisi muzaffer proleter devrimin toprağında büyümüştür. Ancak bu nedenle onu idealize etmek saflık olurdu. Yoksul bir ülkede - şu an SSCB hala; hususi bir odanın, yeterli yiyecek ve giysinin toplumun yalnızca küçük bir azınlığı için erişilebilir olduğu çok yoksul bir ülkedir - böylesi bir ülkede, milyonlarca bürokrat, büyük ya da küçük, her şeyden önce kendi refahlarını garantiye almak için her türlü çabayı gösterirler. Dolayısıyla bürokrasinin büyük egoizmi ve muhafazakarlığı, kitlelerin hoşnutsuzluğu karşısındaki korkusu, eleştiriden nefreti, özgür düşüncenin bütününün bastırılmasındaki hiddetli ısrarı ve son olarak onun sınırsız hakimiyet ve ayrıcalıklarını cisimleştiren ve koruyan "lider" önünde ikiye bölünmüş ve dinsel dizçöküşü... Bütün bunlar, birlikte ele alındığında, "Troçkizm"e karşı mücadelenin içeriği ortaya çıkar.

Dünya işçi sınıfına karşı esen rüzgarlar şiddetlendikçe Sovyet bürokrasisinin daha güçlü hale gelmesi, kaçınılmazdır ve bu durum temel önemdedir. Asya ve Avrupa'da devrimci hareketlerin yenilgileri, Sovyet işçilerinin uluslararası müttefiklerine güvenlerini gitgide zayıflatmış. Ülke içinde yoğun sefalet hala hüküm sürmekte. İşçi sınıfının en gözüpek ve adanmış temsilcileri ya iç savaşta can vermiş ya da yükselmiş, esas kısmı bürokrasinin saflarında asimile olmuş ve devrimci ruhlarını kaybetmiştir. Devrim yıllarındaki müthiş çabalar nedeniyle bezgin; bir dizi hayal kırıklığı sebebiyle perspektifsiz bir karamsarlıkla zehirlenmiş büyük kitleler pasifliğe sürüklendi. Böylesi bir gericilik, her zaman söylemiş olduğumuz gibi, her devrimden sonra görülür. Proleter bir devrim olarak Ekim Devrimi'nin muazzam tarihsel avantajı, tükenme ve hayal kırıklığının sınıf düşmanlarına -burjuvazi ve aristokrasi- değil işçi sınıfının üst katmanlarının kendisine ve Sovyet bürokrasine katılan ara gruplara

Ekim Devrimi'nin zaferini sağlayan, şimdiki bürokrasi değil, Bolşevik önderlik altındaki işçi ve köylü kitleleriydi. Bürokrasi, nihai zaferden sonra saflarını sadece devrimci işçilerle değil diğer sınıflardan (eski çar yanlısı memurlar, subaylar, burjuva entelektüeller, vb.) da temsilcilerle doldurarak büyümeye başladı. Şimdiki bürokrasinin ezici çoğunluğu, Ekim Devrimi sırasında burjuva kamptaydı. Bürokrasi içerisinde Ekim günlerinde Bolşevik kampta olanların büyük çoğunluğu da, devrimin hazırlığı, yönetilmesi bir yana (devrimi takip eden ilk yıllarda da) devrimde azıcık bile olsa önemli bir rol almadılar. Bu durum bilhassa Stalin'in kendisi için geçerlidir. Şimdiki genç bürokratlara gelince, onlar eskileri tarafından seçildi ve eğitildi, çoğu kez kendi çocukları arasından. İşte Stalin, devrimden sonra yetişmiş bu yeni kastın "şefi" haline gelmiştir.

fayda sağlamasıdır.

SSCB'deki gerçek devrimci proleterler güçlerini aygıttan değil, devrimci kitle hareketinden aldılar. Bilhassa Kızıl Ordu "aygıt adamları" (en kritik yıllarda aygıt hala oldukça zayıftı) tarafından değil, fakat Bolşevik önderlik altında etrafına genç köylüleri toplayıp onları savaşa yönlendiren kahraman işçi kadroları tarafından yaratıldı. Devrimci hareketin gerilemesi, yorgunluk, Avrupa ve Asya'daki yenilgiler, işçi kitlelerin hayalkırıklığı, kaçınılmaz şekilde ve doğrudan enternasyonalist-devrimcilerin pozisyonunu zayıflatırken diğer yandan da ulusal ve muhafazakar bürokrasinin konumunu güçlendirdi. Devrimde yeni bir sayfa açılıyordu. Devrimde ikincil roller oynayan aygıtın muhafazakar politikacıları en önde muzaffer bürokrasi olarak belirirken önceki dönemin liderleri muhalefete geçiyordu.

Askeri aygıtı gelince, o da hiçbir niteliksel farklılaşma olmadan bürokratik aygıtın bir parçasıdır. İç savaş yıllarında Kızıl Ordu'nun içine on binlerce eski Çar subayını aldığını söylemek yeterlidir. Lenin 13 Mart 1919'da Petrograd'da bir mitingde şunları söylemekteydi: "Kısa bir süre önce Yoldaş Troçki'den bizim Savaş Departmanımız içinde görev alan eski Çarlık ordusunda çalışmış subayların sayısının birkaç on bin kadar olduğunu öğrendiğim zaman, düşmanımızın zaaflarından nasıl yararlandığımızı, daha önce komünizme karşı çıkmış olanları bugün onun inşasına katılmak zorunda bıraktığımızı, kapitalistlerin bize fırlattıkları tuğlalarla komünizmi inşa etmekte olduğumuzu çok daha iyi anladım." Bu subay ve memur kadroları ilk yıllarda görevlerini ileri işçilerin doğrudan basıncı ve gözetimi altında yerine getirdiler. Acımasız bir kavganın ateşinde, memurlar için ayrıcalıklı pozisyon kimsenin aklının ucundan geçemezdi; bu sözcük, sözlükten tam olarak temizlenmişti. Ancak başarı kazanılmasından ve barışçıl bir duruma geçiş tamamlandıktan kesin olarak sonra askeri aygıt, bütün bürokratik aygıtın en etkili ve ayrıcalıklı parçası haline gelmeye çalıştı. İktidarı ele geçirmek amacıyla memur kastına dayanacak bir kişi, memur kastının arzularının ötesine gitmek için hazırlanmış herhangi biri olabilirdi. Bu demektir ki, onlar için daha yüksek bir pozisyonu garantileyen, onlara nişan ve rütbe veren birisi, Stalinist bürokrasinin on-on iki yıl boyunca tedricen yaptığını bir hamlede yapmış olurdu. Kuşkusuz Zinovyev, Kamanev, Stalin vb kliğine karşı herhangi bir güçlük olmadan ve hatta kan dökmeksizin bir askeri darbe gerçekleştirmek mümkündü; ancak böyle bir darbenin sonucu Sol Muhalefet'in mücadele içinde olduğu bürokratikleşme ve Bonapartizmin ritminin hızlanması olacaktır.

Bolşevik-Leninistlerin görevi, özü itibarıyla, parti bürokrasi karşısında askeri bürokrasiye bel bağlamak değil, aksine proleter öncüye ve onun aracılığıyla halk kitlelerine dayanmak ve bürokrasinin tamamını denetimi altına almak, onu yabancı öğelerden temizlemek, işçilerin onun üzerinde dikkatli kontrolünü garantilemek ve siyaseti tekrar devrimci enternasyonalizm yo-

luna sokmaktı. Ancak kitlelerin devrimci gücünün canlı kaynağı iç savaşta, kıtlıkta ve salgın hastalıklarda kurduğunda ve bürokrasi cüret ve sayı olarak korkunç şekilde büyüdüğünde; devrimci proleterler zayıf taraf haline geldiler. Şüphesiz Bolşevik-Leninistlerin bayrağı, içlerinde bazı askerler de olan en iyi devrimci savaşçıların on binlercesini topladı. İleri işçiler Sol Muhalefet'e sempati duydular, ancak bu sempati pasif olarak kaldı; kitleler artık şartların mücadele ile ciddi şekilde değişebileceğine inanmıyorlardı. Bu esnada bürokrasi şunları ileri sürüyordu:

"Muhalefet uluslararası devrim öneriyor ve bunun için bizi devrimci bir savaşa sürüklemeye hazır. Sefalet ve çalkantılar; yeter artık. Rahat etme hakkını kazandık. Daha fazla 'sürekli devrime' ihtiyacımız yok. Memleketimizde sosyalist toplumu inşa edeceğiz. İşçiler ve köylüler, bize, liderlerinize güvenin!" Bu ulusalcı ve muhafazakar ajitasyona, enternasyonalistlere karşı, laf arasında değinilen, tamamen gerici, gözü dönmüş iftiralar, eşlik etti. Bunlar, askeri ve devlet bürokrasisini sıkıca biraraya getirdi ve bıkkın ve geri kitlelerde şüphesiz yankısını buldu. Böylece Bolşevik öncü kendisini izole edilmiş ve kısmen ezilmiş buldu. İşte burada termidorecu bürokrasinin zaferinin sırrı yatıyor.

Stalin'in olağanüstü örgütsel ve taktiksel nitelikleri hakkında söylenenler, SSCB ve Komünist Enternasyonal'in bürokrasisi tarafından bilinçli olarak yaratılmış bir efsanedir. Bu masal, bir-eyciliklerine karşın başarı için memnuniyetle diz çöken sol burjuva entelektüeller tarafından da tekrarlanmaktadır. Uluslararası reziller sürüsüne takip edilen bu Baylar Lenin devrime hazırlanırken O'nu ne onayladılar ne de anladılar. Aksine, onlar, yalnızca öyle yapmaları kendileri için tatmin ve bazen doğrudan avantajlar getirdiğinde Stalin'i "onayladılar".

SSCB'deki gerçek devrimci proleterler güçlerini aygıttan değil, devrimci kitle hareketinden aldılar. Bilhassa Kızıl Ordu "aygıt adamları" (en kritik yıllarda aygıt hala oldukça zayıftı) tarafından değil, fakat Bolşevik önderlik altında etrafına genç köylüleri toplayıp onları savaşa yönlendiren kahraman işçi kadroları tarafından yaratıldı. Devrimci hareketin gerilemesi, yorgunluk, Avrupa ve Asya'daki yenilgiler, işçi kitlelerin hayalkırıklığı, kaçınılmaz şekilde ve doğrudan enternasyonalist-devrimcilerin pozisyonunu zayıflatırken diğer yandan da ulusal ve muhafazakar bürokrasinin konumunu güçlendirdi. Devrimde yeni bir sayfa açılıyordu. Devrimde ikincil roller oynayan aygıtın muhafazakar politikacıları en önde muzaffer bürokrasi olarak belirirken önceki dönemin liderleri muhalefete geçiyordu.

Sol Muhalefet'e karşı mücadele inisiyatifi, tam anlamıyla Stalin'e ait değildir, aksine Zinovyev'in eseridir. Başlangıçta Stalin tereddüt etti ve bekledi. Hatta Stalin'in başlangıçtan beri bir stratejik planı olduğunu düşünmek hatalı olacaktır. O zemini yoklamayı sürdürdü. Kuşkusuz ki devrimci Marksist eğitimi omuzlarına yük oldu. Doğrusu, daha basit, ulusal ve "daha emin" bir politika aradı. İştirak ettiği başarı, evvela kendisi tarafından beklenmeyen bir şeydi. Bu; kitlelerin kontrolünden kendini kurtarmak isteyen ve içişlerinde güçlü, güvenilir bir efendiye ihtiyaç duyan yeni yönetici katmanların, "devrimci" aristokrasinin başarısıydı. Proleter devrimde ikinci sınıf bir figür, Stalin, termidorcu bürokrasinin önce kendi saflarında tartışmasız lideri olarak belirdi -ötesi değil.

Faşist ya da yarı-faşist İtalyan yazar Malaparte, Darbe: Devrimin Yöntemi isimli bir kitap yayımladı. Bu kitapta, "Troçki'nin devrimci taktikleri" Lenin'in stratejisinin aksine verili koşullar altındaki verili bir ülkede zaferi garantileyebilir fikrini geliştirdi. Bundan daha saçma herhangi bir teoriyi düşünmek zor! Oysaki duraksama nedeniyle iktidarı kaybettiğimizden dolayı bizi suçlamak adına geçmiş görüşlerini kullanan bilgiler, aslında olgulara Malaparte'nin görüş açısından bakarlar: onlar, büyük öznel faktörlerin (Doğu ve Batı'da devrimlerin zafer ya da yenilgisi, bir ülkede kitle hareketinin yükseliş ya da gerilemesi, vb.) etkisinden bağımsız olarak devrimcilerin iktidarı kazanmasında ve korumasında yardımcı olan bazı özel teknik "sırlar" olduğunu düşünürler. İktidar en "yetenekli" adamların kazandığı bir ödül değildir. İktidar, kişiler, son tahlilde sınıflar arası bir ilişkidir. Hükümet liderliği, söylediğimiz gibi, başarı için güçlü bir kaldıraçtır. Ancak bunun anlamı, bu liderliğin bütün koşullarda başarıyı garantileyebileceği değildir.

Son tahlilde belirleyici olan sınıf savaşımı ve mücadele eden kitle içerisinde yaratılan içsel değişikliklerdir.

Lenin hayatta olsaydı mücadele nasıl gelişirdi? Bu soruyu matematiksel bir kesinlikle cevaplamak, şüphesiz, imkansızdır. Lenin'in Stalin'in politikalarının ve hırslı muhafazakar bürokrasinin amansız düşmanı olacağı, hayatının son döneminde kaleme aldığı mektup, makale ve taslaklar serisinin tamamında inkar edilemez şekilde kanıtlanmıştır; özellikle Stalin'in genel sekreterlik görevinden alınmasını öğütlediği vasiyetinde ve son olarak Stalin ile "bütün kişisel ve yoldaşça ilişkileri"ni kestiği son mektubunda.

Hastalığının iki atağı arasındaki dönemde Lenin, bana, bürokrasiye ve onun genelkurmayına, Stalin'in komuta ettiği Merkez Komite Örgütlenme Bürosuna, karşı savaşmak için bir ortak cephe teklif etti. Onikinci Parti Kongresi için, Stalin'e karşı kendi tabiriyle bir "bomba" hazırlıyordu. Bütün bunlar kendi otobiyografimde ve özel bir makalede, "Lenin'in Gizli Tutulan Vasiyeti Üzerine" -kesin ve tartışmasız belgelere dayanılarak anlatıldı. Lenin'in hazırlık tedbirleri, olması yakın kavganın çok zor olacağını düşündüğünü gösteriyor; kişisel olarak Stalin'den bir hasım olarak korktuğundan değil şüphesiz (bundan söz etmek gülünç olurdu); ancak Lenin, Stalin'in arkasında açıkça yöneten bürokrasinin güçlü kastının ortak çıkarlarının dokusunu görüyordu. Lenin hala hayatta iken Stalin, koşullardan habersiz Lenin'in entelektüel olarak hasta ve hükümsüz olduğu vb. dedikoduları yayan ajanları aracılığıyla ona karşı bir altını oyma operasyonu yürütüyordu; sözün kısası, şimdi de Lenin'in hayatının son döneminde Stalin'le arasındaki keskin düşmanlığı açıklamak için Komünist Enternasyonal'de gayriresmi olarak kullanılan aynı masal dolaşıma sokuluyor. Oysa, hastayken dikte ettirdiği bütün makale ve mektuplar, belki de onun düşüncesinin en olgun meyvelerini temsil eder. Bu "hasta"nın idrakı, bir düzine Stalin için yetip de artmış olurdu.

Kesilikle söylenebilir ki eğer Lenin daha uzun yaşasaydı, bürokrasinin her şeye kadirliğinin basıncı -en azından ilk yıllarında- daha hafif uygulanırdı. Ancak Krupskaya 1926'da bir grup Sol Muhalefet üyesine, "Eğer Lenin bugün hayatta olsaydı, şimdi hapiste olurdu" demiştir. Lenin'in korkusu ve endişelendirici önsezisi Krupskaya'nın belleğinde hala canlı. Kendi sözleriyle uygun ve ters akıntılarda en iyi dümcenin rüzgara bağımlı olduğunu anlamış olarak Krupskaya, Lenin'in her şeye kadirliği konusunda kesinlikle ilüzyona sahip değil.

Bunun anlamı Stalin'in zaferinin kaçınılmaz olduğu mudur? Bu, Sol Muhalefet'in (Bolşevik-Leninistlerin) kavgasının ümitsiz olduğu anlamına mı gelir? Sorunun bu şekilde konuluşu soyut, şematik ve kaderecidir. Herhangi bir kuşku olmaksızın mücadelenin gelişimi göstermiştir ki Bolşevik-Leninistler dünya devriminin desteği olmaksızın SSCB'de tam bir zafer kazanmamışlardır -bir başka deyişle, iktidarı ele geçirip bürokratizm kanserini söküp atamamıştır. Ancak bu, hiçbir şekilde kavgalarının sonuç almadığı anlamına

**Lenin hayat-
ta olsaydı
mücadele nasıl
gelişirdi? Bu
soruyu mate-
matiksel bir
kesinlikle
cevaplamak,
şüphesiz,
imkansızdır.
Lenin'in
Stalin'in poli-
tikalarının ve
hırslı
muhafazakar
bürokrasinin
amansız düş-
manı olacağı,
hayatının son
döneminde
kaleme aldığı
mektup,
makale ve
taslaklar
serisinin
tamamında
inkar edilemez
şekilde kanıt-
lanmıştır; özel-
likle Stalin'in
genel sekreter-
lik görevinden
alınmasını
öğütlediği
vasiyetinde ve
son olarak
Stalin ile
"bütün kişisel
ve yoldaşça
ilişkileri"ni
kestiği son
mektubunda.**

gelmez. Sol Muhalefet'in gözüpek eleştirisi ve bürokrasinin Muhalefet'ten korkusu olmaksızın, Stalin-Buharin'in kulakların (zengin köylülerin) tarafına doğru izledikleri yol kapitalizmin dirilişiyle sonlanırdı. Sol Muhalefet'in saldırısı altında bürokrasi, platformumuzdan önemli ödünç almalar yapmaya zorlandı. Leninistler, Sovyet rejimini dejenerasyon sürecinden ve kişisel rejimin engellerinden koruyamadı. Ancak, kapitalist restorasyon yolunu engelleyerek onu topyekün bir tasfiyeden korudu. Bürokrasinin ilerici reformları Sol Muhalefet'in devrimci kavgasının yan ürünleridir*. Bizim açımızdan bu yeterli olmanın epey uzağındadır. Ancak yine de bir şeydir.

Sovyet bürokrasisinin yalnızca dolaylı olarak bağlı olduğu dünya işçi hareketinin arenasında şartlar hala SSCB için son derece avantajlıdır.

Komünist Enternasyonal'in vasıtasıyla Stalinizm dünya devriminin en sert freni kesilmiştir. Stalin olmadan Hitler olmazdı. Şu anda Fransa'da, politik adı "Halk Cephesi" olan secde politikalarıyla Stalinizm proletarya için yeni bir yenilgi hazırlamaktadır.

Fakat bu noktada, Sol Muhalefet'in mücadelesi de verimsiz değildir. Tüm dünya genelinde büyümekte ve gerçek proleter devrimcisi kadrolarını çoğaltmaktadır. Onun otoritesi ve hazinesini kullanmak için Sovyet bürokrasisine katılmayan gerçek Bolşevikler, Lenin'in programı ve Ekim Devrimi'nin bayrağı altına gelmektedir. Emperyalizm, reformizm ve Stalinizmin birleşik güçlerinin tarihte emsali olmayan korkunç eziyetleri altında Bolşevik-Leninistler büyüyor, kendilerini güçlendiriyor ve ileri işçilerin güvenlerini giderek daha çok kazanıyorlar. Yaratılmakta olan krizin şaşmaz semptomu, Seine Genç Sosyalistlerinin muhteşem evrimidir.

Dünya devrimi Dördüncü Enternasyonal'in bayrağı altında ilerlemektedir. Onun ilk başarısı, Stalinist kliğin, onun yalanları, iftiraları ve sahte itibarı ile her şeye kadirliğini yerle bir edecektir. Sovyet cumhuriyeti, dünya proleter öncüsü gibi, sonunda bürokratik ahtaptottan kendisini kurtaracaktır. Stalinizmin tarihsel çöküşü önceden belirlenmiştir ve bu, dünya işçi sınıfına karşı sayısız suçlarına karşı hak ettiği bir ceza olacaktır. Biz, bundan başka bir intikamı istemiyor ve dört gözle beklemiyoruz.

30 Kasım 1935

Çeviri: Marksist Bakış, Kasım 2011

Notlar

1. Stalinistler tam tersini yaparlar: ne zaman ekonomik canlanma ve görece bir politik denge olsa, onlar "sokakların fethi", "barikatlar", "her yerde Sovyetler" ("üçüncü dönem") ilan ederler. Şimdilerde Fransa derin bir sosyal ve politik krize doğru ilerlerken, onlar Radikallerin, yani tamamen çürümüş burjuva partinin, boynuna atladılar. Uzun bir süre önce bu bayların düğünlerinde cenaze ve cenazelerde düğün ilahileri söyleme alışkanlığında oldukları söylenirdi.

2. Yalnızca katıksız bir dalkavuk Stalin'den bir Marksist "teorisyen" olarak bahsedebilir. Leninizmin Sorunları kitabı, okul çocuğu hatalarıyla dolu olan eklektik bir derlemedir. Fakat ulusal bürokrasi Marksist muhalefeti hiç de "teori" ile değil, toplumsal ağırlığıyla yenmiştir.

Sol Muhalefet'in mücadelesi verimsiz değildir. Tüm dünya genelinde büyümekte ve gerçek proleter devrimcisi kadrolarını çoğaltmaktadır. Onun otoritesi ve hazinesini kullanmak için Sovyet bürokrasisine katılmayan gerçek Bolşevikler, Lenin'in programı ve Ekim Devrimi'nin bayrağı altına gelmektedir. Emperyalizm, reformizm ve Stalinizmin birleşik güçlerinin tarihte emsali olmayan korkunç eziyetleri altında Bolşevik-Leninistler büyüyor, kendilerini güçlendiriyor ve ileri işçilerin güvenlerini giderek daha çok kazanıyorlar.

* Troçki, sürgününden itibaren SSCB'nin tahlili konusundaki görüşleri belli bir gelişim içinde olmuştur. SSCB'yi bürokratik yozlaşmış bir işçi devleti olarak niteleyen Troçki, önceleri bürokrasinin ilerici reformlarından bahsedebiliyordu. 1936 yılına kadar Sol Muhalefet'in Stalinist komünist partiler içinde kalarak mücadele etmesini savunan Troçki açısından öncelikle Almanya'da faşizmin zaferi ve İspanyol devrimi ihaneti Stalinizmin niteliği konusunda zihin açıcı oldu. Dünya devriminin katili Stalin ve şukerasıyla aynı enternasyonalin paylaşamayacağını söyleyen Troçki, bu makalesinde de örneklerini verdiği gibi Stalinist aygıtın dünya egemen sınıflarıyla, emperyalizmle ortak hareket ettiğini de söylemekteydi. Tarihteki örneklerinde olduğu gibi işçi iktidarının ancak bir burjuva karşı-devrim tarafından boğazlanabileceğini düşünen Troçki, 1936'dan itibaren Stalinist bürokrasinin kapitalist restorasyonda rol alabileceğini ifade ediyordu. Eşi Natalya Sedova'nın Dördüncü Enternasyonal'den istifa mektubu da Troçki'nin fikirlerinin bu gelişimini anlatmaktadır: "Kafanız eski ve ölü for-

müllere takılmış bir halde, Stalinist devleti bir işçi devleti olarak değerlendirmeye devam ediyorsunuz. Bu konuda izlediğiniz yolda gidemem ve gitmeyeceğim. Stalinist bürokrasinin gasp eylemine karşı mücadelenin başından itibaren neredeyse her yıl, L. D. Troçki, geciken bir dünya devrimi ve Rusya'daki tüm politik mevzilerin bürokrasi tarafından ele geçirilmesi koşulları altında, rejimin sağa kaymakta olduğunu tekrar edip durdu. Rusya'da Stalinizmin pekişmesinin, işçi sınıfının ekonomik, politik ve toplumsal konumunun kötüleşmesine ve zorba ve ayrıcalıklı bir aristokrasinin zaferine nasıl yol açtığını defalarca tekrarladı. Eğer bu eğilim sürerse, demişti, devrim sona ulaşmış ve kapitalizmin restorasyonu gerçekleşmiş olacaktır. Yeni ve beklenmedik biçimler altında da olsa, gerçekleşen şey ne yazık ki budur."(MB)

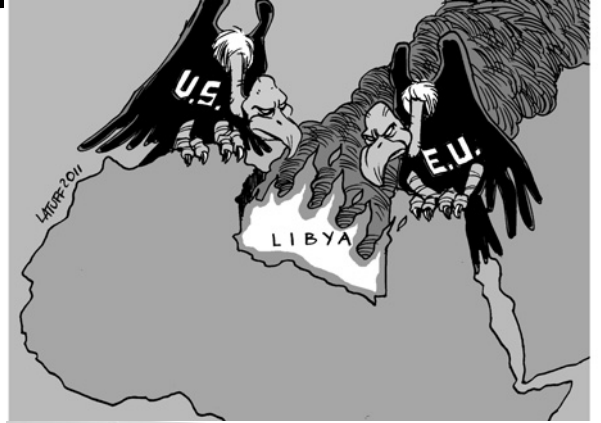

Libya ve Suriye: Arap Devrimlerinden İki Kopuş

2011 yılı, birçok tarihi anlara tanıklık etti ve rahatlıkla söyleyebiliriz ki unutulmayacak bir tarih kesitinin unutulmayacak bir yılı olarak hatırlanacaktır. 2011'in unutulmayacak olayları içerisinde de Arap ülkelerindeki isyanlar, tarihselliği, uluslararası karakteri, radikalliği ve tüm dünyayı etkilemesi bakımından baş köşeye konulmalıdır. 2011'in sonu yaklaşırken isyanın ruhunu yansıtan devrimin kalbi Tahrir meydanı bir kez daha yüz binler tarafından işgal edildi, bir kez daha emekçiler ve gençler eşitlik ve özgürlük için kanlarını akıttılar. Onlarca genç insanın bedenleri daha mücadelede toprağa verildi.

Arap devrimlerini başından beri ABD'nin Ortadoğu'yu dizayn etmek için kurduğu komplonun bir parçası gibi gösterenler çok oldu. Bu iddiayı dile getirenler özellikle Libya ve Suriye'yi öne çıkardılar; Bahreyn, Yemen, Suudi Arabistan vb'lerini görmezden geldiler. Oysa bu isyanların birden bire patlak vermediğini, özellikle Mısır'ın alttan alta kaynadığını, son yıllardaki grev hareketleri ve eylemleri takip edenler bilmekteydi. Arap ülkelerinin kalbi Mısır'da emekçiler Mübarek'in gitmesinin ardından da hiç durmadılar. Tahrir'deki aralıksız işgal Ramazan bahane edilerek kaldırıldıktan sonra da eylemler bitmedi ve nihayet tam da hiç kimsenin bir iyileşme beklemediği seçimlerden önce Tahrir bir kez daha patladı. Bu da devrimlerden heyecanlanmayan, kitle radikalizmine yakınlık duymayan, politikayı devletler arası mücadeleden ibaret sanan, bürokratik yüksek siyaset heveslilerinin komplo teorilerinin çöktüğünü belgeleri.

Emperyalizmin her şeye kadirliğini anlatan komplo teorilerini etrafta yayanlar madalyonun bir yüzüyse madalyonun diğer yüzünde emperyalizmin bölgeye olan müdahalesini idrak edemeyen ve işi kör bir güzellemeye dökenler bulunuyor. İş güzellemeye dökenler nerede çuvallıyorlar, bunu uzun uzun açıklayacağız ama genel olarak bir hareketi değerlendirirken hangi kıstasların ölçü olarak alınması gerektiğini temel sorulara işaret ederek ortaya koyalım: Hareket hangi sınıflara dayanmaktadır; talepler nelerdir; önderlik kimin elindedir; hakim sınıfların hareket üzerindeki etkisi nedir, bunların herhangi bir fraksiyonun liderlik etme kapasitesi var mıdır?

Bu sorular Arap devrimleri için sorulduğunda Libya ve Suriye'deki isyanların diğer Arap devrimlerinden ayrıştığı ortaya çıkar. Tunus'tan Suriye'ye hem gidişat hem de karakter bakımından bir genelleme yapmak dolayısıyla doğru olmayacaktır. Bu yüzden Tahrir Meydanı'ndaki gösteriler bizlerde büyük heyecan yaratırken Libya ve Suriye'de yaşananların bu hissi yaratması mümkün olamaz. Bu iki örnekte sınıflar arası mücadele değil etnik, mezhepsel ve aşiretler arası çatışmalar öne çıkmaktadır,

Esad yönetiminin hem kitlelerin yoksulluğu anlamında hem de baskı anlamında Mübarek'ten aşağı kalır yanı yok. Kitle gösterilerinin sınırlı bir düzeyde kalmasında toplumdaki etnik ve dinsel fay hatlarının etkisi büyük oldu. Milyonlarca emekçi Esad'dan memnun olmasa da aidiyetler temelinde ortaya çıkacak iç savaş ve yabancı işgali tehlikesi onları geri durmaya yöneltti. Yanı başlarındaki Irak'ın hali ve Libya'da yaşananlar toplumun birçok kesimi için fazlasıyla ürkütücü.

üstelik bu sektör girtlaklaşmalar emperyalizmin mutlak yönlendiriciliği altındadır. Bu iki örnekten emek cephesi adına hayırlı bir şey beklemek olacak şey değildir.

Bu yazının da amacı esasen solda ciddi ayrışmalara neden olan bu soruların cevaplarını verirken kendi cephemizden çok geniş yelpazede tanımlanabilecek olan devrimci Marksist (ya da en azından kendilerini bu şekilde tarifleyen) çevrelerin Arap devrimleri konusunda aldığı tutumu -bilhassa Libya ve Suriye üzerinden yürüteceğimiz tartışmada - irdelemektir.

Libya'yı Değerlendirirken

Libya ve Suriye'deki süreçleri detaylı bir şekilde incelemekten ziyade (bu konuda çok şeyler yazıldı ve bu ülkede yaşananların genel olarak iyi bilindiğini söyleyebiliriz) bu iki örneğin gündeme getirdiği politik ayrışmaları irdelemek daha büyük ihtiyaç durumunda. Zira bu konularda bazen hayret uyandırıcı bazen de insanı sinirlendiren kafa karışıklıkları ile karşılaştık. Libya örneğinden başlarsak kafa karışıklığı, Libya'da yaşanan güçlerin kim olduğu,

Kaddafi'nin devrilmesinin nasıl yorumlanması gerektiği, UGK'nin karakterinin ne olduğu, emperyalist müdahalenin etkisini ne şekilde değerlendirmek gerektiği gibi sorulara verilen yanlış ya da çelişkili cevaplardan kaynaklanıyor. Sorulara verilen cevaplar da programatik esaslara ve en nihayetinde sosyalist devrim anlayışına kadar varan bir çarpıklığı gözler önüne seriyor.

Libya üzerine devrimci Marksizm adına ibretlik tutum almış pek çok çevre söz konusu. Bu tutumlardan ilki İşçi Cephesi'ne ait. "Libya: Halk isyanı mı, komplo mu?" adlı yazıda, yazara göre ilk günden Kaddafi'nin düşüşüne kadar ne gariptir ki NATO'nun bin bir çabasına rağmen silahlı gruplar hep 'emekçi halk yığınları'dır ve Libya'ya emperyalistlerin komplosundan söz etmek, Kaddafi'nin paranoyalarını paylaşmak demektir. Buraya kadar zaten kronik miyopluk olarak teşhis edebileceğimiz bir durum yazarın sonraki ifadeleriyle iyice saçma bir noktaya varıyor ki insan bu kadarı da pes demekten kendisini alamıyor:

"Bu gelişmeler kuşkusuz Libya devrimini bastırıp ülkenin kaynaklarını denetimlerinden kaçırmamak isteyenler olan emperyalizmin bir askeri müdahalesine yol açabilir. Ama sömürgecilik karşıtı binleş Libya halkının hafızasından silinmiş değil. Bu nedenle de, isyancıların savaşını koordine eden Askeri Konsey, herhangi bir dış askeri müdahaleye karşı çıkıyor. Onların bu tutumunu desteklemek, Libya'ya karşı olası bir emperyalist müdahaleye karşı durmak, bu olasılığın gerçekleşmesi durumunda da, gerekirse Kaddafi ile aynı askeri cephede, müdahaleye karşı mücadele etmek devrimci Marksistlerin görevidir."(1)

Askeri konseyin müdahale karşıtı olduğunu söyleyerek yazar olsa olsa kendisini kandırabilir. Cümle alem askeri konseyin emperyalistlerin askeri müdahalesi için nasıl çırpındığını zaten gördü. Bu halüsünasyonik ifadeleri hayretle okurken birdenbire kendimizi "gerekirse" Kaddafi ile aynı cephede üstelik emperyalizme karşı savaşırken buluyoruz. Kaddafi'nin devrilmesini devrim olarak selamlayacaksınız ama birden anti-emperyalist cephede Kaddafi ile omuz

omuza savaşmayı da 'Marksist görev' olarak gündeme getireceksiniz. Tutarsızlığın böylesiyle her zaman karşılaşamazsınız. Bir de Kaddafi gibi bir burjuva diktatörle aynı cephede savaşma durumu var ki bunun adı da sınıflar arası işbirliğini savunmaktır yani Halk Cephesi'dir. Yazarın bu ifadeleri en minimal ifadeyle Libya konusunda tam anlamıyla çuvallamayı ifade etmektedir.

Fransa, ABD, Britanya gibi emperyalist süper güçler (isyancılar), Libya kaynaklarını yağmalamak için Kaddafi'nin düşmanı aşiretlerle birleştiler ve Kaddafi'yi devirdiler.

Libya'da özellikle isyanın ilk zamanlarından itibaren eski aşiret ayrılıkları gün yüzüne çıktı ve bu etnik çatışmalar gücünün yetmediği oranda emperyalist askeri müdahaleye zemin hazırladı.

Konu ile ilgili üzerine konuşulmaya değer çevre de DSİP ve uluslararası örgütü SWP. Bu çevre, 'devrimci milisler'in komitelerce hizmetleri dahi karşılayacak şekilde örgütleyerek Kaddafi'yi devirdiğine inanıyor:

"Bingazi'de gıda sıkıntısı olmasına rağmen yoksullar şimdi daha iyi besleniyor. Gıda ve diğer hizmetler ihtiyaca göre örgütleniyor.", "Birçok fabrika işçiler tarafından kontrol ediliyor. Bazıları da devrime sempati duyan veya aktif olarak devrimde yer alan patronlar tarafından. Devrimcilerin askeri stratejisi yabancı hava desteği istemeye dayalı değil, tam tersine Libya ordusundaki askerleri ikna etmeye çalışıyorlar. Sürekli olarak askerler devrimin saflarına geçiyor."(2)

Yani bu sözlerden sonra sanırsınız ki Libya'da emek ile sermaye çarpışıyor. Neredeyse proletarya komitelerde

örgütlenmiş işçi iktidarını kuracak! "Devrimci!" milis hareketinin silahları ve paralarını Türkiye, Katar, Suudi Arabistan ve Batılı emperyalistlerden aldığını bilmeyen yok. Hatta Katar kendi özel güçlerinin bizzat milislerle beraber çatıştığını açıklamaktan çekinmedi. Daha nice "Rambo"nun milislerin saflarında hatta komutan düzeyinde savaştığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Şimdi öyle bir izlenim yaratılıyor ki bu devrimci milisler komiteler kurarak toplumsal hayata emekçilerin damgasını vuruyor. Hiçbir emperyalist haydut tepeden tırnağa silahlı olan milis güçlerinde en ufak bir emek vurgusu hissetse dev boyutlara

ulaşan silah ve para yardımıyla devam ettirir mi? Tabi ki ettirmez, isyancılar ve onların liderliklerinin hiçbir şekilde emek eksenli bir programı yok. Kapitalist bir Libya'nın dışında en ufak bir politik idealleri yok. İsyancı liderlerin iktidara geçmek için Libya'nın kaynaklarını emperyalist güçlere pazarladığını da bilmeyen yok. Sarkozy bunları hiç utanmadan dile getirdi bile. Libya'daki isyancıların özelleştirmeler ve ucuz emek gücüne dayanan neoliberalizm, Batı ile tam

uyum ve emperyalistlere doğrudan kaynak transferi dışında bir programı yok. Bu gerçekler karşısında "isyancıların liderleri böyle olabilir, ama taban farklı" gibi bir savunma da getirilemez. İsyancıların tabanının aşiretler ayrışmasına dayanan yapısı ve mücadelenin gelişim seyri bu tarz bir bölünmeyi özellikle geçiş döneminde büyük ölçüde imkansız hale getirmektedir. Kaddafi'nin baskıcılığı karşısında milis güçlerinin burjuva anlamda da olsa hiç de özgürlüğü ifade etmedikleri Libya'daki siyahlara

Arap devrimlerini başından beri ABD'nin Ortadoğu'yu dizayn etmek için kurduğu komplo-nun bir parçası gibi gösterenler çok oldu. Bu iddiayı dile getirenler özellikle Libya ve Suriye'yi öne çıkardılar; Bahreyn, Yemen, Suudi Arabistan vb'lerini görmezden geldiler. Oysa bu isyanların birden bire patlak vermediğini, özellikle Mısır'ın alttan alta kaydığını, son yıllardaki grev hareketleri ve eylemleri takip edenler bilmekteydi. Arap ülkelerinin kalbi Mısır'da emekçiler Mübarek'in gitmesinin ardından da hiç durmadılar. Tahrir'deki aralıksız işgal Ramazan bahane edilerek kaldırıldıktan sonra da eylemler bitmedi ve nihayet tam da hiç kimsenin bir iyileşme beklemediği seçimlerden önce Tahrir bir kez daha patladı. Bu da devrimlerden heyecanlanmayan, kitle radikalizmine yakınlık duymayan, politikayı devletler arası mücadeleden ibaret sanan, bürokratik yüksek siyaset heveslilerinin komplo teorilerinin çöktüğünü belgeledi.

karşı girilen sistematik kıyımdan da anlaşılmaktadır. Ne büyük bir trajedi ki siyahlar kendi anavatanları Afrika'da da ırkçı şiddetin kurbanları oldular. Şimdi bu milis

kuvvetlerini devrimci komite vb. zırvalarla alkışlayan sözde sosyalistlere olsa olsa şapka çıkartılır. Ne de olsa bu kadar dolambaç herkesin harcı değildir. Bir de bunlar yavuz hırsız misali, "devrimci(!) milisler daha iyi beslenmenin örgütlemesi sağlıyor" gibi gülünç iddialar eşliğinde 'ulusalcı kanat' gibi emperyalist paranoyalarımız yok' türünden karşı saldırıya geçiyorlar. Tabi ki Sirte'de taş üstünde taş bırakmayan NATO bombaları bu durumda komplo oluyor. DSİP gibi paçavraları bir kenara bırakalım, onların kardeş örgütü olan Britanya SWP'sine bir çift sözümüz olmalı. Sizin ülkeniz (Britanya) emperyalist ortaklarıyla birlikte zayıf bir ülkeye petrol ve diğer zenginlikleri yağmalamak için savaş açıyor ve işbirliği yaptığı yerel güçleri de silahlandırıyor, onlara para ve istihbarat veriyor. Siz de kalkıp bu milisleri devrimci ilan ediyorsunuz, destekliyorsunuz. Aslında yaptığınız kendi devletinizin emperyalist müdahalesine destek olmaktır. Sömürgeciliğin eli kanlı burjuvaları Britanya burjuvazisi Libya'da kazanırken sözde devrimci milis edebiyatlarıyla İngiliz işçi sınıfının kendi emperyalist kapitalistleriyle beraber hareket etmesine yani Libya'nın gece gündüz bombalanmasını onaylamasına hizmet ediyorsunuz. Oysa gerçek devrimciler kendi egemen sınıflarının emperyalist maceralarında kaybetmelerini isterler ve bunun için çaba sarfederler. (SWP'nin sitesinde yayınlanan "After the death of Gaddafi: Where next for Libya?" adlı yazıda Simon Assaf Libya'nın hala Arap devrimlerinin bir parçası olduğu savunuyor(3).)

Çok benzer bir yaklaşım da International Marxist Tendency (IMT)'ye ait. Özetle söyledikleri şu; "zafer NATO'ya değil, bedelini kanıyla ödemiş, isyancılara ait". IMT'nin "Kaddafi'nin gitmiş olması ilk adımdı, asıl devrim şimdi başlıyor"(4) şeklinde özetlenebilecek perspektifi diğer örnekler kadar oportünist gözükmesine de sonuçta NATO müttefikleri güçlere hiç olmadık anlamlar yükleyerek sürecin gerçek dinamiklerini gözlerden kaçırıyor. İlk olarak Libya'da asıl

kazanan NATO'dur, bunu bir kere açık bir şekilde ortaya koymak gerekir. NATO ve arkasındaki tekeller Libya'nın üzerine akbaba gibi çöküp muazzam askeri güçleriyle düşmanlarını yerle bir ederek istediklerini almışlardır. En büyük rakipleri Rusya ve Çin, Afrika'daki bu kritik enerji bölgesinden atılmışlardır. İsyancılara dönersek. İsyancıların içerisinde herhangi bir sol nüve aramak boşunadır. Aynı şekilde emek eksenli bir ayrışma ufukta gözükmemektedir. Gözükmemesi de normal çünkü bir sosyal hareketin üzerinde yükseldiği dinamikler onun yapabileceklerini ortaya koyar. Libya'da sınıfsal dinamikler değil aşiret ayrışmaları belirleyici olmuştur. Bundan başka Libya'da asıl devrim şimdi başlıyor dedirtecek bir dinamik ortada yoktur. Emperyalist kapitalistlerin avucundakiler dışında gelişebilecek tek dinamik olarak radikal İslami Selefi gruplar gözükmemektedir. Kısacası IMT asıl devrim şimdi başlıyor türü bir propagandayla, bunlara inanacak kadar saflar var mıdır bilinmez ama, sadece masal anlatıyor. Ortada duran diğer bir gerçek de IMT'nin tıpkı SWP gibi emperyalist saldırganlık karşısında dünya emekçilerinin kafasını karıştırdığıdır.

Savaşın kazananının kim olduğu sorusuna 'özgürlükçü isyancılar' cevabını veren Workers' Power (L5I) ise akıl almaz şekilde NATO müdahalesinin iç savaşta belirleyici etkisini inkar ederken isyancıların askeri yeteneklerini deneme yanılma yöntemiyle öğrendiğini ve böylece Kaddafi güçlerini alaşağı ettiğini iddia ediyor. Kendi oportünist siyasetine uysun diye gerçekliği eğip bükmek böyle bir şey olsa gerek. Ama güneş balçıkla sıvanmaz, akı başında kimse böyle zırvalara inanmayacaktır. Bu çerçevede İngiltere, Fransa ve Katar askerlerinin isyancıların arasında savaştığı ve Trablusgarp'ı onların ele geçirdiği yorumları LFI tarafından emperyalist paranoyaya kapılmak, halkların isyan edebileceğine dair inanca sahip olmamakla eleştirilebiliyor(5). Hâlbuki İngiliz SAS, M16 birlikleri(6) ile Katar askerlerinin silahlı gruplar

*Emperyalizmin
her şeye kadırlığını
anlatan komplo
teorilerini etrafta
yayanlar madalyonun
bir yüzüysen madal-
yonun diğer yüzünde
emperyalizmin bölgeye
olan müdahalesini idrak
edemeyen ve işi kör bir
güzellemeye dökenler
bulunuyor. İş güzelle-
meye dökenler nerede
çuvallıyorlar, bunu
uzun uzun açıklaya-
cağız ama genel olarak
bir hareketi değer-
lendirirken hangi
kıstasların ölçü olarak
alınması gerektiğini
temel sorulara işaret
ederek ortaya koyalım:
Hareket hangi sınıflara
dayanmaktadır;
talepler nelerdir;
önderlik kimin
elindedir; hakim
sınıfların hareket
üzerindeki etkisi nedir,
bunların herhangi bir
fraksiyonun liderlik
etme kapasitesi var
mıdır?*

içerisinde bulunduğu, hatta ve hatta Trablus'un düşürülmesinde bizzat 'yönlendiricilik' yapmış oldukları bizzat bu devletlerin yetkili ağz-larınca kabul edilmiş bir gerçek(7). Katar genelkurmay başkanı Hamad bin Ali el Atiye, "Biz de onların arasındaydık. Her bölgede isyancıların arasında yüzlerce Katarlı vardı. Ülkemiz isyancıların planlarının gözetimini

üstlendi, çünkü isyancılar aslında yeterince askeri deneyimi olmayan siviller idi" (8) açıklama sını gayet net bir şekilde yapmıştı.

LFI'nin içinde bulunduğu bir diğer çelişki de UGK'nin karakterini analize ederken ortaya çıkıyor. 'Tarih yapmak; eşitsiz ve bileşik gelişimin gözünden demokratik devrimler' başlıklı yazıda "Libya Devrimi'ni gerçekleştiren güçler hete-

burjuva iktidar organından bahsediyoruz! İsyancılar devrimci olarak nitelenir ve emperyalizmin bölgedeki hamlelerine gözler kapatılırsa o 'devrimcilerin' temsilcisi olarak beliren UGK de sınıflar arası çatışmanın arenası olur. Son dem dogmatikle gerçeklere gözünüzü kapatırsanız Türkiye gibi birçok ülkenin silah için kapısını aşındıran UGK'nin içerisinde 'isyancıların gelecekte kurulacak olan hükümetin şekli üzerinde nasıl bir pazarlık gücü ya da tasavvur var' hayallerine kendinizi kaptırırsınız. Ve en nihayetinde bu yanılgı UGK'yi geçici hükümet olarak desteklemeye kadar varabilecek sonuçlar doğurur. Bu yazıda eleştirdiğimiz diğer akımlara göre kendisini daha solda göstermeye çalışan LFI'nin Libya konusundaki savrulması herkesten daha güçlü olmuştur.

Ve Suriye

Suriye'nin Libya'dan ayrıldığı birçok nokta tespit edilebilir, ama temel dinamiklerin çok benzer olduğunu söyleyebiliriz. Suriye'deki hakim sınıf Kaddafi'den çok daha net şekilde ABD ve ortaklarıyla sorunluydu. Suriye İran'ın yakın müttefiki, İsrail'in en önemli düşmanlarından biriydi ve tabi ki Rusya-Çin bloğunun bir parçasıydı. Bu yüzden de ABD önderliğindeki blok Bahreyn, Yemen vb ülkelerdeki katliamları görmezden gelirken Suriye'de insan hakları savunucusu kesildi.

İsyan ise Libya'dakinden daha çok sınıf ek-sine yakın olsa da bir süre sonra bu eksen giderek zayıfladı ve Suriye toplumunun eski kan davaları yeniden gün yüzüne çıktı. Etnik, dini ve mezhepsel ayrışmalar kısa zamanda Suriye'deki popüler ayaklanmalara damgasını vurdu. Eskiden beri Baas rejimiyle kan davalı olan Hama, Humus, Dera gibi kentlerde Müslüman Kardeşler örgütünün önderliğinde yürütülen eski kanlı çarpışmaların ardından toprağa gömülen savaş baltaları yeniden ortaya çıkarıldı. Tam da bu yüzden Suriye'deki eylemler Şam ve Halep gibi Suriye'nin en büyük kentlerinde fazla büyüyemedi. Bunda devlet baskısının rolü olduğu düşünülebilir ama Mısır'da da yüzlerce ölü veren kitleler Tahrir Meydanı'nı milyonlarca kişi olarak terk etmeyip Mübarek'in sonunu getirdiler. Benzeri milyonluk eylemler Şam ya da Halep'te de olsaydı Esad da dayanamayacaktı. Ama olaylar bu boyutlara sadece belirttiğimiz kentlerde ulaştı. Oysa Esad yönetiminin hem kitlelerin yoksulluğu anlamında hem de baskı anlamında Mübarek'ten aşağı kalır yanı yok. Kitle göste-

Libya ve Suriye'deki isyanlar diğer Arap devrimlerinden ayrıışmaktadır. Tunus'tan Suriye'ye hem gidişat hem de karakter bakımından bir genelleme yapmak dolayısıyla doğru olmayacaktır. Bu yüzden Tahrir Meydanı'ndaki gösteriler bizlerde büyük heyecan yaratırken Libya ve Suriye'de yaşananların bu hissi yaratması mümkün olamaz. Bu iki örnekte sınıflar arası mücadele değil etnik, mezhepsel ve aşiretler arası çatışmalar öne çıkmaktadır, üstelik bu sektör gırtlaklaşmalar emperyalizmin mutlak yönlendiriciliği altındadır. Bu iki örnekten emek cephesi adına hayırlı bir şey beklemek olacak şey değildir.

rojendir. UGK her ne kadar eski Kaddafi bürokratlarından oluşsa da NATO müdahalesinden önceki demokratik isyana katılan gerçek isyancılar da içerisinde bulunmaktadır. Yeni hükümetin şekli üzerine bir mücadele olacağına eminiz..."(9) UGK gibi liderliğini Kaddafi'nin eski adalet bakanı Mustafa Abdül Celil'in yaptığı, derhal yüzden fazla ülke ve BM tarafından tanınmış Libya'nın müstakbel

rilerinin sınırlı bir düzeyde kalmasında toplumdaki etnik ve dinsel fay hatlarının etkisi büyük oldu. Milyonlarca emekçi Esad'dan memnun olmasa da aidiyetler temelinde ortaya çıkacak iç savaş ve yabancı işgali tehlikesi onları geri durmaya yöneltti. Yanı başlarındaki Irak'ın hali ve Libya'da yaşananlar toplumun birçok kesimi için fazlasıyla ürkütücü. Diğer taraftan eski isyancı bölgeler her ne pahasına olursa olsun Esad'ın gitmesinden yanalar ve şimdilerde isyan bu kesimlere dayanıyor. Aralarında Türkiye'nin de olduğu blok, bu kesimlere olabildiğince destek olurken bir yandan da Alevi azınlık iktidarına karşılık sünni çoğunluğu kışkırtacak şekilde çalışmalar yapıyorlar.

Şimdilerde çok olası görülen bir durum olarak Esad rejimi düşerse Nusayriler, Sünniler, Kürtler ve Hristiyanların birbirine girmesi; büyük bir etnik, dinsel kıyımın yaşanması büyük bir ihtimal olarak görünüyor. ABD, Fransa, Suudi Arabistan, Türkiye, Katar Suriye'deki etnik ve dinsel gerginliği körüklemek için ellerinden geleni yapıyorlar. Suriye'de popüler protestolar dönemi sona ermiş gibi görünüyor, artık silahlar konuşuyor. İsyancılar, silahlılar ve çok sayıda Suriye askerini öldürdüler. Olayların başladığı tarihten bu yana öldüğü söylenen 3500 civarındaki kişinin bin civarının Suriye kolluk kuvvetleri olduğu belirtiliyor. Bu kadar etkili silahlı eylemler her ne kadar Suriye ordusundan firar edip saf değiştiren askerler tarafından yapıldığı söylene de yabancı desteği olmadan yapılacak işler değil. Başta Türkiye olmak üzere komşu devletlerden çok sayıda silahlı unsurun ülkeye giriş çıkış yaptığı ve yabancı gizli servis elemanlarının Suriye'de sürecin içinde olduğu söylenenler arasında. Bir yandan da Suriye'ye yönelik büyük bir medya ablukası var ve dünya kamuoyu Suriye'ye gerçekleştirilecek yabancı müdahalesine alıştırılmaya çalışılıyor. Görüldüğü kadarıyla rejim karşıtı hareketin tüm inisiyatifi emperyalist güçlerin ellerinde. Askeri, istihbaratı ve parasal kaynaklar bakımından Batılı emperyalist güçler hareketin iplerini ellerinde tutuyorlar.

Oysa diğer Arap ülkelerinde yükselen kitle hareketleri karşısında emperyalistler ancak olaylara müdahil olmaya

çalışıyorlar, bu yerlerde kontrolü tamamen ellerine geçirmeleri ise imkansız. Mısır'da kasım ayında yaşanan ve halen de dinmemiş olan kitle ayaklanmaları ortada. Diğer taraftan Bahreyn, Suudi Arabistan ve diğer körfez ülkelerinde ise emperyalistler tamamen kitle hareketlerine düşman konumdalar. Suriye'de ise tıpkı Libya'da olduğu gibi emek eksenli bir mücadelenin izleri yok. Suriye'deki isyan sürecini yöneten emperyalist güçler ise İran'a ve müttefiklerine darbe vurmak için cehennemin kapılarını aralamaya hazır.

ABD'den aldığı inisiyatifle AKP iktidarı, Suriye'de işgalci konumuna girmeye hazırdır. Bu durumda Suriye'de şöyle devrim oluyor türküsü tutturmak Türkiye'de T.Erdoğan ve AKP'nin emperyalist planlarına alet olmak demektir. AKP iktidarı komşu ülke Irak'ta yüz binlerce insan ABD işgalci ordusu tarafından öldürülüyorken ABD'nin yanındaydı. Şimdi ise bahane kan dökülmesi ve insan hakları. Suriye'de devrim oluyor propagandası yapmak tıpkı Libya'da olduğu gibi büyük emperyalist güçlerin yanında mevzilenmek anlamına gelir. Bizler Türkiyeli komünistler olarak Suriye'de yaşananların güzellemesini yapmayacağız, Türkiye'nin Suriye'yi işgal etmesine karşı çıkacağız ve devrimci yenilgici bir pozisyon almayı tercih edeceğiz. Bunları yaparken de asla Esad rejiminin güzellemesini yapacak değiliz.

ABD'den aldığı inisiyatifle AKP iktidarı, Suriye'de işgalci konumuna girmeye hazırdır. Bu durumda Suriye'de şöyle devrim oluyor türküsü tutturmak Türkiye'de T.Erdoğan ve AKP'nin emperyalist planlarına alet olmak demektir. AKP iktidarı komşu ülke Irak'ta yüz binlerce insan ABD işgalci ordusu tarafından öldürülüyorken ABD'nin yanındaydı. Şimdi ise bahane kan dökülmesi ve insan hakları. Suriye'de devrim oluyor propagandası yapmak tıpkı Libya'da olduğu gibi büyük emperyalist güçlerin yanında mevzilenmek anlamına gelir. Bizler Türkiyeli komünistler olarak Suriye'de yaşananların güzellemesini yapmayacağız, Türkiye'nin Suriye'yi işgal etmesine karşı çıkacağız ve devrimci yenilgici bir pozisyon almayı tercih edeceğiz.

Bunları yaparken de asla Esad rejiminin güzellemesini yapacak değiliz. Esad'ın zorba bir burjuva diktatörü olduğu gerçeğini örtbas eden bu sefer de tersten rejimi güzelleyen Türkiye solunun

bir takım unsurlarının düştüğü hatalar da başlı başına bir yazı konusudur. TKP, bu tutumu alan tipik bir örnek iken EMEPLi kadınlar da CHP ve İP ile beraber Esad'a destek ziyaretine gidiyordu.

Suriye konusunda alınması gereken Marksist tavrı açıklamaya çalıştık. Kısa bir yazıda özetlemeye çalıştığımız bu tavrı SWP, IMT ve L5I'nın Libya'da takınması gerekirdi ama onlar sınıfta kaldılar.

Sonuç

Sorulabilir; hem Esad rejimini beğenmiyorsunuz hem de isyancıları, bu nasıl olacak? Kuşkusuz Libya ve Suriye'de emek eksenli sol muhalefetin gelişme şansı olsaydı durum bambaşka olabilirdi, hem Suriyeli emekçiler hem

de emperyalistler ile baskıcı rejimler açısından. Bu durumda biz Marksistler de Libya ve Suriye'de farklı şeyler söylüyor olurduk. Neticede tarihi kendimizin seçtiği şartlarda yaşamıyoruz. Nesnel durum bu. Devrimcilerin görevi bulundukları coğrafyalarda somut güçler haline gelebilmek ve tarihin gidişatına müdahalede bulunabilecek bir aktör konumuna yükseltilmektir. Meselenin özü budur. Emperyalist kapitalist çağı açıklayan ya sürekli devrim ya sürekli katliam ikilemi durumu çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Katliamın sürekliliği gözümüzün önünde dünyanın birçok bölgesinde yaşanıyor, devrimin sürekliliği içinse işçi sınıfı ve gençlik içerisinde örgütlenmiş sosyalist dünya devrimi programına sahip bir öncü örgütün yaratılması zorunludur.

Sorulabilir; hem Esad rejimini beğenmiyorsunuz hem de isyancıları, bu nasıl olacak? Kuşkusuz Libya ve Suriye'de emek eksenli sol muhalefetin gelişme şansı olsaydı durum bambaşka olabilirdi, hem Suriyeli emekçiler hem de emperyalistler ile baskıcı rejimler açısından. Bu durumda biz Marksistler de Libya ve Suriye'de farklı şeyler söylüyor olurduk. Neticede tarihi kendimizin seçtiği şartlarda yaşamıyoruz. Nesnel durum bu.

Devrimcilerin görevi bulundukları coğrafyalarda somut güçler haline gelebilmek ve tarihin gidişatına müdahalede bulunabilecek bir aktör konumuna yükseltilmektir.

Meselenin özü budur.

Emperyalist kapitalist çağı açıklayan ya sürekli devrim ya sürekli katliam ikilemi durumu çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır.

Katliamın sürekliliği gözümüzün önünde dünyanın birçok bölgesinde yaşanıyor, devrimin sürekliliği içinse işçi sınıfı ve gençlik içerisinde örgütlenmiş sosyalist dünya devrimi programına sahip bir öncü örgütün yaratılması zorunludur.

lebilir. Meselenin özü budur. Emperyalist kapitalist çağı açıklayan ya sürekli devrim ya sürekli katliam ikilemi durumu çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Katliamın sürekliliği gözümüzün önünde dünyanın birçok bölgesinde yaşanıyor, devrimin sürekliliği içinse işçi sınıfı ve gençlik içerisinde örgütlenmiş sosyalist dünya devrimi programına sahip bir öncü örgütün yaratılması zorunludur.

Kapitalist dünya içine düştüğü krizle dünyada yepyeni mücadele olanakları yaratıyor. İşçi sınıfı sistemin çatlaklarından sızarak çeşitli mücadele deneyimlerini dünyanın her yerinde büyütüyor. Devrimci süreçlerin zafere ancak ve ancak karşı devrimin tuzaklarından başarıyla geçebilen örgütlü işçi sınıfınca ulaştırılabileceği deneyimini ne yazık ki en çıplak hali ile yaşayan Arap halkları bu süreçten çok şey öğreniyor.

Bu anlamda Mısır proletaryası bölgede örgütlülüğü ile mücadelenin en ileri unsurları olarak öne çıkıyor ve umut kaynağı oluyor. Unutmamalı ki eli kanlı diktatörleri devirecek kadar kendine güvenen yığınlar kendilerini sömürenleri de def etmek için kavgaya girişebilecek güçtedir. Ancak şimdi asıl

sorun Bolşevik örgütlenmenin Arap emekçilerine liderlik etmek üzere o topraklarda yeşertilmesi sorunudur.

Dünya devrimler tarihinden, birikimlerin ve patlamaların doğru programla doğru zamanda işçi sınıfının Bolşevik önderleri tarafından gerçekleştirildiği iyi bilen biz Devrimci Marksistler bugüne bu deneyimleri aktarmakla yükümlüyüz. Yükümüz ağır. Ancak tarihsel haklılığımızın bilinci ve sürekli devrim şiarıyla kavgamıza daha büyük bir umut ve azimle sarılmamızı gerektiren tarihsel anlar da kapıda.

Ekin Akçay

- (1) Barman, Y., Libya: Halk İsyanı mı, Komplo mu?, İşçi Cephesi, www.iscicephesi.net
- (2) Libyalı Sosyalistler: "Müdahale Kaddafi'yi Güçlendirir", www.marksist.org
- (3) Assaf, S., After the Death of Gaddafi: Where Next for Libya?, Socialist Worker, www.socialistworker.co.uk
- (4) Woods, A., After the Fall of Tripoli: The Way Forward for the Libyan Revolution, www.marxist.com
- (5) Who Really Beat Gaddafi, www.workerspower.co.uk
- (6) Kaddafi Avını İngiliz SAS Komandoları Yönetiyor, Hürriyet, 26.10.2011
- (7) İngiliz Askerleri İsyancıların Arasında, Milliyet, 31.05.2011
- (8) Katar, Libya'ya Asker Gönderdiğini Kabul Etti, Hürriyet, 25.08.2011
- (9) History in The Making: Democratic Revolutions in The Eye of Uneven and Combined Development, www.workerspower.co.uk

KESK'in Çıkışı Nerede?

Yerli ve uluslararası sermaye AKP şahsında neo-liberal programın en amansız uygulayıcısını bulmuşken emekçiler nezdinde manzara ne yazık ki parlak değil. Uzun yıllardır süren özelleştirme, taşeronlaştırma, sendikasılaştırma vb. saldırılar altında emek cephesi büyük oranda parçalı, örgütsüz bir yapıya mahkum edilmiş durumda. Hoş, örgütlü kesimler de giderek işlevsizleşen sendikaları nedeniyle pasifleşiyor, atıllaşiyor. AKP'nin yan kuruluşuna çevrilen Türk-İş, sendikadan çok sivil toplum örgütü gibi davranan DİSK'in yanına gitgide KESK de katılıyor. Bırakalım emek cephesinin genelini, kamu emekçilerini doğrudan ilgilendiren saldırılara karşı bile "dostlar alışverişte görsün" misali örgütlenen mitingler, birkaç on kişilik basın açıklamalarından sonra daha da kötüsü ne olabilir derken şimdilerde onu da yaşıyoruz. Geçtik bir eylemi, KESK en temel konularda tepki veremez, bir açıklama bile yapamaz bir duruma kadar savruldu. KESK'i bu noktaya getiren nedenleri anlamadan çözüm üretmek mümkün değil elbet. Öyleyse öncelikle sorunun kaynağını ele alalım.

Fiili Meşru Mücadeleden Yasal Miting Alanlarına

12 Eylül'ün deli gömleği 1980'lerin ikinci yarısından itibaren işçi sınıfının artan eylemlilikleriyle zorlanmaya başladı. Sınıf hareketinin zirve noktası 1989 Bahar Eylemlilikleri ve devamında 1990'daki Zonguldak Madenciler yürüyüşü sadece mavi yakalı işçilerin değil kamu emekçilerinin de mücadelesinin tetikleyicisi oldu. 1980'lerin sonuna doğru eğitim, yerel yönetimler, ulaştırma, sağlık gibi alanlarda yaygınlaşan kamu emekçilerinin dernekleri darbe sonrasında sendikaların kuruluşuna giden yolda ilk durak oldu. İşçi hareketindeki genel yükselişin bir parçası olarak şekillendi kamu emekçilerinin mücadelesi ve daha sonra KESK'i oluşturacak sendikalar da bu süreçte mücadele içinde kuruldu. Sendika hakkının anayasada olmadığı, sendikaların kapılarının valiliklerce mühürlendiği

Sınıf hareketinin gerilemesi KESK'i vurmuştur; doğrudur ancak bu geri gidişi tersine çevirebilecek kritik dönemleri de KESK kullan(a)mamış, yaşadığı tıkanma bu geri gidişi de perçinlemiştir.

bu dönemde kamu emekçileri sokakta dişe diş mücadeleyle sendikalarını var ettiler. Sürgünler, soruşturmalar, cezalar, polis saldırıları vb.'ne aldırış etmeksizin mücadelesini sürdüren emekçiler ağır bedelleri göze alarak örgütlendiler. Bu mücadele militan, fiili ve meşru bir çizgiye dayanmaktaydı. Ancak hareketin gelişimi aynı şekilde olmadı. KESK, sol sendika bürokratlarının elinde militan duruşunu kaybetti, sokakları hareketlendiren mücadeleciler çizgi bırakıldığı oranda sınıfı bölen ideolojik saldırıların etkisi altında da daha da geriledi, tıkanmış. 1995'te KESK kurulduğunda üye olmanın bedellerine, süren açık kavgaya aldırış etmeden 500 bin emekçi saflarında mücadele yürütüyordu. KESK'li olmanın görece kolaylaştığı, bedellerin azaldığı dönem boyunca sayısal çoğalma değil, gerileme kamu emekçilerinin mücadelesine damgasını vurdu. 2004'e gelindiğinde KESK üyelerinin sayısı 297 bine, 2010'da ise 219 bine inmiş durumdaydı. KESK'teki kayıpların büyük oranda konfederasyonun omurgasını oluşturan Eğitim-Sen'de yaşandığını da belirtelim. Peki, bu niceliksel zayıflamayı yaratan ne? Bir dizi nedenden bahsedilebilir. Sendika bürokratları cevap olarak çoklukla KESK'i etkisizleştirmek için kurulan ve desteklenen yandaş sendikalardan, kamunun küçülmesinden, kamu emekçilerinin yerini giderek taşerona bağlı çalışanların ya da sözleşmelilerin (doğrusu artık sözleşmeliler de sendika üyesi olabilmektedir) almasından bahsetmeyi tercih edeceklerdir. Bu söylenenlerin her birinin belli ölçülerde etkisinden bahsedilebilir ancak böyle bir gerilemeyi açıklamak için yeterli değildir. Bu ölçüde bir gerileme, sadece nesnel faktörlere değil, çok açık ki daha

büyük etkileyciliği olan örgütün kendi içsel süreçlerine bağlı olarak gelişir.

Bizler idealist değiliz, sınıf hareketinin her daim bir yükseliş içinde olmayacağını gayet iyi biliyoruz. Dolayısıyla sınıf hareketinin 90'ların ikinci yarısından itibaren gerileyişi ve 2000'lerde iyice güçten düşüşünün, solun güç kaybetmesinin KESK'i dışında bırakmayacağının bilincindeyiz. Ancak idealist olmadığımız gibi mekanik bir materyalist anlayışla da malul değiliz. Bu süreç mekanik bir şekilde böyle ilerlemek zorunda değil. İyi biliyoruz ki tarihte bireylerin ve örgütlerin de hareket alanı vardır. Her ne kadar kendi seçmediğimiz koşullarda mücadele yürütsek de kişilerin/örgütlerin inisi-yatiflerinin kritik önemde olduğu dönemler yaşanır. Sözün özü sınıf hareketinin gerilemesi KESK'i vurmuştur; doğrudur ancak bu geri gidişi tersine çevirebilecek kritik dönemleri de KESK kullan(a)mamış, yaşadığı tıkanma bu geri gidişi de perçinlemiştir.

1990'larda atılım yapan kamu emekçilerinin hareketi geniş kitleler arasında büyük heyecan ve umut yaratmış, mücadelesiyle önemli kazanımlar elde etmiştir. Ancak KESK sonuç almaktan çok kendini yasak savan eylemlere, sadece miting alanlarına mahkum ettiği, dolayısıyla kazanım elde etmekten uzaklaştığı ve yasallığın sınırlarına kendini hapsedtiği oranda kamu emekçileri cephesinde baskılar, emek düşmanı saldırılar karşısında bir dağınıklık ve örgütlü bir cevap üretmeme durumu genel bir vaziyet haline gelmiştir. Hele ki 2000'li yıllarda AKP iktidarıyla birlikte hak gasplarına kamu hizmetlerinin piyasalaşması da eklenirken KESK'in etkisizliği daha da ağır hissedilmiştir. Saldırıları arttığı durumda sonuç almak için mücadeleyi sertleştirmek gerekirken aksine öylesine yapılan mitingler, kazanımsız eylemler sadece genelde değil KESK'in kendi kitlesinde de heyecan yaratamaz olmuş; eylemlerdeki coşkusuzluk, yürüyüş tamamlanmadan boşalan alanlar kamu emekçilerinin sendikal mücadelesindeki tıkanıklığın bariz kanıtları olmuştur.

KESK ve Sendika Bürokrasisi

Sendika bürokrasisi, sol bile olsa muhafazakar bir güçtür; mücadeleyi sonuna kadar taşımaktan uzaktır, en keskin durumda bile sendikacılığın özünde bulunan yasal müzakerecilik ağır basar. Bu nedenle sonuna kadar gitmektense kendince kabul edilebilir bir noktada durmayı tercih eder. Bu gerçek KESK bürokratları için de sadece bugün değil, mücadelenin başından beri geçerlidir. Örneğin Haziran 1995'te grevsiz, toplu sözleşmesiz bir sendika yasasını kabul etmeyen kamu emekçileri Kızılay meydanını iki gün boyun-

ca işgal ederken yasanın ertelenmesi direnişin bitirilmesi için sendika bürokratları için yeterli görülebilmiştir. Oysaki ertelenen yasa ilk fırsatta tekrar gündeme gelmiş ve mücadelenin zayıfladığı bir dönemde de rahatlıkla geçirilmiş.

Kamu emekçilerinin fiili meşru mücadelesi üzerinden yükselen KESK'in tepesine çöreklenen sendika bürokrasisine dair illüzyon beslememek gerekir. KESK'in başındaki bürokrasi sol da olsa sendika bürokrasisidir ve kitlelerin önünde bir engeldir. Sendikal hareketin durumunun solun haliyle paralel olduğu genel geçer doğrusu KESK örneğinde daha da açık bir hal kazanmaktadır. KESK, BDP dahil sosyalist grupların yönetimi altındadır ve bu unsurlar bu gidişattan birinci derecede sorumludur. Bu noktada şunu söylemek yerinde olacaktır; KESK'i

Kamu emekçilerinin fiili meşru mücadelesi üzerinden yükselen KESK'in tepesine çöreklenen sendika bürokrasisine dair illüzyon beslememek gerekir. KESK'in başındaki bürokrasi sol da olsa sendika bürokrasisidir ve kitlelerin önünde bir engeldir. Sendikal hareketin durumunun solun haliyle paralel olduğu genel geçer doğrusu KESK örneğinde daha da açık bir hal kazanmaktadır. KESK, BDP dahil sosyalist grupların yönetimi altındadır ve bu unsurlar bu gidişattan birinci derecede sorumludur.

yöneten/kontrol eden solun siyasal sahnede durumu nedir ki sendikal hareketi ileri taşıyın/taşıyabilsin. Aslında sendika bürokrasisi bu grupların doğrudan denetiminde midir, yoksa bu bürokratlar kendi konumlarını gaarantilemek adına bu gruplardan mı yararlanmaktadırlar? Bu biraz içiçe geçmiştir. Bahsi geçen grupların denetimindeki KESK bürokrasisi koltuk hesaplarına dayalı kendi sektör hesaplarının peşinde gitmekte; bütün gayretini yönetime gelmeye endekslemiş şekilde hareket etmektedir. Bu çerçevede oluşturduğu ilkesiz birliklerle gelecek dönem KESK yönetimini garantilemeye odaklanırken sınıf mücadelesi ya da KESK çok da dertleri olmamaktadır. Çeşitli gruplar arasında kurulan birlikler ortaklaşmış bir programa dayanmamanın ötesinde büyük bir yozlaşmanın da kanıtlarıdır; öyle ki iki seçim dönemi arasında kanlı bıçaklı olanlar birden ittifak içine girip sonrasında kav-

galarına kaldıkları yerden devam edebilmektedir. Dolayısıyla ortada sadece koltuk kapmak için yapılan dönemsel ittifaklardan başkası yoktur. KESK'in giderek Türk-İş tipi bürokratik işleyişe benzemeye başladığı süreçte sendikanın tepesinde profesyonel sendikacılığın nimetlerinden yararlanmak için didişme, muhalif şubelerin parasal kaynakların kullanımı üzerinden cezalandırılması, konformist eğilimler egemen hale gelmektedir. Sendika bürokrasisi ve onun siyasal izdüşümleri kendi sektör hesaplarının peşinde koşarken olan da kamu emekçilerinin geleceğine olmaktadır. Kaldı ki yerli ve uluslararası sermaye ve onların programının yürütücüsü AKP, kamu emekçilerinin iş güvencesini tamamen bitirerek, kamuda sözleşmeli, güvencesiz, taşeron çalışmayı hakim kılmaya; kadrolu kamu çalışanlarını sadece üst düzey bürokrasi, yargı, asker ve polisle sınırlamayı önüne hedef olarak koymuştur ve bu konuda büyük de yol almıştır. Kısacası kamu

emekçilerinin karşı karşıya kaldığı saldırı çok büyüktür ve bu saldırıyı püskürtmek için de aynı ölçüde büyük bir direniş gereklidir. Bu direnişi örgütlenme olanak ve kapasitesine sahip tek örgüt de sol referanslı sendika bürokrasisinin elinde iş yapamaz hale getirilmiştir.

KESK militan, mücadeleci çizgisinden koptukça zayıflamakta; zayıfladıkça da atıllaşmakta ve mücadeleden giderek kopmakta ve etkisizleşmektedir. 1995'te 500 bin kamu emekçisini saflarına toplamış, mücadelesiyle kazanarak ilerleyen KESK, 2002 yılında sadece eğitim ve yerel yönetimler hizmet kollarında en büyük sendika konumuna gerilerken; 2010'da durum daha da vahimleşerek 17 bin kamu emekçisinin çalıştığı kültür ve sanat hizmet kolunda çoğunluğa sahip olabilmıştır. Şubat 2011'de emek cephesine kapsamlı bir saldırı içeren torba yasaya karşı KESK, DISK, TMMOB, TTB'nin ortak Ankara merkezli eylemi "meclisi kuşatacağız" boş laflarına rağmen çoğunluğu KESK'li 6-7 bin kişi ile gerçekleştirilmiştir. Yine 8 Ekim'de kıdemen tazminatı başta olmak üzere kamu emekçilerinin iş güvenliği ve sosyal haklarının yeniden tanımlanması gündemi gibi yoğun saldırılara karşı yine benzer kompozisyonla örgütlenen mitinge topu topu 30 bin kişi dahil edilebilmiştir. Örnekleri, daha da vahimlerini ekleyerek çoğaltmak mümkün. Sanırsak kamu emekçileri ve totalde işçi sınıfının yok edilen geleceğini anlatmak için bu kadarı da yeterli.

Grev ve toplu sözleşme hakkı için oluşturulan birliktelikle yaşama geçirilen 25 Kasım 2009 grevi KESK'in istediğinde ne kadar etkili ve güçlü olduğunu göstermekle kalmadı, heyecan ve umut yarattı. İşte böyle bir heyecan ve umut kaynağı olacak bir mücadele çizgisiyle ilerleyen KESK'in sadece kamu emekçilerini değil azgın emek düşmanı saldırılar altında inleyen emek cephesinin tamamı ve bütün toplumsal muhalefeti arkasına toplayacak ve rüzgarın AKP'den, egemenlerden yana esen yönünü tersine çevirebilecektir.

Çıkış Nerede?

KESK, hala kamu emekçileri mücadelesinde en önemli mevzidir; ülke çapındaki örgütlülüğüyle kamu emekçilerinin en ileri bilinçli, mücadeleci kesimlerini harekete geçirebilecek ve ortak bir hatta mücadeleye kanallize edebilecek tek örgüttür. Sınıf hareketinin geleceğine etki edebilecek, sınıfın zaten kuşa çevrilmiş örgütlülüğün bu en önemli temsilcisindeki yozlaşmayı, atıllaşmayı tespit edip bırakmak mümkün değil elbet. Devrimci görev, bu süreci tersine çevirecek adımları belirleyerek bu doğrultuda

harekete geçmektir. KESK, sendika bürokratlarının insafına terk edilemez. Yaratılacak bir taban inisiyatifi ile bu bürokratların üzerinde basınç yaratmak, mümkünse (yeterli güç varsa) onları yerlerinden etmek ve KESK'i tekrar militan, fiili mücadeleci çizgisine oturtmak gerekmektedir. İlk başlarda başarılı eylemlilikler, küçük de olsa kazanımlar kamu emekçileri cephesinde tekrar heyecan yaratacak ve her türlü sınıfı bölen propagandaya (Kürt sorunu gündemli olduğu gibi) aldırış etmeden daha geniş kitleler bu mücadelede birleşecektir. Zaten de fiili meşru mücadelenin yükseltilmesiyle KESK'in ana gündemi, sivil toplumcu bir muhalefetten tekrardan gerçek odağına emeğin kavgasına oturacaktır. KESK'in gerileyişine dur diyecek ve bugün saflarından kopanlardan tutun da ilk defa yer alacaklara kadar kamu emekçilerini balın arıyı çekmesi gibi çekecek olan sınıf mücadelesinin yükseltilmesi olacaktır. Hele ki AKP'nin ve onun emek cephesine yönelik ağır saldırılarının yarattığı ortamda yükselen yegane sınıf muhalefeti olarak çok daha etkileyici olacaktır. Meşru talepler üzerinden yük-

selecek böyle bir mücadele de sınıf hareketinin gelişiminde bir kırılma yaratabilecektir. Bunun örnekleri de yakın dönem tarihimizde mevcuttur. Örneğin Tekel direnişi toplumsal muhalefet açısından bir dönüm noktası olabilirdi. Bu süreçte Türk-İş kadar KESK de Tekel işçilerini yalnız bırakarak mücadeleyi yüz üstü bırakmıştır. Yine seçme sınavlarındaki kopya skandalları (KPSS, LYS gibi) son-

rasında kendiliğinden yükselen eylemler KESK, özellikle olayın doğrudan tarafı olan Eğitim-Sen tarafından ülke çapında genel ve etkili bir muhalefete dönüştürülebilirdi. Ama olmadı. Bu örneklerin aksine bir deneyim ise tıkanıklığın nasıl aşılabileceğini gösterdi. Grev ve toplu sözleşme hakkı için oluşturulan birliktelikle yaşama geçirilen 25 Kasım 2009 grevi KESK'in istediğinde ne kadar etkili ve güçlü olduğunu göstermekle kalmadı, heyecan ve umut yarattı. İşte böyle bir heyecan ve umut kaynağı olacak bir mücadele çizgisiyle ilerleyen KESK'in sadece kamu emekçilerini değil azgın emek düşmanı saldırılar altında inleyen emek cephesinin tamamı ve bütün toplumsal muhalefeti arkasına toplayacak ve rüzgarın AKP'den, egemenlerden yana esen yönünü tersine çevirebilecektir. KESK'i de bu rotaya, mücadeleci bir duruşa tekrar sokabilecek elbette çürümüş sendika bürokrasisi değil, devrimci öncü tarafından yaratılan taban inisiyatifi olacaktır.

Yunanistan'da Düğüm Nasıl Çözülecek?

Yunanistan'da kriz derinleştikçe politik sonuçları da daha çarpıcı bir şekilde gerçekleşmeye devam ediyor. Yunan emekçileri ve gençliğinin krize karşı verdiği mücadele burjuva düzenin bütün meşruiyetinin sarsılmasına ve egemen sınıfların ekonomik krizde boyutlarını aşan bir politik bunalımın içerisine düşmesine neden olmuştu. Hepimiz krizin yükünü emekçilere tahvil etme sorumluluğu bizzat üzerine yıkılan ve kemer sıkma politikalarını uygulamak için elinden geleni yapan Papandreou hükümetinin gidici olduğunu biliyorduk. PASOK, sağcı-muhafazakâr Yeni Demokrasi Partisi'nin seçimleri kaybedeceğini bile bile gittiği erken seçimlerde iktidara gelmişti. Bugün kitle muhalefetine işlemez hale getirdiği PASOK iktidarı da tıpkı Yeni Demokrasi hükümeti gibi çöplükteki yerini aldı. PASOK hükümetinin düşüşü derinleşen Yunan krizinin siyasal sonuçlarının keskinleşebileceğini ortaya koyuyor. Burjuva demokrasisinin askıya alınması, askeri darbe ve en nihayetinde bir iç savaş Yunanistan'da olasılıklar menziline girmiştir.

IMF, Avrupa Birliği ve Yunan egemenleri krizden çıkışın formülünü son dönemin moda kavramıyla bir "teknokratlar hükümeti"nde arıyor. Böylelikle halkın oylarıyla seçilmiş hükümetlerin yerini AB-IMF tarafından atanmış teknokratlar almış olacak, ne de olsa uluslararası finans kapitalin işleri çeviremeyen burjuva partilerine tahammülü kalmamış durumda. Berlusconi'nin yerine yine Brüksel kökenli Monti'nin başbakanlık koltuğuna oturduğu İtalya'da da yaşanan bu durum, "demokrasinin beşiği" Avrupa'da burjuva demokrasisinin aslında şimdiden belirli ölçülerde rafa kaldırıldığı anlamına geliyor.

Yunanistan'da Yorgo Papandreou'nun istifasının ardından direksiyon Lucas Papadimos'a teslim edildi. Yunanistan'da yakın dönemin nasıl şekilleneceğini anlayabilmek için öncelikle Papadimos'u tanımak gerekiyor.

Türkiye Tarihinden Kısa Bir Hatırlatma

Teknokratlardan oluşacak hükümetler bugün kriz içinde debelenen AB üyesi ülkeler için kapitalist ege

menlerin aklına gelen ilk çözüm. Önce Yunanistan, sonrasında İtalya aslında bu çok da yabancı olmadığımız yönetim biçimine doğru yol alıyorlar. Yunanistan'da uzun süredir birçok önemli kararın bizzat AB, IMF ile Fransa ve Almanya gibi güçlü aktörler tarafından alındığını herkes biliyordu. Fransa ve Almanya'ya rağmen 31 Ekim'de sosyal kesinti paketini referanduma götüreceğini açıklayan Papandreou, bizzat Sarkozy ve Merkel'in hışmına uğramıştı. Papandreou'nun Merkel'in önünde el pençe divan durduğu resim burjuva medyanın sayfalarında boy boy yayınlanmıştı. Ancak Yunanistan'daki krizi emekçi sınıflara yönelik saldırılarla aşmaya çalışan yerli ve uluslararası sermayenin böylesine ele ayağa düşmüş, bütün otoritesini yitirmiş, toplumsal muhalefet karşısında her an geri adım atma potansiyeline sahip bir iktidara değil; emekçi sınıflara düşmanlık ve saldırganlık konusunda limitsiz özgüvene sahip bir iktidara ihtiyacı var.

Esasında biz Türkiye'den böylesi bir deneyimi henüz çok da uzak olmayan bir zaman diliminden hatırlıyoruz. 22 Şubat 2001'de tarihinin en büyük ekonomik kriziyle yüz yüze kalan Türkiye, IMF politikalarını yaşama geçirmesi için Dünya Bankası Başkan

Yardımcılarından Kemal Derviş'i Türkiye'ye davet etmiş ve ekonomiden sorumlu devlet bakanlığını onun ellerine teslim etmişti. Görünürde DSP-MHP-ANAP koalisyonundan oluşan bir iktidar hala var olsa da esasında, hem Türkiye burjuvazisini hem de milyonlarca emekçinin geleceğini ilgilendiren kararlar Kemal Derviş tarafından yürürlüğe konuyordu. Hatta dönemin iktidar ortaklarından Mesut Yılmaz "Son ekonomik kriz dolayısıyla yürütülen tartışmalarda, siyasete çamur atmaya, siyaset ve siyasetçiler hakkında şüphe uyandırmaya dönük işaretler açıkça görülmektedir. Siyasetsiz yönetim özlemleri kamçılanmaktadır. Siyasete tuzak kurulmuştur." (1) diyerek esasında seçimle işbaşına gelen partilerin nasıl işlevsiz bırakıldığını açığa vurmuştur. Derviş'in sermaye için nasıl bir misyon üstlendiğini hepimiz biliyoruz: Milyonlarca işsiz, kitlelerin özelleştirilmelerinin hız kazanması, Türkiye'nin ucuz emek cennetine çevrilmesi... Bundan başka Kemal Derviş, bir sürü karanlık işlerin döndüğü DSP'nin çözülmesi sürecinde de başrollerdeydi. Hatırlanacak olursa DSP'nin çözülmesi, erken seçimi zorunlu kılmış, bu da Türkiye tarihinin en istisnai seçim öncesi koşullarını yaratarak AKP'ye tek başına iktidar yolunu aralamıştı. AKP, Derviş'in neoliberal politikalarını kaldığı yerden devam etmiş, emekçi sınıfların bu büyük saldırıya karşı koyamaması sonucu Türkiye mutlak anlamda bir sömürü cennetine dönüşmüştü.

Teknokratik Hükümet ve Emekçi Sınıfları Bekleyen Tehlikeler

Yunan sermayesi, Türkiye'de 10 yıl önce hayata geçen ne kadar saldırı varsa Lucas Papadimos eliyle bunların bir an önce gerçekleştirilmesini beklemektedir. Kariyerinde Yunanistan Merkez Bankası başkanlığı ve Avrupa Merkez Bankası başkan yardımcılığı bulunan Papadimos göreve gelir gelmez hedefinin kemer sıkma politikalarını eksiksiz bir şekilde gerçekleştirmek olduğunu ve Şubat ayında yapılacak seçimlerin bu durumu etkilemeyeceğini açıkladı. Önderliğindeki "ulusal birlik hükümeti" sosyal demokrat PASOK'un, muhafazakâr sağ Yeni Demokrasi Partisi'nin ve aşırı sağcı LAOS'un tam desteğini aldı. Kriz döneminde "ulusal birlik" emek düşmanlığında ortaklık anlamına geliyor ki hal böyle olunca burjuva partilerin aralarındaki bütün renk farklılıkları buharlaşıyor. Aşırı sağcı LAOS'un Albaylar Cuntası'nın 1974'te devrilmesinden sonra ilk defa hükümete girmesi ve bakanlık koltuğuna oturması, burjuvazinin "eğer gerekirse" emekçi sınıfları vahşice ezmek için bu partiden yararlanmayı ihtimal dahilinde tuttuğunu gösteriyor.

Papadimos 2010 yılından bu yana Papandreou'nun danışmanlığını yapıyordu ve troykayla (IMF, Avrupa Komisyonu, AB Merkez Bankası) yapılan pazarlıklarda önemli bir rol üstlenmekteydi. Merkez Bankası başkanlığı döneminde, 2001 yılında Yunanistan'ın euroya geçişine öncülük eden Papadimos "Avrupa ve Yunanistan açısından euroya katılmanın

makroekonomik ve mikroekonomik faydaları muazzamdır." (2) sözüyle hatırlanıyor. Papadimos bugün de Yunanistan'ın euro bölgesinde çıkmasının karşısında duruyor.

Bilindiği gibi 26 Ekim'de Brüksel'de yapılan AB zirvesinde Yunanistan'ın zararının yarısının ellerinde Yunan tahvillerini tutanlar tarafından karşılanması ve kurtarma fonunun büyüklüğünün 1 trilyon avroya çıkarılması kararlaştırılmıştı. Aralık ayının ortasına kadar yetecek parası kalan Yunanistan'ın yardımdan faydalanabilmesi için öncelikle devasa boyutlara ulaşan sosyal kesintileri gerçekleştirmesi şart koşuluyor. Papadimos'un esas görevi bu kesinti programını hayata geçirmeye çalışırken iyice toplumsal meşruiyetlerini yitiren siyasilerin üzerindeki yükü hafifletmek olacak. Papadimos'un parlamentodaki ilk konuşmasında yeni hükümetin esas görevinin AB Zirvesinde alınan kararları uygulamak olduğunu belirtmesi kimseyi şaşırtmadı. Seçimleri düşünmediğini açıkça ifade eden ve herhangi bir oy kaygısı bulunmayan Papadimos kitlelerin gözünde en ufak bir değeri kalmayan burjuva siyasetçiler için iyi bir maske olacak.

Emek Cephesinde Durum Nasıl?

Yunanistan'da kemer sıkma paketi henüz tam olarak hayata geçmese de emekçi sınıflar için yaşam günden güne zorlaşıyor. Nüfusu yaklaşık 11 milyon olan ülkede Ağustos ayı itibarıyla işsiz sayısı 908 bin gibi yüksek bir rakama ulaştı ve son verilere göre

PASOK hükümetinin düşüşü derinleşen Yunan krizinin siyasal sonuçlarının keskinleşebileceğini ortaya koyuyor. Burjuva demokrasisinin askıya alınması, askeri darbe ve en nihayetinde bir iç savaş Yunanistan'da olasılıklar menziline girmiştir.

çalışabilir nüfusun %18,4'ü işsizlikle boğuşuyor. 15-24 yaş arası gençlerde ise işsizlik üç yıl içerisinde ikiye katlanarak % 43,5'e yükseldi (3). Troyka bununla da yetinmeyerek 250 bin civarında işçinin işine son verilmesini istiyor. Kamu emekçilerinin maaşları 2010 yılı başlangıcına göre %50 oranında geriletildi. Yeni vergiler ve kesintilerle birlikte Yunanistan nüfusunun yaklaşık üçte ikisi yoksulluğun kucağına itildi.

Yunan emekçilerinin mücadelesi ise bu adaletsiz yaşam koşullarına karşı giderek radikalleşiyor. 19-20 Ekim'de

iki gün süreyle Yunanistan'ın II. Dünya Savaşı sonrasındaki en büyük genel grevine imza emekçiler hayatı kilitlediler. 28 Ekim'de ise Yunanistan'ın Mussolini tarafından işgaline karşı direnişin başlaması nedeniyle kutlanan Ulusal Bayram törenleri kitlesel protestolar nedeniyle yapılamadı. Öyle ki geçit törenine katılan öğrenciler ve tepki olarak eski devrimci marşları çalan bandocular bile burjuva politikacılarını protesto ettiler. Kitle hareketinin radikalizmi Papandreou'ya geri adım attırdı ve Papandreou 1 Kasım'da yeni yardım paketini referanduma götüreceğini açıkladı. Bu kitle hareketini frenlemek adına verilen bir taviz gibi görünse de esasında Papandreou Yunan halkına özünde şantajdan başka bir şey olmayan iki seçenek sunuyordu: Ya yardım paketini onaylayıp saldırıları hızlandırmak ya da 1960'lı yıllara geri dönmek.

Yerli ve uluslararası sermaye açısından Yunanistan'da işlerin kötüye gitmesi durumunda "parlamentar demokrasi" vazgeçilmez bir biçim değil. Nitekim yönetimin otoriter biçimlere doğru kayması ihtimali daha sık konuşuluyor. Daha genel olarak kapitalizmin buhranı Batılı demokrasiler için askeri darbeler çağına geri dönüşü haber veriyor. Kasım ayı başında Papandreou'nun ordu üst komuta kademesi başta olmak üzere 16 generali görevden alması Yunan ordusunun darbe planları yaptığının gündeme düşmesine neden olmuştu. Basında yer alan haberlerde de CIA'nın darbe ihtimali konusunda Papandreou'yu uyardığı ve görevden almaların bu durum üzerine gerçekleştiği yazılmıştı. Savunma Bakanı Beglitis Yunan EU Observer gazetesine görevden alınan generallerin "devlet içinde devlet" olduğunu belirtmişti. Her ne kadar şimdilik ciddi bir gündem oluşturmaya da Yunanistan için askeri darbe ihtimali çok da gerçek dışı bir ihtimal olmayacaktır. Egemenler neoliberal programı hayata geçirebilmek için geçmişte Türkiye, Şili gibi birçok ülkede uygulamaya konulan askeri darbeye bel bağlayabilirler. Nitekim oluşturulan yeni kabinede savunma bakanlığını sağcı Yeni Demokrasi Partisi'nin alması da manidar, çünkü bu parti geleneksel olarak askeri darbe seçeneğine çok daha yakın bir partidir.

Öte taraftan her ne kadar 19 Şubat'ta erken seçime gidilecek olsa da herhangi bir partinin kemer sıkma uygulamalarını hayata geçirebilecek bir oy oranıyla ve toplumsal mutabakatla iktidara gelebileceğine ihtimal verilmiyor. PASOK şimdiden oylarının üçte ikisini kaybetmiş durumda. Ayrıca muhalefetteki Yeni Demokrasi Partisi'nin de oyları erozyona uğramış durumda. Böyle bir tablo karşısında merkez eğilimlerin tersine, daha radikal çizgilerin ön plana çıkma ihtimali

yükseliyor. Tabi ki böylesi bir durum en fazla sosyalist örgütleri yakından ilgilendirmeli. Sadece parlamento için verilecek bir mücadele konusunda değil, egemen sınıflara karşı somut hamleler yapabilme imkânı Yunanistan sol hareketi için giderek artıyor. Bu noktada sol örgütlerin ve sendikaların sınıf mücadelesi içerisindeki konumlarına göz atmak gerekecek.

Ülkede sol hareketin en önemli ve güçlü aktörü olarak KKE göze çarpıyor. 2009 seçimlerinde % 7,5 oy alarak 21 milletvekili çıkaran KKE Yunanistan tarihinde de çok eski bir geçmişe sahip. 1940'larda gelişen iç savaşta devrimi

emperyalistlerle işbirliği içerisinde boğan KKE, bugün de karşı devrimci geleneğini aratmayacak politik hamleler yapmaya devam ediyor. 2008 yılında anarşist bir gencin vurulmasına karşı başlayan isyanı kınayan ve isyancıları çapulculuk ve provokatörlükle suçlayan KKE bu tavrıyla sağcı Yeni Demokrasi hükümetinin bakanlarından teşekkür almıştı. Bugünse iyice çözülme noktasına gelen burjuva rejim açısından KKE önemli bir sübap. 19-20 Ekim genel grevinde parlamento binasını işgal etmek isteyen gruplarla işgali engellemeye çalışan KKE üyeleri arasında çatışmalar yaşanmıştı. Sendikal bürokrasi içerisinde ciddi bir gücü bulunan KKE, PASOK hükümetine karşı girişilen grev hareketlerinin belirli sınırlar içerisinde kalmasına özen göstermişti. 19-20 Ekim genel grevi sırasında yaptıkları olsun, genel olarak KKE tarihi olsun bir tek şeyi garanti ediyor: Bu parti yeri geldiğinde sistemin bekası için devreye girmekten çekinmeyecektir.

KKE'den sonra sol kulvarda göze çarpan diğer güç ise Syriza (Radikal Sol Koalisyon). 2009 seçimlerinde %4,6 oy alarak 13 milletvekili çıkaran Syriza'nın söylemlerinin PASOK'tan

ileride olduğu söylenemez. İşçi aristokrasisi içerisinde tıpkı KKE gibi köklü bağları olan Syriza, PASOK hükümetine karşı girişilen eylemlerin sınırlandırılmasında önemli roller almıştı. Temel amacı yaklaşan seçimlerde oylarını artırmak olsa da kitle hareketi karşısında tamamen cisimsizleşen bu partinin seçim sonuçlarından da umduğunu bulması pek olası değil. KKE ve Syriza, şimdilik "ulusal birlik" hükümetine dahil değiller ama önümüzdeki süreçte kriz derinleştiği ölçüde oluşan yeni dengeler, bu iki partiyi burjuva düzenin bekası için ellerini taşın altına sokmaya zorlayacaktır. Kendisini esas olarak PASOK'un koalisyon ortağı olarak konumlandıran Syriza'nın lideri Alexis Tsipras'ın "KKE ve Antarsya başta olmak üzere bütün sol ve demokratik güçlere güç birliği" çağrısı yapması, Syriza ve KKE bir yana

Yerli ve uluslararası sermaye açısından Yunanistan'da işlerin kötüye gitmesi durumunda "parlamentar demokrasi" vazgeçilmez bir biçim değil. Nitekim yönetimin otoriter biçimlere doğru kayması ihtimali daha sık konuşuluyor. Daha genel olarak kapitalizmin buhranı Batılı demokrasiler için askeri darbeler çağına geri dönüşü haber veriyor. Aşırı sağcı LAOS'un Albaylar Cuntası'nın 1974'te devrilmesinden sonra ilk defa hükümete girmesi ve bakanlık koltuğuna oturması, burjuvazinin "eğer gerekirse" emekçi sınıfları vahşice ezmek için bu partiden yararlanmayı ihtimal dahilinde tuttuğunu gösteriyor.

Antarsya'nın Yunanistan siyasetindeki devrimci olmayan pozisyonuna işaret etmektedir.

Bu noktada KKE ve Syriza'ya göre daha sol bir jargona sahip olan Antarsya'dan bahsetmek yerinde olacaktır. Pabloqusundan Maocusuna yaklaşık 10 örgütün biraraya gelmesiyle oluşan bir birlik olan Antarsya, emekçilere sınıfsal bir program eşliğinde devrimci bir alternatif önermekten oldukça uzak olan kimlik siyasetinin temsilcilerinin biraraya geldiği bir çatı örgütü. Bu örgütleri birbirlerine bağlayan en temel özellikse dayandıkları sınıfsal taban. Sendika bürokrasisiyle içli dışlı bağlara sahip olan bu örgütler, kitle hareketine devrimci bir önderlik sunmaktan daha çok politik mevzilenişleriyle geride kalan, etrafına bakınan, kendi sağıyla iyi ilişkiler tesis etmeye önem veren bir profil çiziyorlar. Fraksiyonlar açısından pek bağlayıcılığı olmayan üst bir çatı olarak bütünlüklü bir siyaset üretmesi mümkün görünmeyen Antarsya, Yunan emekçi halkına "ulusal birlik hükümeti" adı altında IMF ve Avrupa Birliği tarafından dayatılan yeni hükümete karşı bir program oluşturabilmekten ve eyleme geçebilmekten oldukça uzak.

Yunanistan Toplumunu Büyük Kırılmalara Gebe
Sol örgütler bu durumdayken, Yunan emekçilerinin PASOK'u canla başla destekleyen ülkenin en büyük işçi sendikası GSEE'den, kamu emekçilerinin sendikası ADEDY'den ve KKE'nin kontrolündeki PAME'den hareket beklemesi oldukça zor. Ancak ve ancak tabandan gelen büyük bir tazyik bürokratlar tarafından yönetilen bu örgütleri harekete geçmeye mecbur bırakabilir. Yunanistan emekçi sınıfı ve gençliği krizden ancak Leninist bir örgütün öncülüğünde proleter devrimci strateji ile çıkabilir. Bu mücadele Avrupa Sosyalist Cumhuriyetler Birliği için verilecektir. Yunanistan solu reformist ve merkezci çok sayıda fraksiyonun alaşımı şeklindedir. Dünyada sınıf mücadelesinin ulaştığı en uç nokta olan Yunanistan mücadelesinin kaderi Leninist bir akımın olgunlaşmasına ve kendisini göstermesine bağlıdır. Böyle bir örgütün varlığında reformist ve merkezci sol unsurların maskesi çabucak düşecektir.

Yunanistan'da burjuva rejimin artık her tarafından dökülme-ye başladığı aşikâr. Yunanistan'ın euro bölgesinden çıkmasını çoğu burjuva iktisatçısı bile kaçınılmaz görüyor. Drahiye geçişle yaşanacak büyük devalüasyonla beraber Yunan emekçileri kendilerini bir anda çok keskin bir yoksullaşmayla yüz yüze bulacaklar. Artık Yunanistan'da Lenin'in klasik bir devrimci durum için öngördüğü "burjuva siyasetçilerinin yönetememesi" hafife alınmayacak bir gerçek olarak karşımıza çıkıyor. Ancak egemen sınıfların tamamen çaresiz olduklarını söylemek de gerçeklikle bağdaşmaz. Sınıf mücadelesinin kaptan köşkü şimdilik boş duruyor ve herhangi bir devrimci alternatifin burayı

doldurabilmesi kısa vadede hiç de kolay değil. Ancak önderliksiz gelişen mücadelenin radikalleşerek yönetememe krizi içerisinde olan burjuvaziyi uçurumdan aşağı itmesi hiç de imkansız değil. Bunun anlamı askeri darbeler, faşist çete saldırıları ve iç savaşın bir gerçeklik olarak kendisini dayatması olacaktır. Darbe söylentilerinin burjuva medyada açıktan dillendirilmesi buna işaret etmektedir. Diğer taraftan bu büyük mücadelelerden işçi sınıfının önderliği olmaksızın zaferle çıkması olası değildir.

Yapılması gereken rejime öldürücü darbeyi vuracak olan genel grevlerin, sendikaların mecburen yapmak zorunda kaldıkları birer ikişer

Yunanistan emekçi sınıfı ve gençliği krizden ancak Leninist bir örgütün öncülüğünde proleter devrimci strateji ile çıkabilir. Bu

mücadele Avrupa Sosyalist Cumhuriyetler Birliği için verilecektir.

g ü n l ü k ritüellerden ziyade işçi sınıfının politik bir savaş

aracına dönüştürülmesidir. Öte taraftan grevler bütün sektörlerin kendi hallerinde takıldığı bir biçimden öte, kapitalizmin can damarlarını kesecek bir birliktelikle örgütlenmelidir. Bunun için tek anahtarsa işçi sınıfının içerisinde en geniş bağlara sahip bir devrimci öncünün yaratılmasıdır. Aksi bir durumda Yunanistan emekçilerinin sürdürdüğü olağanüstü mücadele ve tüm dünya emekçileri için yarattığı umutlar boşa gitme tehlikesini taşımaktadır.

(1) <http://www.liberalses.com/ergenekon-kronolojisi/2000-2001-krizi.aspx>

(2) Portre: Lucas Papadimos, 10.11.2011, www.bbc.co.uk

(3) Stefan Steinberg, Favorite Of European Banks Appointed To Head Greek Government, 10.11.2011, www.wsws.org

Amerikan İç Savaşı

Günümüzün süper gücü, emperyalizmin zirvesindeki Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihindeki en büyük olaylardan biridir Amerikan İç Savaşı. Kuzey'in "özgür" eyaletlerinin, 1861-1865 yılları arasında Birlik'ten koparak Amerika Konfedere Devletleri'ni kuran 11 Güney eyaletine karşı verdiği savaş, köleliğe tarihi bir darbe indirip kapitalist gelişimin önünü açarak ABD'nin endüstriyelleşme sürecini de hızlandırdı. Bu savaştan istediğini alan, savaştan hemen sonra savaş koşullarını avantaja çeviren Kuzey, yani günümüzün Birleşik Devletler'i olacaktı.

Colomb Sonrası Amerika

15. yüzyılın sonlarında Christopher Columb tarafından keşfedilene ve Amerigo Vespucci tarafından yeni bir kıta olduğu anlaşıp Avrupalı sömürgecilerce istila edilene kadar Amerika kıtası yüzyıllardır Kızılderililer, Mayalar, Aztekler, İnkalar gibi toplumlara ev sahipliği yapmakta idi. O dönemde merkezi krallıkların hüküm sürdüğü Avrupa'nın karşı kıyısında, tarihin eşitsiz gelişimine mükemmel bir örnek teşkil eden Amerika'nın kuzeyinde henüz ilkel kabileler güneyinde de köleci uygarlıklar egemendi. Kıtaya ayak basan ilk Avrupalı olan Colomb 1493'te Porto Riko'ya vardığında yeni bir kıtaya ulaştığını fark edemeyerek buranın Doğu Hindistan olduğunu zannetti. Kıtanın dönemin bilinen dünyası olan Asya, Avrupa ve Afrika'nın yanında 4. kıta olduğu ise o dönem Portekiz krallığı için çalışan İtalyan denizci Amerigo Vespucci tarafından anlaşıldı. Bu 'yeni dünya'nın keşfi ile beraber Avrupa ile Amerika kıtaları arasındaki uygarlık farkının bilincindeki Avrupalı devletler, bu farkın savaş alanında kendilerine sağladığı devasa avantajdan da yararlanarak, vakit kaybetmeden kıtayı işgale giriştiler. İşgal ettikleri bölgelerde siyasi varlıklarını sürdürmek, bölge halkını kontrol altında tutarken bölgeye kendi ülkesinden getirdikleri insanları yerleştirmek ve işgal ettikleri toprakları diğer işgalci kuvvetlerden korumak amacıyla da koloni denilen siyasi yapıları oluşturmakta gecikmediler. Colomb ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki dönem bu kolonilerin denetimi altında geçmiştir.

16. yüzyıl İspanya, Hollanda, Fransa, İngiltere ve Fransa'nın kuzey Amerika topraklarını işgal edip kendi kolonilerini kurmalarına sahne oldu. ABD Bağımsızlık Savaşı'nın diğer öznesi İngiltere'nin kıtadaki varlığı, sanılanın aksine, Fransa ve İspanya'ya göre oldukça yeniydi. İngiliz Krallığı, bilinen en eski İngiliz kolonisini 1607'de Virginia'da kurduklarında Florida'da İspanyol, Louisiana'da Fransız kolonileri yaklaşık 80 yıldır hüküm sürmekte idi. Ancak 17. yüzyıl da İngiltere'nin ABD'nin doğu kıyısında başka koloniler kurmasına sahne olunacaktı. 1733 yılında bu koloniler, "On Üç Koloni" adı altında Britanya İmparatorluğu'na bağlı bir sömürge halini aldılar. Nitekim ABD Bağımsızlık Savaşı (1775-1873) bu sömürgelerin birleşip Britanya İmparatorluğu'na karşı savaşması sonucu verilmiştir.

Bağımsızlıklarını kazandıktan sonra birleşmeyi reddeden, ancak diğer yandan da ayrı bir devlet oluşturmak da istemeyen koloniler, birer 'eyalet' biçimini alarak bir federasyon formatında Amerika Birleşik Devletleri'ni ilan ettiklerinde kapladıkları alan, günümüzdekinin yaklaşık üçte biri idi. Batıdaki topraklar Fransa kolonilerine, Alaska Çarlık Rusya'sına, günümüzün Güney ABD'si Meksika'ya aitti. Ayrıca Teksas'ta bağımsız bir Teksas

Kuzey'in "özgür" eyaletlerinin, 1861-1865 yılları arasında Birlik'ten koparak Amerika Konfedere Devletleri'ni kuran 11 Güney eyaletine karşı verdiği savaş, köleliğe tarihi bir darbe indirip kapitalist gelişimin önünü açarak ABD'nin endüstriyelleşme sürecini de hızlandırdı. Bu savaştan istediğini alan, savaştan hemen sonra savaş koşullarını avantaja çeviren Kuzey, yani günümüzün Birleşik Devletler'i olacaktı.

cumhuriyeti mevcut idi. 1803 yılında Napolyon Bonapart Fransız topraklarını para karşılığı satma teklifi devlet başkanı Thomas Jefferson tarafından kabul edildi ve Louisiana kolonisinin günümüzde 15 eyaleti (Colorado, Wyoming, Montana, Teksas, New Mexico, South Dakota, North Dakota, Minnesota, Nebraska, Kansas, Oklahoma, Iowa, Arkansas, Missouri ve Louisiana) kapsayan devasa toprakları 15 milyon ABD Doları karşılığında ABD egemenliğine girdi. 1845 yılında Teksas cumhuriyeti başkan John Tyler tarafından ABD'ye katıldı. Buna yanıt olarak Meksika'nın Teksas'a müdahale etmesinin ardından patlak veren Meksika-Amerika Savaşı (1845-1848) sonucunda Meksika, 15 milyon dolar karşılığında New Mexico, Nevada, Arizona ve California'yı ABD'ye

biraktı. ABD 1867 yılına gelindiğinde Çarlık Rusya'sından Alaska'yı da satın alarak günümüzdeki sınırlarına büyük ölçüde ulaşacaktı.

İç Savaş Öncesi

İç savaş öncesinde ABD, İngiltere'ye karşı verdiği bağımsız-

Güney'in nüfusunun üçte birinden fazlası siyah kölelerden oluşuyordu ki bu köleler savaşın ilerleyen dönemlerinde Kuzey saflarına geçecek ve beyaz generalerin komutası altında oluşturdukları siyah birlikleri (kendi değişleri ile "Negro Troops") ile köleliğe karşı en ön siperlerde savaşacaklardı.

lık mücadelesini kazanarak siyasal bağımsızlığını ilan etmiş, liberal bir siyasal düzen belirlemiş, ekonomik olarak eşitsiz gelişimin en güzel örneklerinden birini sergileyerek ilkel komünal topluluklardan hiçbir aracı düzene gerek duymaksızın kapitalizme geçme aşamasında bir devlet görünümündeydi. Dolayısıyla Avrupa'daki devletlerin aksine feodal toplumun düşük verimli üretim geleneklerinden bir bakıma muaf tutulmuştu. Monarşi ve Hristiyanlığın kabuğunu kırmış, Avrupa'da siyasal mücadele veren burjuvazinin hayalini kurduğu bir Batı uygarlığı idi adeta. Üstelik burjuvazi eski ve yeninin boğuşmasının yarattığı sıkıntılar arasında bölünmemişti, Amerikan egemen sınıfı başından beri bütünlüklü bir yapı içinde idi, buna paralel olarak da devlet aygıtı önceden planlanarak oluşturulmuştu. Dahası, ABD o güne kadar insan eli değmemiş doğal kaynaklara sahipti. İlerleyen yıllarda patlak verecek olan sanayi devrimini de göz önüne aldığımızda ABD'de kapitalizmin gelişmesi için gerekli olan bütün şartlar fazlasıyla mevcuttu: Burjuvazi egemen

sınıf ünvanını feodalizmin egemenleriyle mücadele etmelerine gerek dahi kalmadan üzerine giymişti. Toprak mülkiyeti feodalizm garabetine hiç maruz kalmadığı için tarım toprakları yüzyıllar boyunca miras yolu ile un ufak edilmemiş, savaşlar ile örselelenmemişti. Dahası, tek başına neredeyse bütün Avrupa kıtasından daha büyük olan coğrafi büyüklüğü ABD'ye endüstriyelleşme için elzem olan beşeri ve doğal kaynakları alışılmışın dışında bir denge içinde sunuyordu. Coğrafi büyüklüğünün ekonomiye bir diğer getirisi de, dönemi için oldukça geniş, üstelik daha da genişlemeye son derece müsait bir iç pazardı.

İç savaş öncesi dönemin temel toplumsal güçleri plantasyon köleliği, kırsal meta üretimi ve yavaş yavaş sanayileşmeye başlayan kapitalist manifaktür idi. Bu toplumsal sınıflara ek olarak bir de iç savaştan sonra sını kapitalizme tabi olan, ancak o dönemde henüz sermaye birikimine hakim olan ticaret burjuvazisi mevcuttu. Bunlara ek olarak yeni bir toplumsal güç de yavaş yavaş geliyordu: İlerleyen yıllarda adını işçi mücadele tarihine 1 Mayıs, 8 Mart gibi altın harflerle yazdıracak olan Amerikan proletaryası da ağır ağır tarih sahnesine çıkıyordu.

1780'lere gelindiğinde İngiltere'de dokumacılık sanayindeki büyük gelişme dünya piyasalarında pamuğa oldukça büyük bir talep yarattı. Bu talebe paralel olarak geliştirilen çırcır makinesinin icadı ABD'deki pamuk üretimi kapasitesini muazzam ölçüde artırdı ve ABD'nin geniş tarım arazilerine sahip güney kesiminde köleliği yeniden ortaya çıkardı. 17. yüzyılda dünya pazarında yaşanan genişlemenin yarattığı işgücü açığının bir sonucu olarak yeniden hortlayan kölelik, dinmek bilmeyen kar hırsının ürünü olarak 18. yüzyıl sonlarında ABD'de de boy gösterdi. ABD'nin 1794 yılında 200 ton olan yıllık pamuk üretiminin 1807'de yıllık 30 bin tona ulaştığını göz önünde bulundurduğumuzda, birkaç on yıl içinde bütün dünyayı alt üst edecek olan üretim kasırgasının sanayi devrimi öncesinde ABD'de ne boyuta ulaştığı rahatlıkla görülebilir.

Diğer yandan hortlamaya başlayan kölecilik üretimi biçimi toplumsal işbölümünün, teknolojik gelişmelerin ve sanayi için hayati öneme sahip iç pazarın gelişiminin önünde büyük bir engel teşkil ediyordu. Güney eyaletlerinde nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan köleler mesai saati bitiminde alışverişe çıkıp kazandıkları parayı piyasaya akıtma lüksünden mahrum oldukları için piyasadaki para sirkülasyonu son derece sınırlı idi, bu da henüz emekleme aşamasında olan Amerikan kapitalizminin iç pazarını sınırlı bir alana -köleliğin olmadığı kuzey bölgelerine- sıkıştırıyordu. Üstelik kölecilik üretim modelinde ayrıntılı bir işbölümü olmadığından üretim için çırcır makinesinden öte

bir teknolojiye gerek kalmıyordu. Bu durum başarılı bir sınai gelişim için hayati bir öneme sahip olan üretim aracı üreten sanayicilerin gelişmesini kesin bir sınırla baltaladı. Dolayısıyla sanayi gelişmelere öncülük etmesi beklenen teknolojik gelişmelerin önü de daha başlamadan kesildi. Bu şekilde engellenen teknik icatlar, sömürgeci devletlerin sömürgeleri üzerindeki topraklarda çok büyük ölçekte tarım ürünü yetiştirmesine olanak veren devasa çiftlik modelleri olan plantasyonlarda modern üretim araçlarına duyulan ihtiyacı minimuma indiriyordu. Bütün bu gelişmeler Güney'i iç savaş öncesinde ABD'nin en geri bölgesi haline getirmişti.

1840'lara kadar tarım dışı üretimde egemen olan üretim biçimi, kapitalist üretim modelinin oldukça ilkel bir formu olan manifaktür idi. Ancak bu tarihten itibaren, sanayi devriminin de yadsınamayacak etkisiyle 1840

öncesinin zanaatkarları kah kendi aralarındaki toplumsal farklılaşmanın dolaysız bir sonucu olarak, kah ticaret sermayesi ile sahip oldukları sıkı bağların neticesinde hızla kapitalistleşmeye başladılar. Ülkenin kuzeyi yeni doğan bu kapitalist sınıf önderliğinde hızla sanayileşirken Güney'in köleci plantasyon çiftlikleri de egemenlik alanlarını batıya doğru kaydırmakta idi.

Köleliğin coğrafi yayılışına ek olarak bir de bunun üzerine 1837 ekonomik krizi, sınai kapitalizmin kendi kendine yeten aile çiftlikleri temelinde ortaya çıkması gibi etkenler eklenince ABD kapitalizmi gelişme aşamasında çok ciddi engellerle boğuşmak zorunda kaldı. Köleliğin ülkenin batısına yayılışı Kuzey'in sanayi burjuvazisinin genişlemeye çabalayan iç pazarını boğarak kaçınılmaz olarak bu bölgelerdeki meta üretimini bastırdı. 1840'larda daha da belirginleşen ve 21 yıl sonra bir iç savaşa sebebiyet verecek Kuzey ile Güney arasındaki bu uzlaşmaz çatışmanın temeli Güney'in köle sahiplerinin kendi köleci üretim modellerini yaygınlaştırma çabaları ile Kuzey'in sanayici kapitalistlerinin üretim biçimleri arasındaki çelişkidir.

İç Savaş'ın Nedenleri

"Güney ile Kuzey arasında günümüzdeki mücadele iki toplumsal sistem arasında, yani kölelik sistemi ile özgür emek sistemi arasında bir mücadeledir. Bu mücadele pat-

lak verdiyse, bunun nedeni iki sistemin Kuzey Amerika kıtasında artık bir arada yaşayamayacağıdır. Mücadele, ancak bir sistemin öteki üzerindeki zaferi ile sona erdirilebilir."(1)

İç Savaş'ın temel nedeni, Marks'ın yukarıda belirttiği gibi, Güney'li plantasyon sahiplerinin köleliği yaygınlaştırmaya çabalamasının karşısında Kuzey'in kendi üretim biçiminin gerekleri doğrultusunda özgür emek sistemini yaygınlaştırmak istemesiydi. Kuzeyli sanayi burjuvazisinin bunu istemesinin sebeplerinden ilki ve en önemlisi, maddi olanıdır. Ekonomisi plantasyon köleliğine ve pamuk ekimine dayalı Güney eyaletleri, çiftliklerinde çalıştırmak üzere Afrika'dan siyah köleler getirmişlerdi. Yaşamından, ailesinden, ülkesinden kopararak zorla Amerika'ya getirilen bu insanlar, insanlık dışı çalışma koşulları altında hiçbir

hakka sahip olmaksızın saatlerce güneydeki pamuk tarlalarında çalışıyorlardı. Böylesi bir üretim şekli, Güneyli pamuk üreticilerinin emeğe ve çirçır makinesi dışındaki üretim araçlarına para akıtmadan gayet ucuz bir şekilde pamuk elde etmesine imkan tanıyordu. Kuzey'in sanayileşen burjuvazisi köleliği kaldırarak bir yandan bu haksız rekabete bir son verme arzusu içinde iken diğer yandan da köleliğin kalkması ile "özgür" kalacak ve haliyle

kuzeye göç edebilecek siyahların emeğin fiyatını düşürmesini ve onlardan ucuz iş gücü temin ederek üretimin maliyetini azaltmanın hayallerini kuruyorlardı. Dahası, Güney'in plantasyon sahiplerinin İngiltere ile kurduğu ticaret anlaşması da Kuzey'in çıkarlarına aykırı idi. Bu anlaşma gereği İngiltere Afrika'daki sömürgelerinden güney eyaletlerine ucuz siyah köle getiriyor ve bunun karşılığı olarak sanayi devrimi ile büyüttüğü

Çelişkiler, Abraham Lincoln yönetimindeki Kuzey eyaletlerini, birlikten ayrılma pahasına köleliği kaldırmaya karşı olan Güney eyaletleri ile savaşılmaya mecbur bıraktı. Her ne kadar Lincoln önceleri kölelik ile savaşılmaya sıcak bakmasa da, "tek kaygısının kuzeybatıda iskana açılan yeni arazileri 'özgür işgücüne' açık tutmak olduğunu" göreve gelir gelmez açıklasa da, savaş tek çözüm olarak kapıya dayandığı vakit savaşmaktan çekinmeyerek ordularını hazırlamıştı.

doymak bilmeyen tekstil endüstrisine pamuk alıyordu. Kuzeyli kapitalistler ise, ucuz siyah emeğinden başka, Güney'in ürettiği pamuğa da geliştirdikleri tekstil endüstrisine hammadde olarak ihtiyaç duyuyorlardı ve pamuğun ticaret piyasasındaki rakiplerine bu kadar ucuza satılması bir o kadar çıkarlarına aykırı idi. Kuzeyli burjuvazinin köleliğe karşı duruşunun ikinci sebebi dönemin hakim liberal düşünce tarzıdır. Yaklaşık 100 yıl önce John Locke tarafından teorize edilmiş, İngiliz parlamentosu tarafından da uygulanmaya konmuş temel ilkeler çerçevesinde devlet aygıtını şekillendiren Amerikan burjuvazisinin, Avrupalı sınıf kardeşlerinin feodal kalıntıları yırtıp attığı bir dönemde kölelik fikrine sahip çıkması pek de mümkün değildi.

İşte bu çelişkiler Abraham Lincoln yönetimindeki Kuzey

eyaletlerini, birlikten ayrılma pahasına köleliği kaldırmaya karşı olan Güney eyaletleri ile savaşılmaya mecbur bıraktı. Mevcut çelişkilerin gerdiği politik atmosferde her şey Abraham Lincoln'ün başkan seçilmesinden sonra başladı. Her ne kadar Lincoln önceleri kölelik ile savaşılmaya sıcak bakmasa da, "tek kaygısının kuzeybatıda iskana açılan yeni arazileri 'özgür işgücüne' açık tutmak olduğunu"(2) göreve gelir gelmez açıklasa da, savaş tek çözüm olarak kapıya dayandığı vakit savaşmaktan çekinmeyerek ordularını hazırlamıştır:

"Lincoln tarihin vakayinamelerinde suigeneris (emsalsiz) bir figürdür. İnisiyatifi yoktur. İdealist bir güdüsü yoktur, tarihsel bir haşmeti yoktur. En önemli sözlerini en sıradan biçimde ortaya koyar. Başkaları bir metrekare toprak için savaşmak söz konusu olunca 'bir ideal uğruna' savaştıklarını iddia eder... Lincoln halktan doğan bir devrimin ürünü değildir. Bu... iyi niyetli ortalama adam, büyük meselelerin farkında olmayan genel oy gücünün karşılıklı etkileşimiyle başa geçmiştir. Yeni dünya, siyasal ve toplumsal örgütlenme sağlandığı takdirde, iyi niyetli sıradan insanların eski dünyada yalnızca kahramanların gerçekleştirebildikleri büyük başarıları ortaya koyabileceklerini göstermekten daha büyük bir zafer asla elde etmemiştir."(3)

Lincoln'ün 6 Kasım 1860 tarihli konuşmasındaki "hükümetimiz hiçbir koşulda yarı-kölecî yarı-özgür düzeni sürdürmek niyetinde değildir" sözleri Güney'de büyük tepki çekti. Bu sözlerin yarattığı tartışmanın sonunda 20 Kasım'da Güney Karolina birlikten ayrıldığını açıkladı, Güney Karolina'yı ilerleyen aylarda Mississippi, Alabama, Florida, Georgia, Louisiana ve Teksas, takip etti. Birlik'ten ayrılan bu eyaletler 9 Şubat 1861'de Amerika Konfedere Devletleri'ni ilan ederek subay Jefferson Davis'i başkanlığa seçtiler. Kuzey'in buna yanıtı 4 Mart'ta Abraham Lincoln'e başkanlık yemini ettirmek oldu. Bu gergin ve daha da gerilmeye müsait politik atmosferde 12 Eylül 1861'de General Pierre Beauregard komutasındaki Konfedere birliklerinin Güney Karolina'nın Fort Sumter kasabasında Birlik kuvvetlerine ateş açması ile iç savaş resmen başlamış

oldu.

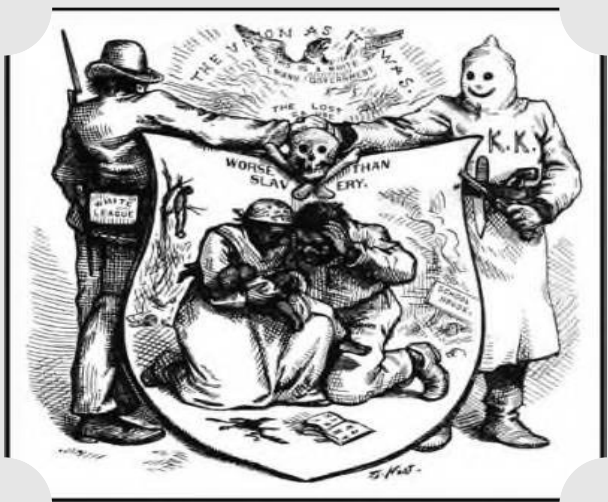
İlerleyen günlerde Virginia, Arkansas, Tennessee ve Kuzey Karolina da birlikten ayrılıp Konfedere Devletler'e katıldığını açıklayınca Amerika Konfedere Devletleri, 4 milyonu köle olmak üzere 9 milyonluk bir nüfusa sahip, toplam 11 eyaletten oluşan bir devlet görüntüsündeydi. Bu görüntüsü ile 21 eyalette 20 milyondan fazla nüfusa sahip Birleşik Devletler'in karşısına ciddi bir rakip olarak dikiliyordu. Yine de Güneyli birliklerin savaştan galip ayrılması oldukça düşük bir ihtimaldi. Güney'in nüfusunun üçte birinden fazlası siyah kölelerden oluşuyordu ki bu köleler savaşın ilerleyen dönemlerinde Kuzey saflarına geçecek ve beyaz generallerin komutası altında oluşturdukları siyah birlikleri (kendi deyişleri ile "Negro Troops") ile köleliğe karşı en ön siperlerde savaşacaklardı. Üstelik savaşa kadarki süre zarfında Güneyli plantasyon sahiplerinin arkalarına aldıkları kölecî üretim modelinin teknolojik gelişmelerin önünü tıkaması, mesele savaş meydanına taşınınca deyim yerindeyse geri tepti. Bir kere sanayi ve demiryolları tamamen Kuzey'in elindeydi. Güney'in elinde pamuk ihracatından başka hiçbir şey yoktu, bu yegane güçleri de donanmanın neredeyse tamamını elinde bulunduran Kuzey'in güney bölgesini aldığı abluka sonucu ellerinden alınmıştı. Savaşın ilk yıllarında Konfedere birlikleri her ne kadar savaş alanında Kuzey birliklerine üstünlük sağlamış olsa da, savaşı sürdürebilecek ekonomik altyapıya sahip olmadıkları için kayıplarını telafi edebilecekleri ikmal gücüne sahip değillerdi. Savaşın ilk iki yılında daha üstün bir görüntü sergileyen Konfedere orduları, diğer yanda bu süre zarfında bütün kaynaklarını tüketmişti ve ambargo nedeniyle elleri kolları bağlı idi. İç Savaş'ın dönüm noktası olarak kabul edilen Gettysburg Savaşı'nı (1-3 Temmuz 1863) kaybeden Güney birlikleri, bu tarihten itibaren bütün taarruz gücünü yitirdi. Kaldı ki bu savaş da askeri olarak Kuzey adına kesin bir zafer değildi, zira iki taraf da eşit sayıda kayıp vermişti. Kuzey'i bu savaştan galip çıkaran elde edilen askeri zafer değil, kayıplarını ikmal edebilme gücü idi. Konfedere Devletler'in bu savaşta harcadığı kaynakları yeniden yerine koymalarına

İç Savaş'ın temel nedeni, Marks'ın yukarıda belirttiği gibi, Güney'li plantasyon sahiplerinin köleliği yaygınlaştırmaya çabalamasının karşısında Kuzey'in kendi üretim biçiminin gerekleri doğrultusunda özgür emek sistemini yaygınlaştırmak istemesiydi. Ekonomisi plantasyon köleliğine ve pamuk ekimine dayalı Güney eyaletleri, çiftliklerinde çalıştırmak üzere Afrika'dan siyah köleler getirmişlerdi. Yaşamından, ailesinden, ülkesinden kopararak zorla Amerika'ya getirilen bu insanlar, insanlık dışı çalışma koşulları altında hiçbir hakka sahip olmaksızın saatlerce güneydeki pamuk tarlalarında çalışıyorlardı. Böylesi bir üretim şekli, Güneyli pamuk üreticilerinin emeğe ve çırpır makinesi dışındaki üretim araçlarına para akıtmadan gayet ucuz bir şekilde pamuk elde etmesine imkan tanıyordu. Kuzey'in sanayileşen burjuvazisi köleliği kaldırarak bir yandan bu haksız rekabete bir son verme arzusu içinde iken diğer yandan da köleliğin kalkması ile "özgür" kalacak ve haliyle kuzeye göç edebilecek siyahların emeğin fiyatını düşürmesini ve onlardan ucuz iş gücü temin ederek üretimin maliyetini azaltmanın hayallerini kuruyorlardı. Dahası, Güney'in plantasyon sahiplerinin İngiltere ile kurduğu ticaret anlaşması da Kuzey'in çıkarlarına aykırı idi.

imkan yoktu.

Bu tarihe kadar Güney'in Kuzey ordularına saldırısı formatında geçen savaş bu tarihten itibaren Kuzey'in adım adım ilerleyip Güney eyaletlerini teker teker ele geçirmesi ve Güney'in bu ilerleyişe umutsuzca direnmesi şekline büründü. Bu tablo savaşın sonuna kadar değişmedi, 1865 Mayıs'ında geriye kalan Konfedere eyaletleri olan Güney Karolina, Virginia, Alabama, Georgia ve Kuzey Karolina'nın teslim olması ile iç savaş res-

Kölelik, kalktıktan hemen sonra Güney eyaletlerine ırkçılığı miras bırakmış, ırkçılık Güney eyaletlerinde oldukça yaygın hale gelmiştir. Kuzey ordularının çekilmesinden hemen sonra Güney birlikleri, yerini Ku Klux Klan gibi ırkçı örgütlere bıraktı. Köleci dönemin plantasyon sahipleri, ekonomik güçlerini muhafaza ederek ve yaratılan ırkçı terörü arkasına alarak hızla yeni ekonomik sisteme uyum sağladılar ve siyasi üstünlüklerini korumayı başardılar.

Önderleri gibi Avrupa ve Amerikan proletaryası da Güneyli sınıf kardeşlerinin en azından emeklerini özgür olarak satma haklarının olması gerektiğini savunmuş, gerektiğinde gönülden gerektiğinde de eylemsel olarak Kuzey'i desteklemişler. İç savaş yılları, ABD tarihinde grevlerin en yoğun yaşandığı yıllar idi. Howard Zinn'in de belirttiği gibi:

"Savaş sırasında ülkenin her tarafında grevler vardı. 1863 yılında Springfield Republican adlı gazetede "hemen hemen bütün işkollarında son birkaç aydır grev yapmayan işçi kalmadı" deniliyordu. San Francisco'da çıkan Evening Bulletin "San Francisco işçileri arasında şimdi daha yüksek ücretler konusunda büyük öfke var" diye yazmıştı. Sendikalar artık bu grevlerin sonucu olarak kurul-

maya başlanmıştı. Philadelphialı kunduracılar 1863 yılında yüksek fiyatların örgütlenmeyi kaçınılmaz hale getirdiğini ilan ettiler"(4)

Yaklaşık 650 bin kişinin savaş alanında, bir milyondan fazla kişinin hastalıklar neticesinde öldüğü, 50 bin kişinin sakat kaldığı Amerikan İç Savaşı, belki de o zamana kadar görülmüş en büyük kıyım olmasının yanı sıra, Sanayi Devrimi'nin yarattığı teknolojik gelişmelerin silah endüstrisine taşındığı tarihteki ilk savaşı. Havan topu, piyade tüfeği gibi icatlarla donatılmış orduların potansiyelleri, sadece birkaç yıl öncesinden bile çok ötedeydi. Bu açıdan baktığımızda Amerikan İç Savaşı, tarihte o güne kadar görülmüş en büyük kıyım olmasının yanında bir sonraki yüzyılda patlak verecek olan iki dünya savaşının da habercisi idi bir bakıma.

İç Savaş Sonrası

ABD iç savaşı atlatıp bütünlüğünü muhafaza ettikten sonra müthiş bir ivme ile ekonomik olarak büyümeye başladı. Bunun nedenlerinden biri her şeyden önce Birlik'in iç savaştan galip ayrılması idi, bu da Kuzey'in iç savaştan istediklerini alması anlamına geliyordu. İç savaş sonrası kölelik kaldırılmış, güneydeki siyah köleler "özgür" emeklerini satmak üzere kuzeye göç etmişlerdir. Ancak kölelik, kalktıktan hemen sonra Güney eyaletlerine ırkçılığı miras bırakmış, ırkçılık Güney eyaletlerinde oldukça yaygın hale gelmiştir. Kuzey ordularının çekilmesinden hemen sonra Güney birlikleri, yerini Ku Klux Klan gibi ırkçı örgütlere bıraktı. Köleci dönemin plantasyon sahipleri, ekonomik güçlerini muhafaza ederek ve yaratılan ırkçı terörü arkasına alarak hızla yeni ekonomik sisteme uyum sağladılar ve siyasi üstünlüklerini korumayı başardılar. Güney eyaletleri halen ABD'de ırkçılığın ve Nazi hayranlığının en yaygın olduğu bölgeleri olma özelliğini sürdürüyor.

Güneydeki siyah kölelerin kuzeye göç etmeleri sonucunda kuzeyli kapitalistler elde ettikleri ucuz emek güçleri ile üretimin maliyetini düşürdüler ve sermaye birikimi süreçlerine ivme kazandırdılar. Ayrıca Kuzeyli kapitalistler en başından beri hayalini kurdukları büyük, birleşik bir iç pazara da savaştan sonra nihayet kavuştular. Dahası, Güney'deki köleci üretim modeli sona erdiğinden Güney'in İngiltere ile yapmış olduğu ekonomik anlaşmaların yarattığı boşluğu Kuzeyli kapitalistler büyük bir iştahla doldurdular. ABD'nin yakaladığı ekonomik ivmenin bir diğer nedeni de diğer Batılı ülkelere kıyasla sahip oldukları avantajlardır. Her şeyden önce ABD endüstriyel gelişim için ihtiyaç duyulan zengin, daha önce insan eli değmemiş kaynaklara ve bu kaynakları işleyecek nüfusa sahipti, Üstelik Avrupa ve Asya'daki devletlerin aksine, feodal toplumun düşük verimli ağır geleneklerine

maruz kalmadan serpilme imkanı bulmuştu. Eski tip üretimde bulunan teknolojinin gerisinde kalmış eski makineleri modernize etme külfetinin yerine ABD kapitalistleri en son teknolojinin ürünü üretim araçlarını yerleştirerek daha erken kapitalistleşme dönemlerinde bile son derece yüksek bir endüstriyel verimliliğe sahip oldular. Üstelik feodal toplumun düşük verimli geleneklerinden muafıktan toprak mülkiyeti de nasibini almıştı. Tarım toprakları savaşlarla örselenmemiş, miras yolu ve hak iddiaları ile bölüne bölüne un ufak edilmemişti. Coğrafi olarak

da neredeyse bütün bir Avrupa kıtası geniş bir alana yayılmış, işlenmeye müsait toprakları vardı. Tarım da en az sanayi kadar yüksek bir verimliliğe sahipti. Ancak ABD endüstrisini diğer Avrupa ülkelerine nazaran sahip olduğu en büyük avantaj, iç savaş süresinde geliştirdiği silah endüstrisi idi. İç savaşın bitimi ile birlikte ABD büyük bir silah fazlalığına ve silah fabrikalarına sahipti. Bu fabrikaların başka alanlara kaydırılarak tekrar devreye sokulması, savaş artığı silahların başka ülkelere satılması ve savaş esnasındaki ekonomik faaliyet endüstriyel gelişimin çıkış noktaları oldular.

Yaratılan bu ivmeyi arkasına alan ABD ekonomisi çok kısa bir süre içinde ekonomik olgunluğa ulaştı. Sahip oldukları iç pazardan maksimum verim alabilmek için ulaşım sektöründe yeni atılımlar yaparak ülkeyi boydan doya demiryolları ile döşediler. Üstelik endüstri sektörünün tekstil endüstrisi ile sınırlı kalmasına bir son verip sahip oldukları madenleri işleyebilecekleri yeni sanayi dallarında da hızlı bir gelişim yakaladılar. 19. yüzyıl ABD'de elektrik, kimya ve otomobil endüstrilerinin adım adım gelişmesine sahne oldu. Netice itibarı ile ABD 20. yüzyıla ulaştığında ağır sanayisini kurmuştu.

Yeterli ekonomik olgunluğa ulaştıktan sonra ise yayılmacı bir politikaya yönelmek ABD için kaçınılmaz olmuştur. Lakin ABD'nin girdiği bu yayılmacı politikalar yalnızca sahip olduğu devasa üretim araçlarının ve dolayısıyla sürdürdüğü üretim çılgınlığının bir sonucu değildi. Dış gelişmeler de başlarda iç gelişmeler kadar itici bir etken oldu. Henüz iç savaş yıllarında dahi ABD ekonomisinin Karayipler'e ve kuzeye yayılması Amerikan egemen sınıfı içindeki hakim düşüncelerden yalnızca birisi idi. İç savaş henüz kazanılmamıştı ve ülkenin iki ucunu birbirine bağlayan demiryollarının yapımı henüz tamamlanmamıştı.

Bu da ABD ekonomisinin o geniş, birleşik iç pazarına henüz kavuşmadığı anlamına geliyordu. Bütün bu etmenlere bir de hızlı sanayileşmenin yarattığı sıkıntılar ve Alaska'dan başka sömürge elde edilememesi eklenince durum iyice içinden çıkılmaz bir hal almaya başlamıştı. 19. yüzyılın ortalarında boy gösteren ekonomik depresyon egemen sınıf için yeni bir hamle yapmayı bir zorunluluk haline getiriyordu. Ayrıca işçi sınıfı da tarih sahnesinde belirmeye başlıyordu ve hemen akabinde verdiği sınıf mücadelesi ile Amerikan egemenlerine kök söktürüyordu.

Yeterli ekonomik olgunluğa ulaştıktan sonra ise yayılmacı bir politikaya yönelmek ABD için kaçınılmaz olmuştur. 19. yüzyılın son yıllarına kadar yaşadığı iç çelişkiler ve dev Amerikan tekellerinin dışa açılma arzusu, ABD ekonomisini sınırlarının dışında genişlemeye yöneltti. Bu yönelim önce İspanya'yı Amerika kıtasından kovdurarak Latin Amerika üzerinde büyük bir ekonomik ve siyasal hegemonya kurulmasına ön ayak olacak, ilerleyen yıllarda da dünya savaşlarına, emperyalist işgallere ve Soğuk Savaşa girilmesini sağlayacaktı. İngiltere'ye karşı verdiği bağımsızlık mücadelesi ile sömürgecilğe karşı büyük bir coşku ile kurulan, iç savaş ile birlikte köleci zorbalığı tarihin derinliklerine gömen Amerika Birleşik Devletleri, diyalektiğin bir cilvesi ile bir süre sonra yeni bir zorbalık düzeni kurmakta gecikmemiş, bizzat kendisi sömürgeci bir devlet haline gelmiştir.

19. yüzyılın son yıllarına kadar bu iç çelişkiler ve dev Amerikan tekellerinin dışa açılma arzusu, ABD ekonomisini sınırlarının dışında genişlemeye yöneltti. Bu yönelim önce İspanya'yı Amerika kıtasından kovdurarak Latin Amerika üzerinde büyük bir ekonomik ve siyasal hegemonya kurulmasına ön ayak olacak, ilerleyen yıllarda da dünya savaşlarına, emperyalist işgallere ve Soğuk Savaşa girilmesini sağlayacaktı. İngiltere'ye karşı verdiği bağımsızlık mücadelesi ile sömürgecilğe karşı büyük bir coşku ile kurulan, iç savaş ile birlikte köleci zorbalığı tarihin derinliklerine gömen Amerika Birleşik Devletleri, diyalektiğin bir cilvesi ile bir süre sonra yeni bir zorbalık düzeni kurmakta gecikmemiş, bizzat kendisi sömürgeci bir devlet haline gelmiştir. Öyle ki ilerleyen yıllarda girdiği iki paylaşım savaşından sonra ABD dünyanın en büyük emperyalist kuvveti durumuna gelecek ve 1991 itibarı ile dünyayı paylaşma hususundaki en büyük rakibi SSCB'yi de ekarte ederek bu konudaki rakipsizliğini de ilan edecekti. Vakti

zamanında sömürgecilik karşıtı bir hareket ile bağımsızlığına kavuşan Amerika Birleşik Devletleri adım adım emperyalizm piramidindeki basamakları çıkarak zamanla dünyanın bir numaralı emperyalist gücü konumuna gelecekti.

1. Karl Marks, "ABD'de İç Savaş," Die Presse, 7 Kasım 1861
2. Chris Harman, Halkların Dünya Tarihi: Taş Çağından Yeni Binyıla, Yordam Kitap, s. 338
3. alıntılanıldığı yer: C. Harman, a.g.e., s. 344
4. Howard Zinn, Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi, İmge Kitabevi, s. 247

**TEK DEVRİMCİ YOL
SÜREKLİ DEVRİM
YOLUDUR**

**DİĞER YOLLAR
KAPİTALİZME ÇIKAR**